

29

DISSERTATIO IVRIDICA
DE

Pri. 4t.

*2190/1
num. 80.*

ANNO DESERVITO

SEV

1715. 3a 7

SALARIO PROMERITO,

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO DOMINO

C A R O L O

PRINCIPE PORVSSIAE MARCHIONE BRAN-
DENBVRG. RELIQVA

IN

REGIA FRIDERICIANA

PRAESIDE

DOMINO

IOHANNI HENNINGIO BÖHMERO,

I. V. D. PROFESS. IVR. ORDINAR.

D. XI. APRIL. MDCCXV.

IN AUDITORIO MAIORI

PVBLYCO EXAMINI SVBMITTET

KONFRIEDT
UNIVERS.
ZVHALLE

IOANNES ADOLPHVS DE LVEDECKE,

WOLFENBVTTELENSIS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,

TYPIS IOANNIS GRVNERI, Academ.

DISSERTATIO IVRIDICA

DE

INNOBESCENTIA

REI

ALIAQUE PROPRIETATE

RECTORIS MAGNIFICENTISSIMO
CAROLO

CAROLO

IN CITE POLYSSAL MARCHONE BRAN

DESBURG. 1810

REGIA TRIDACTILANA

PRÆSIDE

DOMINO

STO HENRICHIO BÖHMERO

I. V. D. P. RECTORI IVR. OR. S. C.

IN AVCTORIO MAIORI SCHOLAE

WOLFFENBUTTELIS

DANIELS ADOLPHVS VÄDECKE

WOLFFENBUTTELIS

HALLAE MAGDEBURGICAE

JOHANNIS GEORGIUS ASCHMANN

GENEROSISSIMO IVVENI,

IO. ADOLPHO
DE LÛEDECKE,
FAUTORI ET AMICO SUO
ÆSTUMATISSIMO,

ante discessum

ex hac Alma Fridericana

publice disputanti

ea, qua par est, obseruantia

grasulatur

IVLIVS GOTHOFREDVS
SCHLÛTER,
WOLFFENBVTELENSIS.

GENEROSISSIME RESPONDENS,
FAVOR ET AMICE AESTV-
MATISSIME,

Ic tandem academicorum studiorum cursum absoluere, et ad patrios lares reuertere intendis; neque id sine laudis praemio facere cupis, sed ante continuorum laborum catenatarumque vigiliarum *TVARVM* specimen voluisti exhibere, quam abhinc discederes. Monstras itaque, qui *TVI* sint profectus, et quid ab illis praestari possit, qui tempus studiis destinatum non inutilibus excursionibus, sed auscultandis doctissimorum virorum sermonibus celeberrimisque doctrinis impendunt. Postquam enim a teneris vnguiculis iis optime artibus imbutus es, quibus puerilis aetas ad humanitatem informari solet, atque deinde cum ex ephobis excederes, ad altiora adspirans celebrem Sueuorum *Tubingam* visitares, tum publicae tum priuatae iurisprudentiae fundamenta eo *TIBI* ordine explicata sunt, vt eo facilius in *bac Alma Fridericiana* id, quod *TIBI* deesset, supplere, atque ad exoptatum penitus scopum peruenire posses. Hanc ob rem iamiam memoratis artibus ac scientiis maxime necessarium et oblectationibus plenum, historiarum studium adiunxisti, nec quid in iure

re ecclesiastico et feudali singulare occurreret, unquam a *TE* neglectum est. Adfunt multi, qui hac in re testes mihi esse poterunt omni exceptione maiores.

Verum, *GENEROSISSIME RESPONDENS*, quid mirum? *TE* singulari plane ordine in omnibus procesfisse, ubi alii summa imis miscentes sine plumis volare, sine pinnis natare audent? *PERILLVSTRIS TVVS PARENS* inter grauisfima sua et innumera negotia tantus humaniorum litterarum aestimator est, vt suaue *SIBI*otium exoriri existimet, si praestantissimi Senecae volumina versandi aut acutissimi Taciti succinctas narrationes euoluendi tempus occasionemque nanciscitur. Hic ergo et *IPSE*, et per alios exquisitissimos magistros ingenium *TVVM* per multos annos ita praeparauit, vt ad altiora penetranda fieres aptissimus. Cumque *TE* patriam relinquere oporteret, *ERVDITVM BURCKHARDVM TVVM TIBI* adiunxit, qui *IPSI* in omnibus se ita probauerat, vt hoc moderante omne studiorum *TVORVM* curriculum quam commodissime absolui posse facile iudicaret.

Quicquid *SPLENDIDISSIMA TUA FAMILIA* a *TE* expectauit, adhuc prospere euenit, nec vilum dubium superest, quin *DEO T. O. M.* adnuente *DIGNISSIMO PATRE DIGNISSIMVS (FILIVS)* post pauca tempora exsistas.

Hacce ergo, *GENEROSISSIME RESPONDENS*, occasione inductus, et *ILLVSTRIBVS TVIS PARENTIBVS*, et omni *AMPLISSIMAE TVAE FAMILIAE*, et *TIBI* ex animo gratulari officii mei esse putauit. Siquidem tanta *EXCELLENTISSIMI* et *OPTIMI TVI PARENTIS* in patriam nostram sunt merita, vt, quicquid

) 2

quid

quid *ILL* Ilaetum acceptumque obtingere potest,
suum aeque faciant ii, qui pro oblati ingrati nolunt
esse beneficiis. Ab *ILLO* a viginti et pluribus annis
tanta et tot summi patrocinii signa in patrem meum
profecta sunt, ut quocunque tempore ad grates, quas
potest, offerendas se obstrictum sentiat. his ergo
et ego adfectus sum. Eadem inter nos, *GENE-
ROSIS-SIS-SIS* *RESPONDENS*, semper fuit
consuetudo, idemque vinculum. Non solum enim,
cum domi adhuc degeremus, summa semper famili-
aritate et intima amicitia usi sumus; sed et hic loco-
rum *TE* eundem veterem reperi Fautorem, qui sua-
uissima atque optima *TVA* conuersatione me non in-
dignum arbitrareris. Pro hac insigni humanitate
et larga beneuolentia *TIBI* me totum trado, et eo, quo
longo tempore me amplexatus es, amore quam di-
utissime pergere velis maximopere rogo. Ceterum,
PERILLVSTRIS et *EXCELLENTISSIMI*
TVI PARENTIS, *GENEROSIS-SIS-SIS* *RESPON-
DENS*, vestigia sequere, *CVIVS* admirabilem in omni-
bus actibus solertiam, exquisitam in consilio prom-
titudinem, in euentibus et casibus prospiciendis sin-
gularem prudentiam atque vigilantiam, in declinandis
cautionem, experientiam, dexteritatemque omnes ad-
mirantur, admirati venerantur. *HVIVS*, inquam, se-
quere vestigia, pietatem atque humanitatem imitare;
salutares *EIVS* praeterea in omnibus ita adhibe admo-
nitiones, ut summis cum laudibus honoribusque
DEO, *SERENISSIMO* et *CLEMENTISSI-
MOPATRIAE PATRI*, aliisque auxilium *TVM*
flagitantibus aliquando prodesse queas et inseruire.

Dab. HALAE Venedorum IV. Id. April. 1715. CCXV.

DISSERTATIO IVRIDICA
 DE
ANNO DESERVITO
 SEV DE
SALARIO PROMERITO.

C A P V T I.

De eo, quod iustum est circa salarium pro-
 meritum ex principiis rectæ rationis.

§. I.

Salebrofa & variis agitata
 contentionibus est quæstio iuris de
 salario *promerito*, seu quantum sala-
 riorum heredes petere queant, de-
 functo eo, cui annua salaria fuerunt co-
 nstituta? Verbis quidem sat am-
 plis, et, ut fieri solet, confusis excu-
 sa est ab antiquis interpretibus, quos
 repetentes dicunt, maxime qui ad l. 4. D. de offic. Assessor.
 commentati sunt, quorum refero Jo. BOLOGNETVM,
 A
 la-

Fluctus Do-
 ctorum circa
 questionem
 iuris de sala-
 rio promeriti

IACOBVM DE NIGRIS, IO. BAPTISTAM, SEBASTIANVM SAPIAM, HIERONYMV M CAGNOLVM, BARTOLVM aliosque. Sed si argumentorum pondera inspexeris, incertis plerique volutantur procellis, dubia mouent, non soluunt; cortici verborum inhaerent, non vim & potestatem legum perferuntur, et non nisi confusum quoddam chaos nobis sistunt, vt non possint non lectoribus saepe caedum et bilem mouere. Rationes si desideras, in promptu sunt. Doctrinam iuris Romani illustrare voluere, debitis haud instructi subsidiis, viamque plane diuersam ingressi sunt, quam qua ICI Romani sibi eundum esse censuerunt. Illi instructi erant principiis iuris naturae, rectae rationis argumenta in decisionibus adhibebant, et aequitatis humanitatisque, quae principia moralia praesupponit, imprimis rationem habebant, quae tamen adminicula prorsus ab antiquis interpretibus sunt neglecta, fusque deque habita, vnde in interpretandis textibus non potuere non in scyllam incidere, euitare charybdim cupientes. Sicuti vero medicus, detecto morbi fonte, eo rectius aegrotum corpus sanare, et gubernator nauis, exploratis procellarum obstaculis, eo securius discrimina maritima euitare potest, ita ostento difficultatum fonte, quae interpretibus in hac doctrina subeundae fuerunt, eo rectius eas superari posse prorsus iudico, si ante omnia, quid *rectae rationi* in hac doctrina conformes? excutiam, et iura positius, mores, naturaque cum his fundamentis conferam. Quemadmodum enim ICI Romani in plerisque doctrinis rationis, rectae praecepta secuti sunt, et secundum ea decisiones suas formarunt, ita par erit, vt generalia quaedam fundamenta praestruamus, ad quae omnia reuocari queant.

Causa ipsa
praecipue de-
pendet ex ratio-
ne et natura
salarii.

S. II. Dependunt autem principales rerum negotiorumque rationes, ex ipsa *rei* intima *natura*, eiusque sedula perferuatione, adeoque *salarii* indoles paucis euoluenda. Salarium primario apud Romanos denotauit tribunorum mili-

militarium et Ducum annonam, a *sale* forte, quod nihil vi-
 etui magis necessarium quam *sal*, vel quod salaria percipi-
 entes inde se alerent, notantibus SAMVELE PITISEO in
Lexic. antiq. Rom. voc. salarium, et IACOBO GOTHOFRE-
 DO de *salar. c. 1. §. 1.* Latius postea hoc vocabulum patuit,
 vt non solum *annonam*, sed etiam *commoda* et *stipendia mi-*
litum denotaret. Equidem militia aliaque officia reipubli-
 cae nomine subeunda olim erant gratuita: sed postquam
extraneo milite vti coeperunt, qui stipendio conducendus
 erat, paulatim etiam stipendia militibus assignata sunt. l. 27.
 de *V. S.* vid. LIVIVS lib. XXIV. c. 49. LIPSIUS de *milit.*
Roman. l. 1. dial. 7. Cetera quoque munera reipublicae gra-
 tuita erant, nec in tutelae susceptione, quae *gratuita* in iu-
 re dicitur, aliquid singulare occurrebat; quin et patronis
 caularum, pretio causas orare, lege Cincia interdictum e-
 rat, ceu IACOB. BRVMMERVS *tr. de lege Cincia* plenius do-
 cet. Sed tandem severitas pristina expiravit. Aduocatis
 stipendium accipere permissum est ad certum modum, l. 1. §.
 10. de *extraordinar. cognit.* quin etiam iis salaria annua sunt
 permilla, l. 7. *mand. l. 33. locat. conduct.* et praeterea etiam
 munera publica dispensantibus aut liberales artes exercen-
 tibus salaria constituta fuere, siue ex aerario publico siue a
 priuatis. l. 4. de *offic. esset. l. 19. in fin. locari l. 16. §. 1. de alimen-*
tis leg. l. 4. §. 6. de fideic. libert. l. 4. in fin. de decr. ab ord. fac.
 l. 4. de *extraord. cognit.* Vnde duplex fuit salarium, *publicum*
 et *priuatum*: illud publica auctoritate debebatur; hoc vero
 priuata partium conuentione, vel alia dispositione consti-
 tuebatur, veluti tutoribus, l. 33. *inf. de adm. Operic. tut. DN.*
 MENCKE et MOLLENBECIUS de *salaris tutorum et curato-*
rum; medicis, l. 16. §. 1. de *alimen. legat.* aduocatis, prae-
 ceptoribus, l. 1. *pr. de extraord. cognit.* aliisque, de quibus a-
 git GOTHOFREDVS de *salaris cap. 3.*

Denomina tio salarii.

Latior salari- orum vsus.

Salarium est, vel publicum, vel priuatum.

§. III. Esti vero *salarium* quoduis emolumentum de-
 notet, quod officio vel opera praestita singulari in retribu-
 tione

Triplex signi- ficatus voca- buli Salarii.

A 2

tionem praestatur, siue annuatim debeatur, siue in genere pro officio praestito promissum sit; quo in significato salarium definit IACOBUS GOTHOFREDVS de salario c. l. §. 3. quod sit *iusta debitaque laboris siue operae summae sumendaque vel etiam officii in quacunque re ad referendam vicem compensatio*. Specialiori in sensu tamen salarium pro *annua praestatione et erogatione* capitur; adeo vt etiam ICTI veteres hac denominatione vtantur, quoties annua simpliciter praestanda sunt, nullo habito laboris officiique respectu tuendi exhibendique sui gratia, l. 8. §. 23. de *transactio*, l. 21. de *in rem verso* l. 61. in *f. de Oblig. et Act.* l. 19. *§. fin. de ann. legat.* Porro quamuis opera officiaque varii generis sint, quae dato aliquo praestitoque compensari solent, primario tamen operae locari non solitae seu non mercenariae hic intelliguntur, pro quibus compensandis salarium constitui solet, veluti pro liberalibus artibus, patrocinio causarum, officio publico aliisque operis, quae certa mercede inter homines haud sunt definitae. BRISSONIVS de *Verb. signif. voce salarium*. FRANCISCVS STYPMANIVS de *salar. cleric. c. II. n. 1.* Inde in primario significato quo hic vtitur; SALARIVM est *annua erogatio praestatioque, quae alicui in compensationem officii non mercenarii praestiti vel praestandi, constituitur.*

Quoniam in significato hic salarium sumatur.

Distinguitur (I) a pensionibus annuis, quae ex gratia constitui solent.

§. IV. Inde (I) distinguitur a pensionibus annuis, quae ex gratia constitui solent, quae etiam tum publice, tum priuatim constitui possunt, vt antea de legato salario dictum est. Non infrequens est, pensiones annuas constitui eruditis a magnatibus, solum eruditionis, qua inclaruerunt, gratia, quod Regi Galliae, sceptrum adhuc tenenti, a plurimis annis in more positum fuisse, annales memorant. Pontifices etiam non raro liberalitatem hoc modo exercuisse erga eruditos, notat AVGVSTINVS BARBOSA *lib. III. de iure ecclesi. c. II. n. 54. in fin.* & quis principum

cipum liberalitatem erga eruditos recenseret, quae principi honesta et proficua semper visa fuit? Vid. BARCLAVIUS *Argen. lib. 1.* GEORG. MORHOF *de otio Sapien. dando.* Huiusmodi pensiones etiam episcopis emeritis, infirmis et quandoque etiam depositis ad vitae tempus concessae sunt, ut exemplis ex antiquitate petitis illustrat ESPEN *ir. de pensionibus c. 1.* et maxime hodie iis usitata est, qui renunciant beneficio ecclesiastico, reservata sibi quadam pensione ad vitae tempus ex redivis ecclesiasticis, quam praxin plenius illustrat BARBOSA *de praxi exigendi pension.* multis vero adductis rationibus perfringit ESPEN *cit. l. c. 2. seqq.* Imo etiam laicis olim iniuria bellis ad inopiam redactis, vel caede hostili cum adversa valetudine conficiantibus pensiones, intercessionem Caesarum, sunt solutae et ad vitae tempus promissae, teste THOMASSINO *de veter. et nov. eccles. discipl. p. III. lib. 2. c. 29. seqq.*

§. V. Quin etiam a mercede (II) salaria separanda sunt. Distinguitur Equidem non raro merces tam generaliter accipitur, ut etiam honoraria et salaria comprehendat denotetque, l. i. *pr. de si mens. fals. mod. l. 19. §. 1. de donat. l. 1. pr. de extraord. cognit.* cum etiam compensationem laboris operarumque inuoluat; communiter tamen ita a salario distinguitur, quod merces non tantum solvatur pro praestita opera, sed etiam pro usu rerum praediorumque l. 9. §. 4. l. 58. *locati*, salarium tantum pro opera; quod merces proprie solvatur pro opera vulgari, *locari solita*, quaeque inter homines certam determinatamque aestimationem accepit, quales sunt operae mechanicorum; salaria autem ob liberales artes, officiaque publica tam ecclesiastica quam profana. GOTHOFREDVS *de salario c. 1. §. 6.* Inde etiam inter operam et mercedem vulgo proportio desideratur, adeo ut, ea deficiente, ob laesionem ultra dimidium ad rescindendum contractum agi queat, CAROCIVS *de locat. conduct. P. I. qu. 70. n. 45.* id quod ad salarium applicari nequit, quod quidem in compen-

sationem officii publici et operarum, quae magis ingenio et eruditione, quam corporis labore peraguntur, datur constituiturque, sed certam perpetuamque determinationem non habet, adeoque nunc augetur, nunc minuitur, prout personarum peculiaris industria, qualitas, et aliae circumstantiae id suadent. Multo maiora esse opera animi quam corporis, ait CICERO lib. II. de offic. et paulo post addit: caeres, quas persequimur ingenio et ratione, gratiores sunt, quam illae, quas viribus; adeoque quamuis haec certam aestimationem communem habeant, illae tamen pretium commune non recipiunt, sed prout salarium conuentione determinatum est, ita debetur. Atque haec quidem pro erudendo conceptu salarii sufficient.

In quonam consistat Salarium.

§. VI. Consistit salarii ratio in perceptione commodorum et emolumentorum, in compensationem muneris promissorum. Quia in re haec compendia consistant, arbitrium est. Neque enim tantum in pecunia numerata sed etiam in iis, quae esui potuique sunt, in amictu, habitatione, pensionibus; decimis, usufructu praediorum, imo variis sportulis, accidentalibus, vti loquuntur, consistunt, cum haec omnia ad vitae hominis sustentationem comparata sint, eique inferuiant. STYPMAN, de salar. cleric. c. II. Olim etiam stipendia militum in pecunia, frumento vestituque consistebant. Et cum apud Germanos, militiae maxime addictos, pecuniae numeratae vsus rarior parciore esset, his, qui militiae operam dabant, redditus certi ex praediis in vicem salarii assignati sunt, titulo beneficij, vnde iura feudorum nata sunt. Et quis nescit, clericorum beneficia ecclesiastica maximam partem constituta esse in variis pensionibus, decimis, agrorum prouentibus, habitatione, et iuribus stolae? quae omnia cum rationem emolumentum habeant, etiam salarii constitutioni inferuiunt. Huc refero etiam varias immunitates ab oneribus publicis, quae non leue emolumentum praebent.

§. VII. Aequitas salariorum manifesta est. *Inustum namque est, ut illi consequntur stipendium, qui pro tempore suum commodare reperiuntur obsequium, ait Pontifex in r. 45. C. 12. qu. 2. in fin.* Neque excipiendos verbi diuini ministros censeo, quasi hi stipendiis suis militare et gratis inferuire teneantur, quin potius principem de salario eorum augendo sollicitum esse debere, multis et eruditissimis argumentis euincit ill. Dn. THOMASIVS de cura principis in *augendo salar. ministrorum eccles.* Exemplum ipsius Dei in promptu est, qui stipendia perpetua lege sacerdotibus et Levitis constituit. Nec diuersam in nouo testamento esse rationem, pluribus argumentis euincit PAVLVS I. *Tim. V. 18. 1. Cor. IX.* quamuis se sponte ab his stipendiis, ab ecclesia iuste exigendis, abstinuisse, et labore manuum se victum quaesuisse, fateatur. Noui quidem rigidiores quosdam patres censuisse, clericos bona propria possidentes, stipendia ab ecclesia petere non posse. Ita censuit HIERONYMVS relatus in c. 6. C. 1. q. 2. et, clericos, ait, illos conuenit ecclesiae stipendiis sustentari, quibus parentum et propinquorum nulla suffragantur bona. Qui autem bonis parentum et opibus suis sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt, et per abusum ralinum iudicium sibi manducant et bibunt. Pura alia huius farinae passim occurrunt in scriptis patrum. Verum si non auctaritate sed pondere suo aestimantur, non euincunt, clericos, etiam, qui bona propria habent, stipendiis suis militare debere. Censuere patres, bona ecclesiastica esse in *usus pauperum* primario destinata, vnde passim *patrimonium pauperum* dicuntur, vti IOHANNES LAVNOIVS de cura ecclesiae *promiseris et pauperibus*, et LVDOVICVS THOMASSINVS de *ver. et nou. eccles. discipl. p. III. l. 3. c. 26. sqq.* ostendunt. Inde collegerunt, id quod in vsu pauperum impendendum est, non aliis deberi clericis, quam qui pauperes sunt: et quidem magis sub titulo *elemosynae* quam *salarii*; verum inde sala-

Aequitas salariorum de monstratur generatim. Speciatim ministris verbi diuini recte illa constitui probatur, tam veteri, quam nouo testamento.

Contra rigidiores quosdam patres ecclesiae.

Quorum sententia examinatur vberiusque declaratur.

Et eandem in summam redigitur.

salarium clericis non esse soluendum, minime colligi potest. Tantum patres censuere, de bonis ecclesiasticis stipendia ditoribus non deberi, quippe qui elemosinam petere non possint; salarium autem absolute iis non deberi, nullibi professi sunt. In concilio Agathensi C. 36. generatim ita cautum est: Clerici omnes, qui ecclesiae fideliter, vigilanterque deseruiunt, stipendia sanctis laboribus debita secundum seruitii sui meritum per ordinationem canonum a sacerdotibus consequuntur. c. 10. C. 1. qu. 2. Breuiter, stipendia iis haud denegantur, sed de bonis ecclesiasticis, pauperum gratia olim vnice collaris, illa haud esse soluenda censuere, cum aliunde solui queant. Sunt enim hi, quibus inseruiunt, omnino ad hoc adstricti, cum, qui altari inseruiunt, de altari quoque viuere debeant. Postquam vero bona ecclesiastica postea generatim sunt constituta, vt inde onera ecclesiae ferantur, clericis ex aerario ecclesiastico stipendia indistincte debentur, et parochiani tantum in subsidium tenentur. Vid. GERHARDVS apud DEDEKENVM p. 1. vol. 1. m. 4. sect. 2. n. 1. pag. 971. Hac collineat optime ordinatio eccles. Saxon. art. general. 24. und sollen keine gemeine Entschuldigungen angenommen werden / da sie sürgeben / als sey der Pfarrer sonst reich genug / dergestalt sie allezeit sich ausreden / und den Pfarrer seinen Gold vorenthalten möchten. Consi. SCHILTER. insit. iur. Can. lib. II. Tit. 8. §. 6. STYPMANN, de salar. clericor. c. 1. GOTHOFRED. de salar. c. 1. §. II. Equidem non nego, clericos postmodum omnes fere reditus ad se traxisse, et ex immodicis stipendiis corruptos deprauatosque fuisse, sed id vnice abusus adscribendum, nec rei acquirati in se praeiudicat. Ait ARNOLDVS abbas Lubecensis lib. III. chron. c. 9. creuit possessio et enauit religio, siquidem ex temporalium abundantia, dum ceperunt carnaliter viuere, ceperunt etiam carnaliter sapere, refrixit caritas, subintravit mundialitas. Grauislimis hoc cacoethes verbis describit FRANCISCVS DVARENYS lib. II. de SS. eccles. minister.

Improbatur tamen abusus, qui circa salaria a ministris ecclesiae committitur.

ster. c. 4. quod etiam ostendit ANTONIVS MATTHAEI lib. II. de nobilit. c. 45. p. 705. segg. Sed vitium non ipsis *stipendiis*, sed *immodicae eorum erogationi* inhaeret, quod omnino est praecauendum.

§. VIII. Quum salarium soluatur ob seruitium vel ministerium *publicum* vel *priuatum*, naturale quoque est, vt tunc soluatur, quando seruitium praestitum est. Neque enim antea exigi potest, quod demum ob *causam* soluendum, neque vlla compensationis ratio adest, vbi seruitium nullum praestitum. Antea omnia tamen ratio tum *seruitorum*, tum *commodorum*, quae *salarii* nomine promissa sunt, intpicienda est. Si ministerium operam continuatam et per totum vitae tempus vel plures annos duratam postulat, annuatim constitui solent *salaria*, cum alioquin salararius ante mortem suam, qua ministerium definit, petere stipendium haud posset, quod ipsi non tantum graue, sed etiam prorsus inutile futurum esset. Hunc in finem *salarium annuum* constituitur, h. e. pro ministerio et officio, singulis annis praestando, et ita non ab initio anni debetur, sed demum cum ministerium per annum praestitum est. Ratio enim recta dicitur, id quod ob *causam futuram* promissum est, et quidem in eius compensationem, non antea exigi posse, quam causa praestita; et ita quod pro ministerio et seruitio annuo promissum, anno demum finito de iure stricto debetur. Tunc enim compensatio peti potest, quoties id praestitum, quod compensationem meretur. Vt ob futuri ministerii compensationem aliquid soluatur, vnice ex *conuentione* dependet, qua cessante, nemo *iure suo* repraesentationem *salarii* annui petere potest. Quia vero antea monui, *commoda*, *salarii* nomine soluenda, varii generis esse, inde ad naturam horum respiciendum quoque est. Quaedam enim (1) quotidianam praestant vtilitatem, veluti *habitratio*, et horum *commoda* quotidie et singulis momentis percipiuntur: quaedam (2) ex natura sua, vel antiqua quadam dispositione certo tempore tantum debentur,

Salarium regulariter non debetur ante praestitum seruitium. Habenda tamen simul ratio commodorum.

Annua *salaria* non debentur ab initio anni.

Quaedam momenta percipiuntur singulis momentis.

B tur,

quaedam cer- tur, quae antequam dies eorum venerit, peti nequeunt, nec in
 so tempore, his ad finem anni, sed ad diem, quo praestatio deberi incipit,
 respiciendum est, ex natura commodi ipsius. Huc perti-
 nent fructus praediorum rusticorum, qui certo anni tempo-
 re percipiuntur, et sic salariario eo tempore debentur, si
 praedia ei in vicem *salarii* data sunt. Similiter decimae an-
 tea exigere nequeunt, quam fructibus a solo separatis. Prae-
 terea pensiones antiqua quadam ex dispositione ad certos
 dies restringuntur, ut v. c. die Martini, trium Regum vel
 purificationis Mariae debeantur, quae itidem statim peti pos-
 sunt, quando dies aduenit: ideo enim pensionibus soluendis
 dies certus dictus est, ut eo tempore salaria praestentur. Quae-
 dam denique (3) in pecunia numerata, quotannis soluenda,
 consistunt, nec conuentum, ut per partes seu successiue
 soluantur, quo casu tantum in fine anni debetur. Nulla enim
 ratio suadet, ut quod pro annuo ministerio promissum est,
 antea, quam perfecto labore, exigere queat. Ideo enim *an-*
nuum salarium praefinitur, ut pro annuo ministerio solua-
 tur. Quod si itaque in singulos menses determinatum est,
 finito menstruo seruitio, recte petitur: si in singulos an-
 ni quadrantes, etiam singulis quadrantibus debetur. Inter-
 rim in annuis salariis, quae diuisionem recipiunt, ut pluri-
 mum contingere solet, ut singulis anni quadrantibus soluantur,
 tum quod salariariis, se tuendi exhibendique gratia, plerumque
 simul solui soleant, et sic *facite* id actum esse videatur, ut
 successiue et per partes salarium annuum praestetur, quo
onera quotidiana inde sustentari queant; tum etiam, quod
 obseruantia communi id nitatur, cui in dubio se contrahen-
 tes submisisse credere par est.

quaedam fini-
 to demum an-
 no:

Interim sala-
 riorum annu-
 orum dies ce-
 dit pro rata.

§. XIX. Quamuis vero, prout dictum, salarium an-
 nuum stricto iure, nisi aliud actum sit, demum debeatur in
 fine anni, quo demum ministerium seu seruitium annuum
 exhibitum est, hoc tamen tantum intelligendum est, de
 tempore, quo salarium *iure perfecto* peti potest. Aliud e-
 nim

nim

nim est, quando dies salarii cedit, et aliud, quando veniat, seu exigi possit. Recte censet Ictus in l. 10. pr. de ann. legat. tam laborem, quam pecuniam diuisionem recipere, et ita quatenus ministerium, pro quo annuum salarium promissum, praestitum est, eatenus ius in salarium successiue consequitur salariarius, quamuis, die veniente, id demum exigere queat. Et hoc non tantum iuris est in ministeriis quotidianis, seu quae quotidie sua natura praestantur, sed etiam quae licet non quotidie praestentur, possunt tamen, si exigantur, quotidie praestari, veluti si aduocatis et medicis annua salaria praestantur. Hoc enim rursus actum censetur, ut siue quotidie ministerium praestiterint, siue tantum certis anni interuallis, vt tamen dies salarii pro rata anni cedit, cum sufficiat, quod per eos non steterit, quo minus operas suas praestarent. l. 19. §. 9. l. 38. D. Locati.

§. X. Inde ratio deseruiti anni seu promeriti salarii dependet, de quo nunc specialius agendum. Dicitur enim salarium promeritum, quatenus dies eius cedit, et salariario, pro rata anni et ministerii praestiti annui, ius perfectum in salarium quaesitum est, quocumque demum tempore exigi queat. Quamuis enim, finito anno, in commoda integra demum ei ius perfectum quaesitum sit, hoc tamen, cum labor annuus diuisionem recipiat, non impedit, quo minus pro rata seruitorum annuorum praestitorum salariario ius in commoda ipsi promissa acquiratur, cuius tunc potissimum ratio habetur, si intra annum salariarius decedit, vel ministerium deponit, vel ei resignare iubetur. Hoc casu enim potissimum in quaestionem venit, quantum ex commodis ultimi anni ei vel eius heredibus debeatur? Tantum scilicet, in quantum ius quaesitum habet in commoda, salarii nomine, praefinita, id quod ex anni ratione, quo ministerium exhibuit vel exhibere paratus fuit, aestimandum est. Vocari alias etiam solet *annus deseruitus*, non, quod, in totius anni salarium ius quaesitum habeat, si

Vnde ratio salarii deseruiti, seu promeriti dependeat,

Quod etiam vocatur, annus deseruitus, de

quo agitur intra anni spatium moritur, sed quod pro ratione anni, quo specialius. *deseruit*, seu *seruitia* praestitit, commoda ipse vel heres eius consequatur, sicut *annum gratiae* dicere solemus, quod commoda annua non in totum, sed pro parte, vt plurimum dimidia, debeantur. Antiquis enim hic terminus vsitatus et imprimis illis applicatus fuit, qui seruitia pro certo salario vel annuo commodo praestant. AVBERTVS MIRAEVS *lib. I. donat. Belgic. c. 127.* diploma de anno 1303. sistit, quo haec inter alia occurrunt: *Si contingat vicarium esse presbyterum, loco presbyteri Canonici absentis, iste presbyter vicarius habebit XV. libras Turonenses de praebenda presbyteri canonici absentis, PRO ANNO, QVO DESERVIERIT pro absente*, h. e. quatenus pro absente ministeria sacra praestitit. In iure feudali quoque itidem hic vsus loquendi occurrit, vt constat ex 1. *Feud. 21.* vbi dicitur: *Vel si dominis suis DESERVIRE noluerint, tunc conditio causa data proponitur ad repetendum feudum, ex quo non seruit domino*, cum feudum instar salarii vasallo debeatur pro seruitiis.

Differentia
anni deseruiti
ab anno gratiae.

§. XI. Sicuti ergo *annus deseruitus* primario fructus et commoda ultimi anni respicit, quatenus dies cecidit, seu defunctus seruitia praestitit, ita *annus gratiae* fructus, annum deseruitum finitum insequentes, concernit, et lenge diuerso nritur fundamento. Illius finis huic initium praebet: Ille ex ratione naturali cognosci et circumscribi potest, non hic, qui iuris mere *positivi*, *arbitrarii*, non *universalis* est: ille heredibus quibuscunque debetur, ob ius defuncto in commoda ultimi anni *pro rata* competens, sed hic non aliis quam quibus singulariter concessum est. Hic mera *gratia*, ille *iure perfecto* nritur. Addunt nonnulli, putantque, *annum deseruitum* inde dictum fuisse, quod ultimi anni, quo defunctus diem obiit supremum, fructus integros contineat, vt annus gratiae demum ad annum insequentem referri debeat. STYPMAN. *de salar. cleric. c. XI. n. 17.*

ER-

ERNEST. COTHMAN. *resp.* 46. n. 1. Verum qui ita sentiunt, tantum de *ius civilis* dispositione, a qua hoc capite abstrahendum esse iudico, loquuntur, quod vtrique potuit plus indulgere heredibus, quam alias ex *ratione naturali* petere potuissent. Vnde etiam STYPMANN. *cit. l. n. 27. seqq.* fere tantum ad rationes civiles prouocat, quamuis non ita comparatas, vt iis tuto fidere queas. Quicquid sit, de *ratione naturali* tantum in capite praesenti disputo, an vero de *iure civili* heredes omnes et singuli, an vero quorundam officialium tantum, plus consequi possint; capite sequenti enucleabo. Sane ex recta ratione nullum argumentum concludens deduci potest, quo heredibus defuncti officialis ius in vniuersos fructus et integrum anni ultimi salarium attribuere queamus, si intra anni spatium decedit salariarius, quum salarium annuum officialibus assignetur non simpliciter, sed pro ministerio annuo; quod vel quotidie exhibere, vel exhibere debuissent, si ad hoc euocati fuissent. Nam etiam hoc *quotidianum* dicitur, quod quotidie praestandum esset, si is, cuius interest, id exegisset. *l. 1. §. 2. de aq. quotid. et aest.* Imo idem dicendum esse reor, si officia et ministeria non sint *quotidiana*, sed per certa temporum intervalla cuiusque anni praestanda: nam nihilominus intuitu illius *ministerii annui* praestantur, adeoque pro modo officii praestiti tantum debentur. Neque enim amplius *compensatio* peti potest, si causa, propter quam haec debetur, desit. Neque obstat, quod euentus mortalitatis nemini imputari queat; neque enim ita defuncto imputatur in poenam, sed cum salarium ipsi tantum vsque ad vitae tempus concessum est, et quidem intuitu officii, quod praestitit, ratio recta docet, tantum deberi salarium, vsque dum vixit, non vero etiam post mortem, qua deueniente fundamentum omne salarii debiti statim cessat; cessante enim causa, cessat effectus.

B 3 liq. s. XII.

¶ §. XII. Diuersa prorsus est ratio *anni gratiae*, quod vel ipsa denominatio indicat, ostenditque, ex mera *gratia* non *debito iustitiae*, quod in *anno deseruio* adest, eum heredibus deberi. Neque tamen vna eademque eius est ratio, sed potius ad primordia eius recurrendum, indeque, quibus et quatenus debeatur, diiudicandum. In capitulis *annus gratiae* potissimum ideo introductus est, vt decedentis canonici creditoribus inde satisfiat, si forsitan graui aere alieno obrutus decedat, adeoque *quibuscunque heredibus* plerumque debetur, qui soluere defuncti debita tenentur. Apud AVERTYM MIRAEVM in *cod. piarum donat. c. 48.* occurrit diploma de anno 1047. quo comes Brabatenfis fundat collegium Canoniorum in vrbe Bruxellensi, et inter alia haec addit: *ad hoc etiam concessi illis, vt vnusquisque fratrum ipsorum post vitae suae spatium per annum integrum praebendam suam cuiuscunque sibi placuerit, relinquat.* Vt plurimum itaque determinatio *annorum gratiae* debetur foundationi beneficiorum, cui variae leges datae, et inde plura noua iura orta sunt. Accesserunt etiam statuta capitulorum, et pacta canonicorum, quibus multa itidem innouata. Nec hoc iuri canonico refragari plenius docent NICOLAUS GARCIAS P. XI. de *benefic. c. XI. n. 138.* et PETRVS LERENIVS in *foro benefic. p. III. qu. 103.* vbi prouocant ad decisionem rotae huius tenoris: *Domini censuerunt, quantum ad fructus primi anni post obitum beneficiati, eos deberi eius heredibus, praesupposita consuetudine, quod beneficiati primo anno non percipiant fructus beneficiorum, sed eorum solutio differatur post eorum obitum, quam consuetudinem informantes, pro heredibus dicunt esse notoriam, et si opus fuerit, se comprobaturos, quae ideo videtur introducta, vt prouideri possit de his, quae ad sepulturam sunt necessaria, quam plerumque ob inopiam defuncti negligunt cum magno ordinis ecclesiastici dedecore.* Addit in sequentibus, eatenus consuetudinem iure canonico improbari, quo fructus applicantur mensae episcopi vel capitulari, *secus vero, pergit, vbi*

Anni gratiae peculiaris ratio euoluitur.

In capitulis debetur omnibus heredibus.

cum etiam canonici primis annis carere debeant.

quod a iure canonico non abhorret.

vbi fructus referuntur heredibus ex causa non solutionis fructuum primi anni, quae consuetudo nullam habet iuris resistentiam, imo potius assistentiam, ex supra deductis, cum sit potius dilatio solutionis, quam dispositio fructuum ad alium spectantium. Illustrari hoc commodè potest ex responso Facult. i. l. Jurid. huius loci. Hat ein gewisser in coelibatu lebender Cavalier vor einigen Jahren in einem bekanten der Euangelischen Religion zugethanen hohen Stifte eine praebende titulo oneroso acquiriret / und da er das verwichene Jahr / 8. Wochen daselbsten residiret / seine gnädigste Herrschafft ihn zurück gefordert / anben verschaffet / daß das capitulum wegen der zurückstündigen 9. Wochen / da er noch residiren müssen / mit ihm dispensiret / und ihn pro forma eine Commission ertheilet / laut Beilage sub B. C. D. Ist aber derselbe auf der Hinreise in einer gewissen Stadt gestorben / und dessen Brüdern / welche sich als heredes ab intestato wegen der proventuum anni gratiae bey dem Capitulo melden / von demselben disput gemacht / und solche ihnen ganz denegiret worden / daher / was hierin Rechtens / gefragt wird. Ob nun wohl das capitulum vor sich anführet / daß in anno 1672. von denen damaligen Herrn Capitularen ein gewisser recets gemacht / vermöge dessen / wenn ein capitularis, bevor er annum residentiae erfulet / und annum deseruitum zurück geleet / versterben würde / als denn dessen hinterbliebenen Witwen und Kindern prospiciret / und ihnen annus gratiae assigniret / expressè aber dabey ausbedungen worden / daß solcher Vergleich auff eo lateralische und auswärtige testaments Erben nicht zu extendiren / welchen Vergleich auch der Verstorbene unterschrieben / und dadurch seinen collateralibus praerudiciret / welchen noch bezutreten scheint / daß bey den Protestirenden fast durchgehends der annus gratiae auf Witwen und Kinder restringiret / hergegen collaterales und extranei heredes davon ausgeschlossen werden.

CARPZ. lib. 1. Jurispr. consst. D. 217. seqq.

RAYCHBAR. p. 1. qu. 25. n. 14.

Illustratio
haec doctrinae
responsio.

FINE

FINCKELTHAVS. *de Jure patron. C. 6. n. 3.*B. STRYK. *de anno gratiae C. 3.*

Dahero ob wol in denen statutis capitularibus der Erben generaliter Meldung geschehen/ doch solches pro substrata materia dergestalt zu interpretiren/ daß solche verstanden werden müssen/ welche des anni gratiae fähig seyn können. Dieweil aber dennoch der annus gratiae bloß ex privilegio dependet/ und dabey keine universal-Regel durchgehends gemacht werden kan/ absonderlich aber/ daß derselbe auch denen collateralibus mit zu gute kommen/ bey vielen capitulis eingeführet ist/ zumahl schon lange vor der reformation und im 12ten seculo der annus gratiae in einigen capitulis bekant gewesen/

WEHNER. *in observ. voce Gnaden Jahr.*

und zu der Zeit derselben Wittwen und Kindern nicht einsten zu kommen mögen/ sondern solcher annus gratiae vornemlich anfänglich dazu eingeführet worden/ daß des defuncti capitularis Schulden davon desto besser abgetragen würden.

SCHATEN. *in annalibus Paderborn. ad ann. 1293. p. 177. et ann. 1295. p. 180.*WEHNER. *in observ. cit. l.*

Und da nun solche obligation bey denen protestirenden Stiffts. Personen heute zu Tage denen Erben überhaupt obliegt/ es also auch billig ist/ daß der annus gratiae denen collateralibus so wohl als Kindern zu gute kommen müsse/ da paritas rationis in beyden Fällen zu finden/ und so wol die Kinder als collateralis des defuncti Schulden bezahlen müssen/ dahero auch von dieser praxi capitulorum selbst die Pontificii behaupten/ quod annus gratiae cedat domui mortuariae

ESPEN. *in iur. eccles. p. 2. tit. 23. c. 8. §. 2.*
et quod valeat consuetudo, vt primi anni fructus post obitum defuncti canonici cedant eius heredibus.

c. 2. *in extran. Ioh. XXII. de elect.*BARBOSA *ad cit. text. n. 2.*

in welcher Erwegung dann/ was bey den Pfarren in den pro-
te.

testirenden Kirchen eingeführet worden / zu keiner consequens
gezogen und auf hohe Stiffter appliciret werden mag / abson-
derlich da bey diesen die carenz-Jahre eingeführet sind / vicu-
jus canonici noui primi anni redditibus carere compelluntur,
et loco huius hereditibus eorum anni vnus post mortem re-
ditus relinquuntur,

cit. c. 2.

WAMES. *cons. iur. Pontif. 234. n. 8.*

B. STRYK. *de anno gratiae c. 3. inf.*

welche ratio bey den Pfarren und andern geistlichen Aemtern
cessiret / und daher der annus gratiae billig bey denselben re-
stringiret werden müsse / wie denn auch der verstorbene von
Ndel in der sub lit. A. befindlichen Beilage sich zu den carenz-
Jahren verpflichtet gemacht / daher aus den iho angeführten
Gründen deutlich erhellet / daß die verba statuti capitularis
so der Erben indefinite gedencen / billig auch von denen col-
lateralibus zu verstehen sind / zumahl daselbst folgender Gestalt
disponiret wird c. 9. §. 7.

Decani et cuiusuis canonici capitularis defuncti hereditibus
prouentus decanales vel canonicas, quos defunctus
habuit ultra annum deseruitum, per integrum adhuc
annum, qui gratiae vocatur, debentur.

und mag hieher / was in recessu de anno 1671. beliebet wor-
den / nicht gezogen werden / als welcher recess das angeführte
statutum capitulare nicht aufhebet und restringiret / son-
dern in fauor der Wittven und Kinder dasselbe dergestalt ex-
tendiret / daß / wenn der verstorbene capitularis den annum re-
sidentiae tempore mortis völlig deseruiret / alsdenn dessen
Kinder und Wittve ultra annum deseruitum 2. annos gratiae,
in Fall aber derselbe ante tempus residentiae completum ver-
sterben sollte / alsdenn die Wittve und Kinder nur den annum
deseruitum pro rata nebst den reuenten des anni gratiae ge-
hieszen solle / von welcher neuen disposition des duplicis anni
gratiae allein die collaterales ausgeschlossen sind / auch solcher
recess,

C

recess, als welcher contra statutum capitulare ist / billig re-
stringiret werden muß / ne nimium ab eo recedat.

So er hellet hieraus allenthalben so viel / daß des verstorb-
nen capitularis Brüdern der annus capitularis billig zu
gute kommen müsse. **V. N. W.**

Annus gratiae
quandoque
debetur tan-
tum viduae
et liberis de-
functi.

§. XIII. Quandoque etiam debetur *annus gratiae*, etiam si
defunctus primi anni redditus percepit, ex singulari privilegio
certis personis indulto, ex ratione miserationis, qua legislator
motus, erga *viduam liberosque* defuncti. Atque hic ipse *an-
nus gratiae* est, qui in ecclesiis protestantibus debetur, non
quibuscumque hereditibus, sed tantum viduae liberisque, cum
in reliquis hereditibus cesset ratio praedicti privilegii. **STYR-
MAN. de salario cleric. c. XI. n. 61. seqq.** **B. STRYKIVS de
anno gratiae c. 3.** Non raro enim contingere solet, vt pa-
storum viduae liberique parum vel nihil lucrentur ex heredi-
tate paterna, redditibus ecclesiarum protestantium admo-
dum diminutis, inde legislatores iis prospiciendum esse
censuere, vt post mortem patris maritique adhuc redditus
parochiales vel ad integrum annum vel ad semestre spatium
percipiant, in solatium moeroris, quo afflicti, et indigentiae,
cum qua vt plurimum iis colluctandum est. Non tamen
iure hereditario hoc lucrum acquirunt, sed *iure plane sin-
gulari*, adeoque etiam tunc liberis debetur, si renuncia-
uerint hereditati paternae, et viduae, si dotem repetiit,
repudiata portione hereditaria, qua de materia fusius agunt
**B. STRYKIVS cit. l. CARPZ. lib. I. iurispr. consist. def. 183.
seqq.** **FINCKELTHAVS de iure Patronat. c. VI. n. 93. seqq.** **SCHL-
TER. instit. iur. canon. lib. I. c. 18. §. 17. seq.** **BRUNNEMAN. de
iure eccles. lib. II. c. 5. §. 12. et c. 13. §. 2. seqq.** **STYPMAN.
de salar. cleric. c. XI. n. 36. seqq.** **DN. LYNCKER. resp. 42.
RAVCHBAR. P. I. qu. 25.**

Terminus ad quem annu- §. XIV. Quae cum ita sint, evidens est, ante omnia
erudendum esse terminum ad quem anni deferuit, vt deter-
minando

mino a quo anni gratiae constare queat. Naturalis terminus ad quem anni deseruit est depositio officii, siue morte, siue alia ratione illud expiret, quia eousque dies salarii, quod diuisionem recipit, ceslit. Quod si itaque salarium consistit in pecunia numerata, aliisque rebus fungibilibus, veluti praestatione frumenti, pro rata anni ultimi debentur haec emolumenta. Anni autem initium computandum ab eo tempore, quo officium susceperit, non quo ad officium vocatus est, quia *vocatio tantum titulum officii legitime deuotat*, ipsa autem officii susceptio instar est *traditionis*, qua possessionem vel quasi officii demandati, pro quo salarium soluitur, impetrat. Sicuti itaque annus duodecim mensibus absolvitur, ita nihil magis naturale est, quam vt salarium in duodecim partes distribuat, et quot mensibus ultimi anni officium gesit, tot etiam partes salarii accipiat. Vtpote si quis circa initium mensis Augusti officium susceperit, et d. 27. Februarii decedit, septem partes salarii, in duodecim partes diuisi, iure suo petunt heredes; vel si solutio eius in singulos anni quadrantes est diuisa, pro rata illius quadrantis promeritum salarium praestandum est. Interim, quod aequitas suadet, non adeo subtiliter inquirendum esse iudice, vtrum in fine an medio mensis decesserit salararius, cum officiorum non sit vna eademque ratio, et contingere queat, vt laborem istius anni vel quadrantis quoad maximam partem absoluerit, et diuisio quaedam arithmetica non adeo commode hic institui queat, quod etiam olim censuere Icti in diuisione fructuum praedii dotalis ultimi anni, diuidendorum inter heredes mariti et uxorem, in l. 7. D. solus. matrim. Imo quod declaratur, si ante mortem labor integer istius quadrantis iam esset praestatus, sine dubio quoque integrum salarium istius quadrantis praestandam foret. Sunt quaedam iudicia, quae tantum sub initium cuiuscunque anni quadrantis ad quatuor hebdomadas aperiuntur, postmodum clausa sunt; si itaque assessores

seruitur est depositio officii.

obitum
 anni initium
 computandum a die susceptio officii.

et sic pro rata
 anni ultimi
 deberur salari-
 um.

ob his istud
hinc ob hoc

fores huius iudicii operam suam istius quadrantis praestite-
re, integrum quoque salarium istius quadrantis heredibus
debetur, si vel maxime statim, postquam dies iudici exi-
erunt, decesserint, et adhuc duo menses istius quadrantis
superfint.

Quomodo
fructus ultimi
anni dividan-
tur, qui certo
anni tempore
perciuntur.

§. XV. 1721 679 21 30
imply iunc
-isels 2070 deb
anu

§. XV. Maior difficultas emergit in diuisione fructu-
um ultimi anni, qui demum certo anni tempore percipi-
untur, vt contingit in *beneficiis ecclesiasticis*, quorum redi-
tus vt plurimum in decimis, pensionibus, vel fructibus na-
turalibus consistunt. Hoc expeditum est, in his non esse
respicendum ad messem, vtrum ante an post illam salari-
arius decesserit? cum reditus hi non debeantur *absolute*,
sed *inuitu ministerii*, quod salariarius praestitit, quo casu
pro rata eius diuisio instituenda, vt optime docet Dn. Coc-
ceus *diff. de iure semin. sect. III. §. 24. sq.* quod etiam ICI
Romani, ductu naturalis rationis, statuendum esse censuerit
in reditibus ultimi anni *praedii dotalis*, cum maritus in ma-
trimonio fructus percipiat pro onere matrimonii, *l. 7. D. so-
lut. matrim.* Proinde, meo quidem iudicio, (omissis ac-
cidentalibus seu sportulis, quippe quae pro singulis mini-
steriis debentur, et sic praestito ministerio statim percipi-
untur) reditus hi, certo tempore percipiendi, per vniuer-
sum anni spatium coaceruandi et computandi, siue ante,
siue post mortem salariarii dies eorum venerit, et coacerua-
tione hac facta, statuendum, quantum heredibus defuncti
vel ex futura vel ex iam facta messe debeat. Cum enim
hi fructus in vicem salarii cedant, eadem quoque ratio in
his habenda, quae est salarii in pecunia numerata consisten-
tis, habita impensarum in messem factarum ratione.

§. XVI. 1721 679 21 30
imply iunc
-isels 2070 deb
anu

§. XVI. Forsan tamen dubitari posset, quodnam an-
no hoc in casu dandum sit initium, an ex quo officium sus-
cepit, an vero illud, quod natura praedii fertilibus prae-
stituisse videatur, qualis videtur esse terminus Michaelis? An-
nus enim quoad *praedia rustica* fertilia aliter vulgo compu-
tari

tari solet, aliter quoad alia negotia. Ibi annum incipien-
 dum esse volunt a Septembri, ut in Augusto terminetur,
 propterea quod, ut ait CARPZOVIVS lib. I. iurispr. con-
 sist. def. 197. n. 2. hoc tempore omnibus pere totius anni fru-
 ctibus perceptis, ager de novo in annum futurum coli inci-
 piatur, quod etiam defendere solent Feudistae ad 2. Feud.
 28. c. 1. Si ergo haec computatio anni naturalis est, ex
 conditione ipsius rei desumpta, vix certior terminus meli-
 orque computandi anni ratio dari poterit, ut putat CARP-
 ZOV. cit. l. n. 3. Ab hac computatione diuersa est, quan-
 do anni initium simpliciter ponitur a tempore suscepti offi-
 cii, quae computatio iudem ratione naturali non destituitur,
 eamque olim Romani secuti esse videntur in l. 7. D. so-
 lut. matrim. Cum enim ab hoc tempore dies lucrorum,
 in vicem salarii assignatorum cedere incipiat, a recta ratio-
 ne non abhorret, etiam ab hoc tempore anni initium sta-
 tuere, et computationem fructuum ab hoc termino instituere.
 Ut diuersitas huius computationis eo euidentior sit,
 res declaranda erit exemplo. Ponamus d. r. Martii pasto-
 rem ecclesiasticum suscepisse munus, et circa finem Augusti
 decedisse; quaestio enascitur, quantum ex redditibus praedi-
 orum ad deseruitum annum pertineat? Si initium anni
 incipiendum esse ais a festo Michaelis, pene omnes fru-
 ctus istius anni heredibus attribuendi sunt, excepta tamen
 duodecima eorum parte, quia fere vltimus annus expletus
 est ante mortem pastorem. Si vero a tempore suscepti mu-
 neris anni initium computabis, initium anni erit mensis
 Martii, et finis eius in Februario collocari debet. Proin-
 de cum tantum per sex menses vltimi anni in adducto casu
 vixerit, tantum dimidia reddituum fructuumque anno de-
 seruito assignanda erit.

vrurum initium
 eius a septem-
 bris mense in-
 choandum?

an simpliciter
 a tempore su-
 cepti officii?

Ratio vtriusque
 diuersa
 computandi o-
 stenditur.

§. XVII. Cum ergo ratio computandi vtroque casu
 diuersissima sit, et vtraque ratione quadam naturali nitatur,
 videndum paucis, quaenam magis naturalis dicenda sit?

Quaenam
 computatio
 magis sit na-
 turalis.

Posterior ex
multis argu-
mentis prae-
ferenda.

Posteriorem computationem praefarendam esse censeo, quia (1) ita comparata est, vt quibuscunque redditibus et lucris diuidendis recte inferuire queat. Prior tantum applicari potest ad fructus *praediorum rusticorum*, praeter quos hodie vt plurimum alia lucra certo tempore salariario praestanda sunt, praesertim in pagis, in quibus quorundam dies venit die Luciae aut Martini, quorundam festo trium regum, quorundam tempore paschatos, et ita porro. Quod si itaque pro termino computationis *festum Michaelis* assumendum esse censemus, aliter annus computandus in fructibus agrorum, aliter in ceteris lucris; quae diuersitas difficultate non caret. (2) Accedit, quod ne quidem *tempore Michaelis* omnes praediorum rusticorum fructus collecti sint, sed quidam adhuc post illud colligantur, vt vel ex vindemia constat. (3) Nec ratio computandi certa hic constituitur, dum Feudistae anni initium in auspicio, alii in fine Septembris collocent, alii forsitan ad finem Octobris recurrendum esse iudicare optimo iure possint, propter vindemiam, quae eo mense adhuc instat. Denique (4) posterior computatio eo certior est, quod in ea habeatur ratio gesti muneris et suscepti ministerii, propter quod lucra haec debentur, adeoque deficientibus aliis legibus provincialibus, merito adsumenda sit.

Quare ad natu-
ralem com-
putationem
in primis hic
recurren-
dum.

§. XIX. Scilicet hunc in finem ad rationem naturalem ante omnia hic recurrendum esse iudicamus, quia haec doctrina in legibus provincialibus non semper definita est, nec in iure communi sufficientia subsidia deprehenduntur, quibus tuto inniti queamus. Deficiente autem lege civili, standum erit naturali rationi, vtpote cui lex civilis quidem aliquid addere vel detrahere potest, *l. 6. de J. et J.* quo tamen non facta, ei simpliciter standum erit. In primis quotidie difficultates hic emergunt, quando de diuisione fructuum, pastore decedentis heredibus debitorum, quaestio mouetur, vbi plerumque ad **CAP. 2. QVIVM** con-
fuge-

fugere solent, si ordinationes ecclesiasticae modum computandi non determinant, sed, meo quidem iudicio, non adeo congrue. Explicat CARPZOVIVS *lib. I. Jurispr. consist. cit. def.* modum computandi secundum specialem iuris Saxonie dispositionem, quae tamen aliis locis legem haud praescribit, adeoque nec applicari debet. Accedit, quod difficultate non careat, prout antea dixi, adeoque pro norma decidendi adsumi tuto nequeat. Ad speciales conclusiones hic non descendam, quae in casibus, sequentibus capitibus explicandis, rectius adferri et illustrari queunt.

CAPVT II.

De anno deseruito civili.

§. I.

Quamuis, quae *cap. antec.* adducta sunt, rationi naturali consentanea sint, non sunt tamen iuris *praecipui, et immutabilis*, sed ita comparata, ut legislator *civilis* iis aliquid *addere vel detrabere* queat. *Trum* vero hoc factum fuerit, sigillatim ex iure *civili, ecclesiastico et feudali* inuestigabo, moribusque variis, huc conspirantibus, illustrabo. Et quidem ut a iure *civili* incipiam, quaestio capitalis huc redundat, *verum ius civile*, quod primario pro obiecto habet *negotia civilia*, feudaliibus et ecclesiasticis contradistincta, hac in doctrina aliquid immutauerit, et annum deseruitum aliter ac quidem capite antecedente definitus est, determinauerit?

Continuatio dicendorum.

§. II. Non satis sibi hac in doctrina constare Doctores et interpretes conclamatum est. Quidam negant, quidam

Interpretes iuris civilis in hac quaestione

admodum va-
riant.

dam aiunt, quidam distinguunt, sed ita, vt magis cum as-
firmantibus conspirare videantur, et ab illis non adeo se-
parandi sint. Antequam argumenta singulorum euoluam
excusationemque, patronos causae vtriusque primarios nomi-
nabo, vt etiam his satisficiam, qui auctoritatibus magis,
quam argumentorum pondere certare videntur. Qui affirma-
tiam sententiam tuentur, in ea sunt opinione, totius anni re-
ditus et emolumenta ad heredes transmitti, si vel maxime
salariarius mox post ingressum eius decesserit. Huius senten-
tia patroni sunt ACCURSIVS *in gl. ad l. diem functo 4. D.*

Quidam an-
num deserui-
tum ad finem
anni exten-
dunt.

de offic. Assessor. IOANNES BAPTISTA *in repetit. ad cit. l. n. 33. seqq.* IACOBVS DE NIGRIS *ad cit. l. n. 30. seqq.* SEBASTIANVS SAPIA *ad cit. l. n. 19. seqq.* HIERONY-
MVS CAGNOLVS *ad eandem l. n. 61. seqq.* BARTOLVS *ad cit. l. 4. et in l. fin. C. de domestic. et protect. XII.* IO. BO-
LOGNETVS *ad l. l. n. 45. seqq.* DECIVS *cons. 7. etc.* Veteranos hosce plures quoque, qui recentioris aetatis sunt,
sequuntur, vt GAILL. *lib. I. obser. 44. n. 12.* MYNSING. 3. *obs. 8.* COLER. *decis. 201. n. 8.* RAUCHBAR. *P. I. qu. 25.* CARPZOV. *P. II. c. 5. def. 10. n. 1. et P. II. c. 51. def. 12. n. 4. seqq.* COTHMANVS *resp. acad. 46. n. 1.* IACOB. GOTHOFRED. *de salar. c. VI. §. 22.* LAUTERBACH. *de salar. §. 44.* B. STRYK. *ad ius eccles. Brunnem. lib. 2. c. 5. §. 10.* STYF-
MAN. *de salar. cleric. c. XI. n. 12. seqq.* MARTINI *in pro-
cessum Saxon. tit. 42. §. 5. n. 34. seqq.* Cardinal. DE LVCA *tom. XII theatr. verit. et iustit. de tutor. disc. 18. n. 51.* Et vt
vno verbo dicam, sententia haec sere communis est.

Quidam varie
distinguunt.

§. III. Nonnulli distinguunt, parum tamen rece-
dentes a castris affirmantium. Horum mentem explicat
MEYVS *P. IV. Decis. 200.* et distinguit duos casus: (1) si
lege vel pacto constituta vel conuenta sint annua salaria, et
quidem ita, vt conditio operarum iis non sit annexa, quo
casu annum coeptum haberi vult pro impleto, vt
transmittatur ad heredes, et residuum anni vltimi ad deser-
ui-

vitum spectet. (2) Si nec lege, nec pacto salarium annuum assignatum est, sed ut pro labore et opera petitur, tunc tantum vult operarum haberi rationem, quale exemplum a stipendiis militum petit in l. 14. C. de erog. milit. ann. Vbi, ait n. 7., *artium liberalium professio et exercitium ex lege vel pacto non habet certum et ordinarium salarium, ibi tantum capitur et petitur, ut laboris redhostimentum, quocirca laborem superare non est aequum.* Alii distinguunt inter diversam conditionem operarum, ut ob *illiberales* quidem tantum salarium vel potius merces debeatur pro rata laboris, et ita totius anni ratio non habeatur. Diversum vero ius attribuunt salariis, quae ob *operam vel officium liberale magis honoris vel beneficii remunerandi, quam laboris compensandi gratia praestantur, indeque honoraria, honorariae summae et honores appellantur, ut utar verbis RAVCHBARICI. l. n. 16.* et in hanc distinctionem plerique in §. *anteced.* laudati inclinant. Alii videndum esse, quid actum sit inter partes, asserunt, ita, ut si *simpliciter* promissum sit annuum salarium, illud per totum annum etiam simpliciter debeatur, si vel maxime intra illud impeditus vel mortuus fuerit: Si vero sub expressa conditione promissum: *si operae praestentur, non aliter debeatur, quam operis praestitis, quia supponit existentiam conditionis, GAILIUS Obs. 44. n. 13.*

§. IV. Pauciores in negativam inclinarunt, neque enim forsitan e re Ictorum fuit, hanc defendere, tum, quod crederent, iniuriam inferri salariariis, liberalia studia exercentibus, si cum mercenariis paria haberent iura: tum etiam quod parum proficua heredibus suis hanc esse duxerint opinionem, cum naturale sit, ut plerisque magis ardeat illa sententia, quae ipsis eorumque heredibus prodest, quibus singuli etiam prospicere solent. Sed propterea non statim reprobanda est haec sententia, quod paucioribus instructa sit patronis: habet haec fata etiam *veritas* ut plurimum,

D

mum,

ni nullo tempore
onamof crof
-ofibantio ni
mumilla or

Quidam an-
num deserui-
tum ad diem
obitus restitua-
gunt.

Quod olim in
foro Romano
in contradic-
tio assertum.

num, ut admodum paucos inveniat affectas. Quis virtu-
tem a vitiis dignoscet, si ex numero sectatorum dignita-
tem rei aestimabis? Dabimus itaque etiam huic sententiae
quosdam aduocatos. Primus sit CAECILIUS STRABO,
qui tempore PLINII II. hanc causam egit et obtinuit. Re-
fert PLINIUS lib. IV. epist. 12. feriem rei gestae his verbis:
*Cum in provinciam quaestor exisset, scribamque, qui sorte
obtinerat, ante legitimum salarii tempus amisisset, quod ac-
ceperat scribae daturus, intellexit et statuit subsidere apud
se non oportere. Itaque reuersus, Caesarem, deinde, Caesare
autore, senatum consuluit, quod fieri de salario vellet. Par-
ua, sed tamen quaestio est. Heredes scribae sibi, praefecti
aerario populoque vindicabant. Acta causa est. Dixit he-
redum aduocatus, deinde populi: uterque percommode.
Caecilius Strabo aerario censuit inferendum: Baebius Ma-
cer heredibus dandum, obtinuit Strabo. Ne vero statim in
cer heredibus obiciatur, agi hic de casu plane alieno, h. e. de mi-
nisterio scribarum vilissimo, et mercenario, adeoque in
exemplum adduci non posse, paucis tantum addo, agi hic
de scribis publicis quaestoriis, quorum ordo honestus erat.
Ait CICERO orat. III. in Verrem. cap. 79. Ordo est honestus, quis
negat? aut quid ea res ad hanc rem pertinet? Est vero
honestus, quod eorum hominum fidei tabulae publicae, pericu-
lo magistratum committuntur. Idem in Orat. pro domo
sua prouocat ad testimonium ordinis equestris et scribarum,
de beneficiis suis in rempublicam collatis. Scribae, ait,
qui nobiscum, in rationibus monumentisque publicis versan-
tur, non obscurum de meis in rempublicam beneficiis sum-
iudicium decretumque esse voluerunt. Imbecillitatem iu-
dicii prodidisset TVLLIUS, si in nulla fuissent dignitate po-
siti scribae, et tamen ad eorum prouocasset. Conf. SAMUEL
PITISCVS in lexic. antiq. Rom. voce Scriba quaestorius,
GVTHERIVS de iure Pontific. veteri lib. 2. c. 13. AERO
DIVE*

DIVS *lib. II. rer. indic. tit. 9. c. 1.* Reuertar ad interpretes iuris Romani antiquos et recentiores, qui a CAECILII STRABONIS parte stant, inter quos celebriores sunt, BERTRANDVS DE MONTE FAVENTINO, IACOBVS BVTRIO, SALICETVS, RAPHAEL FVLGOSIVS, CYNVS, BALDVS, quos commemorat, et in suas partes trahit ANDREAS ALCIATVS *in comment. ad l. 4. de offic. Assessor. n. 43.* qui negatiuam sententiam latius firmat. HOS sequuntur HENRICVS ZOESIVS *in comment. ad tit. de extraord. cognit. n. 4. et ad tit. de offic. assessor. in f.* BACHOVIVS *ad Treutl. P. I. disp. 8. th. 3. lit. C.* GROENEWEGEN *ad l. 15. C. de advocat. diuers. iudicior.* LEONINVS *lib. VII. emendat. c. 7. n. 13.* FLORES DIEZ DE MENA *l. variar. quaest. 8. n. 54.* GERHARDVS FELTMANNVS *in comm. ad ff. ad l. 4. D. de offic. assessor. n. 13. segg.* CYPRIANVS REGNERVS *disput. XIX. ad instit. §. 15.* Cum his nouissime conspirat B. TITIVS *lib. IX. iur. priv. c. 8. §. 3.* vbi ita ait: *Naturae negotiorum bilateralium est conuenientius, vt eius temporis, quo quis operas praestitit, salarium saltem promeritum dicamus, nec putem in iure Romano aliud in genere constitutum esse, sed illud potius exceptiones quasdam dedisse arbitrer.* Equidem statim addere possem, huic sententiae quoque praxin fere vniuersalem respondere, sed de hac infra agendum, et ante omnia fundamenta prioris sententiae examinanda sunt.

§. V. Primum argumentum deducunt *ex l. 1. §. 13. Fundamenta D. de extraord. cognit.* Vbi Ictus ita: *Diuus Severus ab heredibus advocati, mortuo eo, prohibuit mercedem repeti, quia per ipsum non steterat, quo minus causam ageret.* Inde inferunt, hic adesse obligationem efficacem, eamque operari, vt non tantum *exceptio*, sed etiam *actio* detur; si enim actio ad petendum residuum salarium non haberet eum, repetitio eius, quod datum est, concederetur, quod tamen negatur in *cit. l.* Vbi enim non adest efficax obligatio

Et ab Interpretibus nonnullis defenditur.

Et ab Interpretibus nonnullis defenditur.

Et ab Interpretibus nonnullis defenditur.

28
tio ad retinendum, datur actio ad repetendum. *l. 9. §. 4. l. 25. §. 6. l. 19. §. 6. Locati.* Addunt, non posse dari rationem, cur non idem locum habeat in omnibus officialibus, quia *habent salarium*, ait BOLOGNETVS *cit. l. n. 46. propter expensas principaliter et dignitatem.* Accedit ratio generalis, quae in *cit. l. 1.* occurrit, quod *per aduocatum mortuum non steterit, quo minus causam ageret*, quae adeo generalis est, vt nullum speciale casum praesupponat, quae etiam repetitur in *l. 38. §. 1. D. Locati.* Nec obstare videtur, quod haec lex non loquatur de *annuo salario*, nam si pecunia, quae datur in vniuersum pro vna causa, transmittitur ad heredes nondum completa causa, multo magis illud dicendum videtur in annua promissione, quae debetur a principio anni, *l. 1. C. quando dies legat. ced.*

(2) ex l. 15. §. 1. C. de aduocat. diu. iudic.

§. VI. Secundum argumentum petitur ex *l. 15. §. 1. C. de aduocat. diuers. indic.* vbi satis clara videtur esse decisio. *His quoque*, ait LEO, *illud adiciendum esse statumus, vt, si quis patroni fisci adeptus fatalem diem obierit, vniuersa totius anni salaria, ex quo hoc idem officium peragere coeperit, ad heredes seu successores suos, siue liberi, siue extranei fuerint, transmittendi tam ex testamento, quam ab intestato, liberam habeat facultatem.* Subodorati sunt assertores huius sententiae, obiectum in, in hac lege ius speciale seu priuilegium contineri, inde mox respondent, fisco ius speciale haud competere, nisi probeatur, imo sufficere, quod loquatur de *aduocato fisci*, et sic de *officiali publico* quouis accipi debeat, cum non possit adduci ratio quaedam specialis, quae in aliis officialibus, quibus debetur salarium, locum inuenire nequeat.

(3) Ex l. 4. D. de offic. assessor.

§. VII. Tertium fundamentum est in *l. 4. D. de offic. assessor.* adeo vt fere omnes interpretes, qui ad *h. l.* commentati sunt, hanc quaestionem mouerint, et inde decidendam esse crediderint. Igitur videamus verba Icti: *Diem functo legato Caesaris, salarium comitibus residui temporis, quod*

quod a legatis praestitum est, debetur, modo si non postea comites cum aliis eodem tempore fuerunt. conf. l. 19. in f. D. Locati. Lektionen admodum variant, vti veteres observant; quidam enim particulam *a* omittunt, quidam addunt. Sed utroque casu argumentum tale inde deducunt: Si particula *a* delenda est, praesupponitur, salarium esse praestitum legato, vt soluat assessoribus, vt ita magis legendum sit praestitum quam praestitutum. Quod si itaque heredes legati assessoribus salarium residui temporis praestare debent, necesse est, vt ipsi quoque salarium residui temporis, quod legato praestitutum est, acceperint. Si vero legendum *a* legatis praestitutum, nihil aliud inde colligi potest, quam salarium *a* legatis esse assessoribus praestitutum et praefinitum, adeoque non a fisco, sed a legatis solvendum. Si vero hoc, rursus sequitur, vt legati heredibus quoque salarium residui temporis debeatur, quia alioquin granari non possent, onere praestandi salarium residui temporis assessoribus.

§. VIII. Quartum fundamentum occurrere pu- (4) ex l. 3. C. tant in l. 3. C. de agent. in reb. XII. vbi de ducentariis ita LEO de agent. in disponit: Sit in aeternum illa quoque fixa stabilisque tuae reb. sublimitatis dispositio, vt si quis de numero ducentariorum, quos quadraginta octo quotannis esse censuimus, forsitan de luce migraverit, laborum eius fructum successores ab intestato vel ex testamento venientes, et lucrum dispensent, et ita omnibus inter ceteros superstites potiantur solatiis, tanquam si viuus, qui haec eadem diu sperauerat, sibimet vindicasset, qua de causa locum eius successorum inritu vacare conveniet. Neque vero textum restringendum esse credunt ad salarium iam in vita eius promeritum, cum speciatim fiat mentio solatorum, quae iam diu sperauerat, h. e. quorum dies nondum venerat, sed adhuc ob residuum tempus debebantur.

(6) ex l. i. C.
de primipil.

§. IX. Uterius prouocant ad l. i. C. de primipil. XII. indeque quintum argumentum petunt. Aiunt enim Imperatores: *Commoda primipilatus post administrationem incipiunt deberi; et si, qui ea percipere debuit, prius rebus humanis eximatur, heredibus petitio salua sit.* Nec admittendam censent responsum, quod textus accipi debeat de commodis in vita iam quaesitis, cum potius loqui videatur de futuris, seu adhuc acquirendis commodis, id quod indicant verba: *qui ea percipere debuit.*

(6) ex l. ii.
C. de Prox.
sacror. scriin.

§. X. Sextum argumentum contineri putant in l. II. C. de proxim. sacror. scriin. XII. quae itidem assignat residui temporis salarium heredibus. Constituit enim ANASTASIUS, ut si quis militans in sacris scriiniis ab hac luce fuerit subtractus, pro solatio et suffragio definitam quantitatem defuncti heredes et successores, vel liberi eius seu creditores consequantur. Additur haec ratio, quae imprimis pro coloranda hac sententia facere videtur: *maxime cum viros etiam pro tempore spectabiles eorundem proximorum scriiniorum, si quis eorum ante completum proximitus actum morte praeventus sit, ad heredes successoresque suos residui temporis proximitus solatia sine quadam immutatione transmittere non dubitetur.* Inde inferunt omnino extensionem ad quoscunque officiales faciendam esse, cum ipse textus tali argumento utatur, et ab his, qui in proximitu constituti erant, concludat ad alios.

(7) ex l. 10.
§. 1. de legatione.

§. XI. Septimum argumentum petunt ex l. 10. §. 1. de Legatione. vbi ICtus ita ait: *Si quis in munere legationis, antequam ad patriam reuertatur, decessit, sumtus, qui proficiscenti sunt dati, non restituuntur.* Neque obstare aiunt, quod textus tantum de retentione, non etiam de petitione et actione loquatur, cum ordinarie in hac materia, vbi permittitur retentio, etiam locum habeat petitio, praesertim cum heredibus ius quaesitum in legatum, ut in l. 2. §. 3. cod. dicitur, esse videatur.

§. XII.

§. XII. Octauum fundamentum constituunt in *l. (8) ex l. f. C. de domestic. et protect. XII.* ubi de domesticis et protectis, *heredes non reliqui tantum temporis, quod eidem gradui superesse monstratur, verum etiam insequentis anni, h. e. primiceriatus solatiis et emolumentis fruuntur omnibus, ut, quod ad quaestum et compendium, militiaeque fructum prolixè pertinet, similis habeatur, ac si superflues mansisset ad finem usque supremum.* Latius hic extenditur annus deseruitus, ut etiam commoda insequentis comprehendat, quale quid hodie in *anno gratiae* deprehenditur.

§. XIII. Nonum argumentum inde formant, quod *(9) quod beneficia large* et dentur ad remunerationem, ergo *large* seu latissime interpretanda iuxta *l. 3. D. de constitut. princip.* maxime intuitu eorum, qui in dignitate sunt constituti, in quibus praeteritorum laborum et meritorum omnino ratio habenda est, *ut spe praemiorum ducti exsurgant,* *IAC. GOTHOFRED. de salar. c. VI. §. 22. lit. c.* Neque enim hi conferendi esse videntur, cum his, qui mercenariam operam praestiterunt, utpote quibus ex locato debetur merces, pro opera, et ita iure *ordinario*, nec tamen amplius, quam operam praestiterunt; *ast de salariis extra ordinem olim ius reddidit praetor, l. 1. de extraord. cognit. id quod indicium praebet, speciale aliquid in salariis officium contineri, nec ab illis ad hos argumentum valere.*

§. XIV. Decima ratio ex natura *debiti annui* peti solet, quae in hoc consistit, ut eius dies statim ab *initio* cuiuscunque anni cedat, *l. 1. C. quand. dies leg. l. 18. in f. D. de stipulat. seruar.* quod imprimis in iis annuis, quae ad vitam alicuius durant, locum habere videtur, si vel maxime ex *contractu* debeantur. *l. 7. §. f. C. de praescript. 30. vel 40. ann.* Hoc enim exploratum esse videtur, *salarium annuum* magis *annuo legato*, quam *usufructui* accedere, inter quae duo iura haec adest diuersitas, quod ingressu cuiuslibet

(8) ex l. f. C.
de domestic.
et protect.

(9) quod be-
neficia large
sint intelli-
genda.

(10) quod an-
nui dies cedat
ab initio anni.

libet anni, si decefferit legatarius, eius anni legatum heredi suo relinquat, quod in usufructu non ita est. *l. 8. D. de ann. legat.* Hoc ipsum etiam iuris est, si vel maxime in annos singulos sub conditione quadam quid legetur, veluti *quamdiu vidua erit*, si enim vel maxime legataria minus annui temporis vidua fuisset, nihilominus tamen integrum annum debetur, ut expresse decidit *ALFENVS VARVS in l. 22. D. de ann. legat.*

(11) quod salarium non solvatur pro labore, sed pro dignitate et eruditione.

§. XV. Undecima ratio colligitur ex *reprobatione antitheseos*, quia dissentientes videntur falso supponere, salarium solui officialibus, quos *virtuosos* quidam vocant, pro opera et labore, cum tamen iis potius solvatur propter *dignitatem et honorem*, quo in republica corruscant, vel propter *eruditionem* singularem et *virtutem animi*, imo si vel maxime simul *ministerii* habeatur ratio, minime gentium tamen opera eorum dici potest mercenaria. Inde *IACOBUS DE NIGRIS ad l. 4. de offic. praef. n. 31.* eruditos, quod *seipos vilipendant*, reprehendit, pro salario exiguo operam aliis suam praestantes, *unde detrahitur toti ordini doctorum, quorum honor decoloratur, et dedecoratur*, ut ipsius verba referam. Conf. *GOTHOFRIDVS de salar. cit. loc. lit. f.*

(12) quod communis sententia ius faciat.

§. XVI. Denique robur etiam huic sententiae addunt *ex communi Doctorum opinione*, quae pro illa militat. Neque enim facile ab ea recedendum, nisi litem suam iudex facere velit. *CARPZ. Decis. 33. n. 17.* Cum enim, ait *ZIEGLER. in dicalice concl. 39. §. 2. ubi plures iudices eandem decidere debent controuersiam, si dissensus inter eos sit, ex pluralitate votorum decisio facienda et concipienda sit, utique etiam hoc casu, quando in quaestione iuris diuersae opiniones inueniuntur, non aliter decidi ea poterit, quam ex pluralitate Doctorum, quaestionem ventilantium, qui velut iudices istius controuersiae habendi sunt.* Hunc in finem collectores communium opinionum, *SVARESIVS, VI-*

VIVIVS, GABRIELIVS, GRASSVS, VILLALOBVS et CAEVALLOS inclaruerunt, ad quos tanquam ad facram anchoram in eiusmodi quaestionibus dubiis recurrendum est.

§. XVII. Hisce praesidiis instructi sunt, qui *an-* *Nihilominus*
num deseruitum ad finem anni, intra quem officialis mor- *contraria sen-*
tius est, extendunt, et inde interunt, salarium residui *tentia venior.*
temporis illius anni transmitti ad salariarii heredes. Verum
enim vero, quod salua tot Ictorum auctoritate dixerim,
argumenta adducta tanti ponderis haud esse videntur, vt
extorquere consentum a me potuerint. Quod vt eo eui-
dentius appareat, quasdam praemittam obseruationes, quae
circa hanc quaestionem, *cautelarium* instar, obseruandae
sunt. (I) Ante omnia *regula cum exceptionibus* non est
confundenda, aut hae ad consequentiam trahendae con- *Circa quam*
tra *l. 4. D. de Legibus*, quod dissentientes non vbique ob- *quaedam cau-*
seruasse videntur. (II) Sedulo cauendum, ne *officia publi-* *relae obser-*
ca Reipublicae Romanae cum nostris conferamus, indeque *dandae.*
ab illis ad nostra argumenta trahamus, cum quaedam singula-
ria in illis deprehendantur, tum quod essent *annua vel tem-*
poraria, tum etiam quod quaedam plures *expensas* in expedi- *agya bnitA*
tionem faciendas desiderarent, quarum intuitu quaedam *l. 20. moimom*
singularia, quae omnibus officiis haud congruunt, constitu- *l. 2. di. l. 10. et*
ta sunt. (III) Ne *salarium annuum*, cum *pensionibus me-* *im. goro ob. 2*
re *gratuitis*, et *honorario* confundamus; cum illud detur *am. 11*
ob causam, non pensiones, imo et ipsum honorarium suo
modo *beneficium* esse videatur. His tribus obseruatis, fa-
cillimo studio nebulae, quibus dissentientes veritatem offu-
scant, dissipari queunt.

§. XVIII. Antequam tamen argumentis adductis *Primum sum;*
figillatim satisfaciam, adducam paucis argumenta quaedam, *damentum*
negatiua corroboraantia. Primum, quod *capitale*, ipsa *petitur ex na-*
naturalis ratio consistit, quam *cap. I.* fusius iam explicui *turali ratione,*
tradidique. Ab hac non temere legislatores discessisse cre-
dendi

dendi sunt, imo tamdiu ei standum est, donec euitum fuerit, legislatores ei aliquid addidisse, vel detraxisse. Naturalis autem ratio *pro lege scripta seruanda est*, et sine lege *rationem naturalem* adferre lat est, prout **MODESTINVS** in l. 13. §. 7. de *excusation. tut.* censuit, et, *cuius fidem*, ait, *sufficit firmare ex ipsa naturali iustitia*. Neque infrequens est in iure decisiones suas petiisse, vt liquet ex l. 7. de *seru. export.* l. 7. de *bon. damnat.* l. 2. §. 5. in *fin. de aqua et aqu. plur. arc.* l. 4. pr. ad L. *Aquil.* l. 21. de *interrog.* l. 220. §. 3. D. de *V. S. pr. Inst. de nupt.* l. 39. D. de *negot. gest.* l. 36. de *hered. petit.* l. 7. de *acquir. rer. domin.* l. 18. §. 7. *commod.* l. 5. §. 15. de *agnos. vel alend. lib.* l. 83. D. pro *soc.* l. 8. de *seru. praed. urban. etc.* Quapropter, vt vtar verbis **BARBOSAE** in *thes. pract. lib. XII. c. 3. ax. 8.* non facile a scopo aberrare potest, qui in iudicando, natura duce, rectam rationem sequitur, quippe cum ius nostrum partim ex igniculis et principiis illis in singulorum mentibus sit, ex quo etiam per manus traditum est, quod sufficiat quandoque allegare rationem naturalem.

Aliud argumentum ex l. 14. et l. 16. §. 8. C. de erog. milit. ann.

§. XIX. Sed vt *iustitia naturalis* quoque contenta *legum civilium* exorinetur, illustrationis gratia argumenta quaedam ex iure civili deprompta adferam. In l. 14. C. de *erogat. milit. ann.* scholarium heredibus nihil ulterius assignatur, quam quod ipsis scholaribus in vita debitum fuit, non autem residui temporis stipendium, vt ipse fatetur **GOTHOFREDVS** ad l. 35. C. *Theod. cit. lit. in f. In l. 16. §. 8. C. eod.* de militibus ita cautum est: quod praeterea omnibus modis obseruari decernimus, vt erogator omnes pecunias, quae mortuis militibus vsque ad diem mortis eorum debitae fuerant, secundum iam datam diualem dispositionem vxoribus vel liberis eorum non dubitet ministrandas. Et denique in l. 3. C. de *agent. in reb.* XII. quam dissentientia haec, vt §. VIII. dixi, in suas partes trahunt, magis sententia haec con-

confirmatur, quam infringitur, prout infra §. XXIX. perspicue ostendendum erit, ut vel ex hac lege, si alii textus deficerent, dissentientium vires infringi posse, non sine ratione arbitrer. Equidem obiciunt, *stipendium* in adductis casibus deberi ob *laborem*, et eo casu verum esse, salarium residui temporis non deberi; ast officialibus non solum videtur salarium propter *laborem*, sed potius ob *dignitatem et eruditionem dotesque animi*. Ast hic peti id, quod est in principio, infra euincam, ostendamque, definitione *salarium* hoc suppositum aduersari, quippe quod soluitur in *compensationem ministerii*, et operarum praestitarum, quantum negari nequeat, eas haud esse *mercenarias*, unde tantum euincitur, eas certum pretium haud admittere. Nec asseri potest, diuersam esse rationem *stipendii militaris*, seu *annonae* et *salarium* annui, quod illud soluat per varia temporum interstitia, hoc vero annuatim; nam haec differentia reuera tantum accidentalis est, cum *cap. antec.* ostenderit, diem *salarium annui* quoque cedere singulis quasi diebus pro rata ministerii quotidiani, pro quo debetur. Unde etiam est, quod *salaria et stipendia* saepe promiscue versantur, l. 52. §. 8. *pro socio*, et *salaria* ab initio nihil aliud fuerint, quam *stipendia militaria*. GOTHOFRED. *de salar. cap. 1. §. 4.* PITISCVS *in lexic. antiq. Rom. voce salarium.*

§. XX. Huc etiam collineat l. 10. *pr. de ann. leg. v.* Facit huc eto bi adest casus *salarium* testamento relicti. Cauerat testatrix, iam ratio ex ut, si Seius negotiis filiorum suorum interueniret, ei annui l. 10. *pr. de seni aurei et habitatio praestarentur*. Duobus filiis mortuis, ait ICtus, minui quoque salarium, *cum tam labor, quam ann. legat.* pecunia diuisionem recipiant. Equidem hanc rationem in praesenti quaestione alienam esse aiunt, quod in ea agatur de *salarium*, quod intuitu *dignitatis et eruditionis*, non ob *laborem* soluat. Verum tale salarium ipsumet fingunt, naturae *salarium* ipsius contrarium, cum, prout iam dictum est,

salarium potius solvatur pro ministerio et opera in officio publico praestanda, cuius *compensatio* est. *Dignitas* per se *regulariter* non habet salarium, sed prout Canonistae dicunt, *beneficium datur propter officium*, quod in ministerio et opera consistit. Imo cum alias officia publica et artium liberalium exercitia soleant conferre cum *militia sagata*, pro qua stipendium futuri temporis ad heredes non transmittitur, non apparet ratio, quare in hac quaestione diuersitas constitui debeat.

Et quod contrarium in quibusdam officialibus iure speciali obsequat.

§. XXI. Praeterea si regulariter *annus deservitus* extendendus esset ad finem anni, cum effectu transmittendi salarium residui temporis ad heredes, non necesse fuisset, illud tanquam *ius speciale* quibusdam singulariter indulgere, prout textus a dissentientibus adduci soliti ostendunt. Singulare enim aliquid legislatorem in *l. 4. C. de domest. et protect. XII. et l. 1. C. de advocat. diuers. iudicior.* constituere voluisse totus contextus ostendit, cum si *regulariter* officialium et ministrorum publicorum heredes anni residui salarium petere potuissent, non necesse fuisset, in aduocatis fisci et protectoribus domesticisque lege peculiari id cauere. Quae enim generaliter obtinent, legistatores non solent ad privilegia certarum personarum trahere.

Quod vltius illustratur ex l. 7. solut. matrim. vbi soluto matrimonio, vltimi anni dotis fructus marito competant, ob onera matrimonii, l. 7. pr. l. 10. de iure dot. l. vn. C. de R. V. A. quibus, soluto matrimonio, cessantibus, etiam perceptio fructuum cessare omnino debent. Eadem quoque ratio militat in salariis, quae pro officio et ministerio soluantur, et sic quoque eadem decisio obtinere debet, cum debeat salarium *pro onere officii et pro eius gesti modo*, vt obseruant COVARRUVIAS lib. I. var. resol. c. 18. n. 12. PRVCKMAN, Vol. I. conf. 20. n. 114. HARTMAN.

§. XXII. Huic accedit argumentum ex *l. 7. D. solut. matrim.* vbi soluto matrimonio dos statim expirat, et fructus vltimi anni pro rata diuiduntur, non alia de causa, quam quod dotis fructus marito competant, ob onera matrimonii, l. 7. pr. l. 10. de iure dot. l. vn. C. de R. V. A. quibus, soluto matrimonio, cessantibus, etiam perceptio fructuum cessare omnino debent. Eadem quoque ratio militat in salariis, quae pro officio et ministerio soluantur, et sic quoque eadem decisio obtinere debet, cum debeat salarium *pro onere officii et pro eius gesti modo*, vt obseruant COVARRUVIAS lib. I. var. resol. c. 18. n. 12. PRVCKMAN, Vol. I. conf. 20. n. 114. HARTMAN.

MAN. PISTOR. *lib. 1. qu. 24. n. 36.* DN. COCCIVS *de iure Seminis Sect. III. §. 25.* DN. PRAESES. *ur. iur. eccles. protest. lib. I. tit. 7. §. 28. seqq.*

§. XXIII. Denique hoc negari nequit, salaria annua solui intuitu officii, quod quis gerit. Iam autem officium quoduis ipso iure per mortem expirat, nec in heredes transit, adeoque nulla ratio iuris desiderat, ut heredes, in quos officium transit, emolumenta, officio extincto cohaerentia, percipiant. Nec etiam in heredes transit, quod defunctus haud acquisivit: iam vero ostendi nequit, defunctum totius anni salarium acquisivisse, si in ingressu anni moritur; cum officium annuum, propter quod salarium soluitur, non praestiterit, sed ipso momento obitus extinctum fuerit.

Quin quod salaria solvantur pro officio, quo extincto, salarium quoque statim extingui necesse sit.

§. XXIV. Quae cum ita sint, non adeo mirandum est, Quod etiam praxin plerorumque locorum cum his principiis concordare, praxi conforme est. De Praxi Belgica attestantur CHRISTINAEVUS *Vol. V. decis. n. 14.* et LEONINVS *lib. VII. emend. c. 7. n. 13.* docentque, officialibus in eis locis salarium deberi, pro eo tempore, quo ferniunt, et non ultra. Similiter in Gallia salaria instar fructuum civilium singulis annis et diebus acquiri, notat GOTHOFREDVS *de salar. c. VI. §. 22. lit. a. in f.* Imo ne quidem hodie advocatis sibi privilegium anni residui competere docet GROENEWEGEN *ad l. 15. C. de advoc. d. in. indic. n. 2.* De moribus Germaniae haec habet RAVCHBAR, *cit. l. n. 20.* Hoc tempore, ubi principes et superiores, qui stipendia persolunt, sibi ipsis prohibitu ius dicunt, et magistratum, advocatorum, aliorumque officia plerumque venalia sunt, et interdum illiberalius et sordidius, quam ipsae artes mechanicae et operae mercenariae habentur, id quod de mercedibus in iure statuitur, non raro ad liberalia quoque stipendia, moribus et statutis prodici videmus. Idem ingeminat CARPZOVIVS *F. II. C. sr. dec. 12. in f.* quamvis, quod praxin hanc iniquitatis accensent, praeconceptrae opiniononi

nioni adscribendum sit. Similia de ministris ecclesiae de-
cedentibus tradit B. STRYK. *ad Brunnem. ius eccles. lib. II.*
c. 5. §. 10. quod *cap. sequent.* plenius enucleabo. Alicubi ta-
men, vbi salaria quadrimestria solvuntur, adhuc receptum
est, vt qui in ingressu quadrantis anni moritur, salarii isti-
us quadrantis petitio heredibus salua sit, teste FELTMAN-
NO *in comm. ad l. 4. de assessor. §. 15.*

Et iuri Saxoni-
co pronuncia-
li.

§. XXV. *In iure Saxon. prouinc. lib. I. art. 27. de*
mercenariis clara est decisio: Stirbt auch der gemietete
Mann/ ehe er sein Lohn vollkornlich verdienet / welches ihm
verheissen war / man ist seinen Erben nicht mehr pflichtig zu ge-
ben / Denn er verdienet hat / und ihm gebühret / bis auff die Zeit /
da er starb. Equidem in propositulo est, de simplici merce-
de hic disponi, a qua ad salaria annua argumentum haud tra-
hendum esse opinantur, et supra c. 1. etiam diuersitatem quan-
dam adduxi. Ast vero vbi nulla diuersitatis ratio occurrit,
salarium et mercedis adeo eadem est ratio, vt nonnumquam
etiam synonymice vsurpentur, prout *capite praecedente*
obseruauit. In hac quaestione autem *regulariter* eadem v-
triusque est ratio, cum, sicut *merces pro labore mercenario*,
ita quoque *salarium* pro officio solvatur, adeoque, sicuti
morte laboris continuatio definit, ita quoque functio, pro-
pter quam salarium solvitur. Atque hoc ipsum dubio omni-
prorsus carebit, si argumentis duodecim contrariis satisfac-
tum fuerit, ad quorum dissolutionem statim progrediar.

Resoluitur
obiectio ex l.
1. §. 15. de ex-
traord. cognit.
desumpta.

§. XXVI. Ad primum argumentum, *ex l. 1. §. 15. D.*
de extraord. cognit. petitum, varie ab interpretibus solet re-
sponderi, prout patet ex traditis ALCIATI *ad l. 4. de offic.*
assess. n. 44. Hoc interim certum est (1) in *citato textu* non
agi de iure petendi salarium post mortem officialis, sed
tantum de *retentione* eius, quod aduocato datum est; iam
autem, etiam vbi adest obligatio quaedam, facilius datur *re-*
tentio quam *actio*. *l. 48. D. de rei vind.* Sed transeat haec re-
sponsio, quam dissentientes haud admittunt, vti §. 7. vidi-
mus.

mus. Ergo (2) obseruo, in *c. l. non agi de annuo salario*, sed de *honorario*, quod aduocato pro causa peroranda per *auerfionem* repraesentatum erat, quod *mercedem* vocat Ictus, latiori in sensu, quia intuitu laboris suscipiendi, et in eius compensationem solum fuerat. Iam vero apertum est, olim causas in foro perorandas tractum exiguum temporis desiderasse, vel ad minimum, comparatiue loquendo, citius quam hodie finitas, indeque moris fuisse, vt aduocatis per *auerfionem* honorarium quoddam promitteretur, nulla habita *temporis* vel *laboris* ratione, adeo, vt si vel vno die causa finiri posset, honorarium promissum deberetur. In tali autem pacto occurrit quaedam *promissio spei*, nec ratio operarum habetur, sed prout res in conuentionem deducta, ita debetur. Qui itaque honorarium aduocato repraesentauerat pro integra causa peragenda, rem quasi fortiter committebat, quia soluens nouerat, contingere posse, vt causa nondum peracta, aduocatus moreretur, maxime cum honorarium eo casu non posset aestimari secundum *temporis* aut *laboris* quantitatem. Vtrique subeunda fortuna erat: *aduocato* quidem, qui difficultates obuenturas et superandas non exacte praeuidere poterat: *clienti* vero, qui itidem ignorabat, quantum laboris et temporis causae perorandae ab aduocato infumendum esset. Ergo per *auerfionem* dabatur aduocato honorarium, vbi omnino aequum erat, vt heredes illud reddere non cogerentur, si vel maxime nondum finita causa decessisset aduocatus. Additur ratio, *quia per ipsum non steterat, quo minus operas praestaret*, nam in tali *conuentione spei* vtriusque periculum vertatur, et sufficit, si neutri possit culpa imputari. Est itaque haec *ratio particularis*, ad casum propositum applicanda, et sic absque iudicio ad *salaria annua* applicatur. Si per aduocatum steterit, utique ob desidiam reddere honorarium debuisset, quod tamen dici nequit, vbi fati cedit, id quod in omni conuentione spei, quae variis casibus obnoxia est,

Nec ratio huius legis ad salaria annua applicari potest.

vfi-

vsitatum. Equidem in *opera mercenaria* id secus esse aiunt, adeoque inde concludunt, singulare quid esse in *operis eruditorum*. Sed qui hoc asserunt, non recte perpendunt sententiam *l. 9. §. 4. l. 15. §. 6. l. 19. §. 6. locati*. cum in his textibus agatur partim de annuo vsu rei conductae, partim de vectura ad certum locum facienda, quae definitum laborem habet, et sic in hisce casibus ad vsum et laborem seu operam respicitur, nec comparatio inter hos et illum casum institui potest. Sic quoque frustra inde petitur argumentum ad *annuum salarium*, quod pro ministerio quotidiano, vel per totum annum praestando soluitur. Hic intentio contrahentium restricta est ad annuam operam, nec per *auersionem* aliquid promittitur, uti quidem in casu adducto, et tamdiu, quamdiu officium durat, promissum censetur. Diuersa est ratio honorarii in casu adducto per *auersionem* repraesentati, quod nullum respectum ad quantitatem temporis et laboris habet, et sic ab heredibus repeti nequit. Addo etiam hoc, differentiam esse inter *honorarium*, quod etiam aduocatis repraesentari poterat, *l. 1. §. 10. et 12. D. de extraord. cognit. et salarium annuum officialium*: illud *instar beneficii* soluitur *l. 1. pr. si mens. fals. mod. dix.* beneficia autem data aegre reuocantur: salarium autem annuum officialium proximum ad naturam *mercedis* accedit, quia pro *annuo ministerio* promittitur, et sic ibidem ad quantitatem temporis et laboris respicitur, quo finito etiam salarium desinit. Diuersam enim esse debere rationem *ministerii indefiniti et definiti*, vel ipsa ratio recta docet, cum hic ratio definiti ministerii haberi debeat, non etiam ibi.

Ab aduocatis
fisci, iure sin-
gulari muniti,
non valer con-
sequentia.

§. XXXVII. In altero argumento, quod *ex l. 15. C. de aduocat. diu. iudicior.* defunctum est, omnino *ius singulari* a regula, occurrit. Constat, olim *aduocatorum fiski* officium annuum fuisse, quo transacto, illud deponebant, et aduocatorum consortio abscedebant, *l. 5. l. 10. C. de aduoc. diu. iudicior.* adeoque non adeo mirandum est,

est, pro tam breui spatio, quo hoc honore praefulgebant, iis singularia fuisse indulta privilegia, inter quae etiam hoc erat, quod morientes totius anni salarium, quod *unum tantum* erat, ad heredes suos transmitterent, proinde recte interpretes hoc inter *privilegia* eorum referunt. CORVINVS in *method. enarrat. Codic. Iustin. ad cit. tit. §. 6.* PEREZ. in *C. ad cit. tit. in fin.* Unde non inique existimat GROENEVVEGEN *ad cit. l. hodie* ne quidem hoc privilegium advocatis fisci amplius deberi, cum officium eorum non sit annuum, sed continuata serie annorum percipiunt salarium, nec tanta eorum, ut olim quidem, sit dignitas; multo minus vero hoc ad quoscunque advocatos contra rationem et indolem privilegiorum extendi potest, uti alias Doctores a BRUNNEMANNO *ad cit. l. 15.* excitati arbitrantur.

§. XXVIII. Argumentum tertium, quod ex *l. 4. de offic. assess.* trahitur, a plerisque etiam interpretibus, qui contrariam tulerunt sententiam, reiici solet. Fatentur enim, textum esse ambiguae lectionis, adeoque nullum certum argumentum concludens inde peti posse, prout recte monet ALCIATVS *ad cit. l. n. 43.* De cetero *a)* agitur in eo de salario assessoribus praestando, defuncto legato, non de salario heredibus legati praestando. *b)* Non asseritur in *cit. l. 4. assessoribus* a defuncti legati heredibus salarium solvendum esse, indeque inanis est conclusio, quam BOLOGNETVS in *l. 6. eod. tit.* testatur, *publico salario* gaudisse assessores, qui autor quoque est *cit. l. 4.* quod etiam obseruat BARNABAS BRISSONIVS *lib. 1. select. antiq. c. 12.* Denique *c)* si vel maxime *legatibus heredibus* integrum illius anni, quo defunctus est, debitum fuit olim salarium, quod non adeo praefraete negabo, nullum tamen solidum inde potest deduci argumentum. Erant legati *ministri muneris provincialis a senatu more maiorum delecti*, ut ait CICERO in *Vaticin. c. 15.* quibus proconsules mandabant suam iurisdictionem. *l. 4 §. 6. de offic. proc.*

Resoluitur argumentum ex *l. 4. de offic. assessor. de sumtum.*

ab. D. g. d. l. ab. ai. iury. est. c. i. n. n. non. citat. l. l. i. n. d. o. r. i. q. i. n. i. s. t. e. b.

Legatis plura iura singularia competebant, non trahenda ad quosuis officiales.

Sicuti

Sicuti vero ipsorum proconsulum, ita legatorum annuum erat munus, quibus praeterea ob expensas plures in professionem faciendas quaedam singularia indulta erant, ut quod de Xenii in l. 6. §. 3. eod. traditur. Obseruat id ipsum egregie FELTMANNVS ad cit. l. §. 8. et, *hi annuum, ait, gerebant magistratum, et in solo peregrino constituti, nec hortos nec arua propter exiguum tempus colebant, nec rem familiarem sibi hi habebant instructam, ut quae esui poruique essent sibi sufficerent, quin et saepe vix pretio redimere poterant.* Inde optime monet, non quaeuis, olim hisce magistratibus indulta, ad nostros magistratus applicari posse, utpote qui nec huiusmodi expensas in professionem facere coguntur, nec ad breue spatium temporis officia gerunt. Quod si itaque salaria integra heredibus soluta sunt, id factum est in compensationem expensarum, quas facere debuere magistratus annui in peregrino solo versantes, in quo tam exiguo sumtu viuere non licet, uti quidem in patria. Sed hoc tantum obiter moneo, neque enim certo constat, salarium legatorum ad heredes eorum transmissum fuisse, cum nec scribae, qui itidem salarium habebant, salarium ad heredes transmitterent, prout supra ostendi.

In l. 3. C. de agent. in reb. contraria sententia non probatur, sed destruitur. §. XXIX. In quarto fundamento nihil praesidii pro contraria sententia occurrere adeo manifestum est, ut ipse GOTHOFREDVS in comm. ad l. n. C. Theod. de domestic. et protect. id diffiteri haud poruerit, sed postquam eos, qui privilegio circa salarium annuum, cum effectu transmittendi residuum ad heredes, muniti sunt, recensuit, haec subiungit: *cum alias REGVLARITER iure ciuili Romano mortua salarario non transmittatur residui temporis, et pro hac sententia probanda ad l. 3. C. de agent. in reb. XII. prouocat, vnde tamen dissentientes contrarium elicere satagunt. Reuera autem regulam a nobis propugnatam in cit. l. deprehendi ipse contextus ostendit, docetque laborum ducenarii fructum successores ab intestata vel ex testamento venientes et lucrum per-*

percipere, et ita omnibus inter ceteros superfluis potiri debere solariis, tanquam si vivus, qui haec eadem diu speraverat, sibi met vindicasset. Non de residui temporis salario, sed de fructu luroque laborum iam praestitorum hic diserte agitur, quod nullo modo de futuri temporis emolumento intelligi potest. Id tantum heredibus vindicatur, quod ipse ducenarius vivus sibi vindicare potuisset: at vero tantum pro praeterito non futuro labore sibi fructum vindicare potuit, adeoque inde evidens est, tantum usque ad tempus mortis emolumenta, quae diu speraverat, h. e. quorum dies cesserat, heredibus deberi. Nec obstant verba sequentia: *Qua de causa locum etiam eius successorum intuitu vacare conveniet*, ex quo BRUNNEMAN. ad cit. tit. n. 6. concludit, quod locus eius tam diu vacare debeat, quia heredibus residui temporis salarium debetur; nam a) non additur, quod interim locus vacare debeat, b) sed simpliciter demonstratur, locum vacare debere, ut successores eum occupare queant, hoc sensu, quod, quia defuncto viro ex ducenariis locus eius statim vacet, successores quoque ius in locum vacantem acquirant, et ipso iure adscendant. Id enim naturale est in omnibus collegiis, ut, viro defuncto, locus eius vacet, et reliqui adscendant ac defuncti iura commodaque percipiant. Si de vacatione intermistica ex mente BRUNNEMANNI Imperatori sermo fuisset, in prioribus verbis sane heredibus residui temporis emolumenta assignare debuisset, id quod tamen minime fecit. Imo contrarium liquido apparet ex l. 1. C. cod. vbi Impp. ita: *Nullus de schola agentium (remotior scilicet vel alterius gradus, ut recte addit GOTHOFREDVS ad l. 14. C. Theod. cit. tit.) in ullius de cetero locum mortui conetur invadere (atque ita ordinem militiae atque stipendia praevertere) sed is, qui ordine stipendiorum et laborum, merito ad gradum militiae sequebatur, NB. STATIM atque illum fata subduxerint, in eius praemia percipienda succedat, omni obiectione (vel potius obreptione) cessante. Erroneum ergo est*

est, interim vacare debere locum defuncti, ut heredes inter-
sa emolumenta loci vacantis percipere queant, sed potius
STATIM sequens in locum demortui succedebat, et qui
nouiter in scholam assumebatur, vltimus ordine fiebat. l. 7.
C. Theod. de agent. in reb. l. 2. C. de offic. magistri. offic. l.
7. C. de proxim. sacror. scrip. XII.

In l. i. C. de
primipil. con-
stneri priuile-
gium ostendi-
tus,

§. XXX. Sed nec in quinto argumento, ex l. i. C.
de primipilo XII. deducto, aliquid praesidium dissentientes
habent. Duo in cit. l. cauentur: (1) *commoda primipilatus*
post administrationem incipere deberi, h. e. post administra-
tionem non *inchoatam*, sed *peractam*; commoda enim sol-
uuntur propter administrationem, adeoque antequam haec
peracta sit, nec commoda debentur, quod ipse BRUNNE-
MANNVS ad cit. tit. n. 7. fatetur, et *commoda primipili*, ait,
seu salaria primipili ei non debentur, nisi finito officio seu
anno. (2) *Si is, qui ea percipere debuit, prius rebus humanis*
eximatur, heredibus petitionem saluam esse. His verbis
confirmari sententia videtur, quam tuemur; verba enim il-
la: *qui ea percipere debuit*, commodis, quorum dies, viuen-
te primipilo, iam cessit, applicari commode possunt, ut
sensus sit: si primipilus prius rebus humanis exemptus sit,
quam commoda, quae percipere debuit ob administra-
tionem peractam ei soluta praestitaque sunt, heredibus eius pe-
titione salua est, cum, quod a defuncto iam acquisitum sit, ad
heredes transmittatur. Verba enim illa, *qui ea percipere*
debuit, ad sequentia referri debere admitto, nec tamen al-
lius inde eruitur sensus, quam quem adstruxi. Equidem
IACOBVS GOTHOFREDVS ad l. n. C. Theod. de domest. et
protect. priuilegium seu exceptionem a regula hic occurrere,
ait, sed non probat, et si vel maxime occurreret, nec ta-
men haec sententia thesi nostrae officeret, cum exceptio fir-
met regulam in casibus non exceptis.

Similiter pri-
uilegium oc-
currit in l. ii. C.

§. XXXI. Sextum fundamentum hic prorsus alie-
num est, quod ex ipsa l. ii. C. de proxim. sacror. scrip. inspecti-
one

oné liquet. Constat ex *l. 7. C. eod. cum*, qui in numerum de proxim. fa-
 statutorum in sacris scriinis militantium recipiebatur, cr. scriin,
 proximo et melloproximo certam pecuniae summam olim of-
 ferre debuisset: hoc mortuo, is, qui ex substitutis ei surro-
 gabatur, heredibus vel creditoribus proximi definitam hanc
 summam praestare debebat, sed additur notanter: *liberi*
autem, vel agnati seu cognati, non hereditatis, sed privilegii
nomine simili modo huiusmodi summam percipiant. Si er-
 go speciali privilegio heredibus hoc commodum debetur,
 ad regulam non pertinet. Equidem additur, quod etiam
 ad heredes successoresque suos residui temporis proxima-
 tus solatia transmittantur. Sed id ipsum non aliter rursus
 intelligendum, quam ex *privilegio*, cum hoc ipsum ad de-
 clarationem prioris privilegii adiciatur, adeoque parem,
 cum priori dispositione naturam habere debeat. Neque hic
 fit *extensio* quaedam, ut dissentientes arguunt, sed simpliciter
 ex hoc privilegio prius privilegium declaratur et illustratur.
 Similis farinae est argumentum octavum ex *l. f. C. de domest.* et *l. f. C. de*
 et *protect. XII.* defunctum, quod usque adeo manifestum est, domestic, et
 ut etiam salarium adhuc insequentis anni heredibus assignetur, protecti.
 quod prorsus a regula recedit. Ceterum haec privilegia
 hodie eo minus applicari possunt, quia huiusmodi officia
 plane nobis incognita sunt, ut sic eo magis in hodiernis
 officiis, nullibi exceptis, regulae inhaerendum sit.

§. XXXII. Multo minus immorandum est septi- A legatio ad
 mo argumento ex *l. 10. §. 1. de legat. defuncto*, quod nequi- annua sala-
 dem de annuo salario, sed tantum de legatio disponit. Le- ria non valere
 gationum erat *viaticum*, ut constat ex *l. 18. §. 12. de muner. et consequenti-*
honor. et sic sumtus itineris vel impendia ad iter explicandum am docetur,
necessaria denotabat, *l. 7. D. ad S. Trebell. l. 12. de reb. cred.*
 BARNAB. BRISSONIVS de *V. Signif. voce viaticum.* SA-
 MVEL PITISCVS in *Lexic. antiq. Rom. voce viaticum.* Ae-
 quum itaque fuit, ut *viaticum* datum legati heredes, qui
 in munere legationis, antequam ad patriam reuerneretur,

decefferat, haud restituerent, quod defunctus iam hos famtus in iter expediendum fecisset. Nec itaque conditio causa data causa non secuta locum habere poterat, quoniam causa, ob quam *viaticum* datum erat, secuta erat, et fuit in iter facti. *l. 5. pr. de condict. caus. dat. caus. non secuta.* Quae cum ita sint, liquidum est, nullo iure a legato, quod non ob ministerium vel officium legationis, sed vnicè ob impensas itineris datum fuit, argumentum ad *annua salaria* trahi posse, quae non solentur propter *impensas* primario, sed potius ob expeditionem officii et ministerii.

Euertitur argumentum inde defumtum, quod *salarium* sit *beneficium*.

sb 3 1 1 2
2a 2 1 1 1 1
2a 2 1 1 1 1

En outngel A
-ndi suant
-islay non
-haupeloc
-amob m

§. XXXII. Nonum argumentum plane est *ἀργος-δύωρον*, et quatuor terminis constat in formam syllogismi contractum. Argumentum forsitan erit: *Quicquid est beneficium, est late interpretandum: atqui salaria annua sunt beneficium; Ergo late interpretanda.* In maiori propositione vox *beneficii* sumitur pro *privilegio fauorabili et mere gratuito*, quod indicat *l. 3. D. de constit. princ.* vnde delumta est: in *minore* denominatio *beneficii* denotat erogationem quandam et praestationem lucrorum et emolumentorum ob seruitia praestita, sed eodem improprio sensu, ut feuda dicuntur *beneficia*, quia in vtraque specie commoda alteri praestantur non simpliciter, sed ob *seruitia* seu *ministeria* praestanda, STRVIVS in *Syntagm. iuris feud. c. 11. aph. 2. n. 1.* adeoque argumentum laborat in forma. Deinde maior propositio quoque falsa est. Contra naturam *privilegiorum* est lata eorum et extensiu interpretatio, cum *ius singulare et exceptionem* a regula contineant, quae striete interpretanda sunt. *l. 14. D. de LL. Nec aliud ex l. 3. cit.* euincitur, quia particula, quam *plenissime*, non *extensiuam* interpretationem denotat, sed illud potius innuit, *privilegia cum effectu* esse intelligenda, iuxta declarationem *l. 1. in fin. ad municip.* confr. ill. Dn. THOMASIVS de *interpretat. benefic. princ.*

§. XXXIV.

§. XXXIV. Decima ratio dubitandi ad annua salaria plane applicari nequit. Admitto, annua legata, quae simpliciter, et non ob causam futuram debentur, ab initio anni deberi, quod adducti textus in §. XIV. docent; verum idem quoque observandum esse in annuis salariis, quae ob ministerium annuum, vel operam praestandam debentur, vel ideo asseri nequit, quod in his sit obligatio ob causam futuram, quae demum ius agendi tribuit, quando causa secuta est: quicquid autem ob causam datum aut promissum est, causa non secuta, haud debetur. l. 5. C. de condict. ob caus. Novi quidem interpretes ingentes mouere fluctus circa quaestionem, quando salarium annuum debere incipiat? Miror ipsum etiam GOTHOFREDVM de salar. c. II. et 12. hac in re fluctuasse, cum tamen ab annuo, quod simpliciter, non habito respectu ad causam futuram, debetur, ad annua salaria non valeat consequentia. Illud enim ut plurimum alimentorum causa relinqui solet, fauoremque insignem habet, indeque statim ab initio anni debetur. Quod vero ob annua seruitia, vel officia praestatur, non absolute, sed intuitu horum officiorum, quorum compensatio est, debetur, adeoque dies eius ab initio anni quoad integrum salarium cedere nequit, arg. l. 7. solut. matrim. Equidem GOTHOFREDVS cit. c. 12. §. 4. lit. a. obicit, quod salarium loco victus cedat, indeque infert, ab initio anni deberi salarium, addit tamen: non quidem diurnum, ut operariis et sellulariis, qui quaestum communem faciunt, sed neque in totum, verum iustis pensionibus diuisum, quae ab inuestita diurni specie absint. Vel haec ipsa verba ostendunt, annui salarii diem non cedere ab initio anni, quoad totum salarium, quod alias in annuo legato iuris est, sed iustis pensionibus diuidendum esse pro rata seruitii praestiti. Deinde primario non soluitur ob alimenta, quod legatis annuis proprium est, sed principaliter propter ministerium et labores muneris, quos salararius sustinet, vtur secundario etiam

Erroneam esse ostenditur, diem salarii annui cedere ab initio anni ratione totius salarii.

nonnulli esse ostendunt, quod non haec ratio, sed alia sit causa

nonnulli esse ostendunt, quod non haec ratio, sed alia sit causa

iam victui inferuiat ei, qui aliunde victum non habet. Si enim rationi dissentientium aliquid roboris inesset, etiam operariis, qui in diem ferme viuunt, et a diurnis alimentis pendent, merces annuatim promissa ab initio anni deberetur, et quidem intuitu *totius anni*, cum mercenarii potissimum ex mercede se pascant, et victum quotidianum capiant, quod tamen dissentientes haud admittunt.

Nec argumentum a pensionibus ad annua salaria valet.

§. XXXV. Undecima ratio §. XV. tacta confundit *salarium annuum* cum *annuis pensionibus*, quae duo sedulo distinximus. Haec nonnunquam solui solent quibusdam personis ob *merita antecedentia*, *eruditionem*, vel aliam *singularem qualitatem*; at *salarium annuum*, quod *officialibus* soluitur, intuitu muneris et sollicitudinis, quam in officio publico salariarius sustinet, *primario* soluitur, licet quandoque personae industria, dexteritas, singularisque prudentia personae cohaerens monere possit principem ad augendum *salarium*, quarum *qualitatum* intuitu *vice* et *primario* tamen non soluitur. Non ergo ab illis ad haec valet consequentia, cum illorum ratio *primaria* consistat in *alimentis* intuitu certae *qualitatis* vel *favoris* erga personam praestandis, quae commode possunt cum *alimentis* et *annuis legatis* comparari, ad hunc effectum, vt statim debeantur ab initio anni, quod de *annuis salariis* dici nequit.

Praesidium a sententia communi periclitum nullius roboris est.

§. XXXVI. Denique vltima ratio ab omni ratione aliena est. Nam (a) quod non ratione, sed errore introductum est, vim iuris non habet, l. 37. de LL. (b) Erroneum est, iureconsultorum sententias esse instar suffragiorum iudicum, vt maiora concludant, neque enim *iudicant* Icri, dum *interpretantur* iura, neque certum collegium constituunt, vt maiora praeualere debeant. (c) Melius sine dubio *SENeca lib. de beata vita c. x.* hac de re philosophatur, et, *nihil, ait, magis praestandum est, quam ne pecorum ritu sequamur antecedentium gregem pergentes non quae eundum est, sed qua iitur.* Atqui nulla res nos maioribus ma-

lis

lis implicat, quam quod ad rumorem componimur, optimi rati ea, quae magno assensu recepta sunt, quorumque exempla nobis multa sunt: nec ad rationem, sed ad similitudinem vivimus. Inde ista tanta coacervatio aliorum supra alios ruentium. Quod in strage hominum magna euenit, cum ipse se populus premit, nemo ita cadit, ut non alium in se attrahat: primi exitio sequentibus sunt: hoc in omni vita accidere videas licet: nemo sibi tantum errat, sed alii erroris causa et autor est. Nocet enim applicari antecedentibus: et dum unusquisque mauius credere, quam iudicare, numquam de vita iudicatur, semper creditur. (d) Nec opinio communis attenditur, si praxis contraria est, quae hic eo magis inspicienda est, quod rationi iuris conformis sit.

§. XXXVII. Quemadmodum vero ex haecenus dictis liquet, salarium annuum de iure civili regulariter non deberi, nisi confecto labore et sollicitudine annua, nisi speciatim aliud moribus vel lege prouinciali cautum sit, ut per partes praestetur, ita termini a quo et ad quem anni deferuiti paucis eruendi sunt. Et quidem quod terminum a quo concernit, quidam simpliciter anni initium a tempore electionis vel vocationis computandum esse censent, quod hac ipsa acquiratur dignitas et officium, propter quod soluitur salarium, secundum notissima iuris brocardica; idem dicendum esse de eo, qui est in termino, ac qui est in via: et rem destinatum ad aliquem actum haberi pro ipso actu Sc. SEBASTIANVS SAPIA ad l. 4. ff. de offic. assessor. n. 24. ex quo concludunt, quod transmittatur salarium primi anni ad heredes, si vel maxime electus vel vocatus, antequam officium ingressus est, decessisset, eo ipso quod statim cedit dies huius obligationis. Sed sicuti haec conclusio de salario integri anni primi fluxit ex erroneo principio antea iam reiecto, ita haec decisio de initio termini a quo ex iure non satis probari potest. Recte IOHANNES BASPTI-

Anni initium in salario non computandum a tempore vocationis.

G

STA

STA ad l. 4. cit. n. 21. ait: Non video legem aliquam aut rationem, quae nos cogat ad dicendum, quod debeat salarium hereditibus potestatis defuncti ante officium inchoatum. Equidem prouocant plerique ad l. f. C. de Consul. ex qua colligere solent, illico ab imperialibus codicillis praestitis dignitatem, ad quam quis promotus est, transire in vocatum vel electum, et sic quoque salarium deberi, utpote quod ob dignitatem soluitur. B. HOPPIVS ad §. 43. quibus mod. tollitur P.P. Verum respondetur, (a) quod de dignitate Patriciatus asseritur, ad quaecunque officia indistincte applicari non potest, ut recte censet BAPTISTA cit. l. (b) Si vel maxime generalis haec conclusio, quod dignitas quaeuis statim a tempore praestitorum codicillorum principalium in vocatum transeat, vera esset, (quae in praxi ut plurimum attendi solet) inde tamen minime fluit, salarii diem etiam cedere a tempore impetratae dignitatis. Erroneum omnino praesuppositum est, salarium deberi ob solam dignitatem, quod potius soluitur ob officium dignitati cohaerens, adeoque demum a die suscepti officii dies eius cedere incipit. Diuersa autem esse ipsum officium et dignitatem ei cohaerentem, conclamatum est, cum, deposito officio, dignitas ut plurimum conferuetur, et ita, si sententia contraria fundata foret, salarium adhuc, deposito officio, deberetur, cum eius causa, dignitas scilicet, haud amittatur, quod tamen ne dissentientes quidem asserere audent. Potest praeterea etiam contingere, ut quis ad officium aliquod ex locis remotis vocetur, et post diurnum demum intervallum illud suscipiat, quo casu salarii emolumenta ipse interim petere posset, si sententia adducta vera esset, quod tamen asseri nequit, nisi aliter in litteris vocationis cautum fuerit. confr. IACOBVS DE NIGRIS ad c. l. 4. n. 34.

Sed vel a die
emtionis in
venditis offi-
ciii.

§. XXXVIII. Alii, quos sequitur IACOBVS GOTHOFREDVS de salar. c. XI. §. 2. distinguunt inter titulum onerosum et lucratiuum. Vbi de officiis emtis, ait GOTHOFRE-

ATE

PRE-

FREDVS, quorum commercium est, agitur, statim a die em-
tionis vel resignationis salarium cedit iure dominii, non ali-
ter, quam fructus et redditus naturales rem rei que domi-
num sequuntur. Respicit Auctor sine dubio ad mores Gal-
liae, quibus venditio munerum publicorum probata, et
quia in genere, facta venditione, commoda sequuntur emto-
rem, admitti potest haec sententia, praesertim cum non
appareat ratio, quare hic casus a regula excipiendus sit.
Interim in foris nostris rarius officia hoc titulo acquiruntur,
si excipias *militaria* et *canonicorum*, adeoque ad alterum
casum primario respiciendum est, quo, iuxta sententiam G-
OTHOFREDI, salarii diestantum cedit a tempore receptionis
officii, quia *beneficium datur propter officium, et commoda
officii habentur ratione administrationis*. Accurate congru-
it haec sententia cum iis, quae antea sunt dicta, et *cap. an-
tec.* adducta, cui declarationis gratia addendum censeo, in-
cipere salarium deberi a tempore suscepti officii, non quo-
ad integrum annum, sed quia *salarium et officium diuisionem
recipiunt*, pro rata temporis, quo officio fungitur salariari-
us, vnde *aequum* quoque est, vt salarium per partes prae-
stetur, prout hodie fieri solet. GOTHOFREDVS *de sa-
lar. cap. XII. §. 4.* Vltim haec obseruatio insignem habet,
quoad annum *deseruitum*, vt accurate statui queat, a quo
tempore vltimi anni terminus constituendus sit?

§. XXXIX. Denique terminus ad quem salarii sol-
uendi facile ex haecenus dictis erui potest. Est enim ille
ipse terminus, quo salariarius *officium* deponit, siue morte,
siue resignatione, siue depositione, siue alia ratione officium
eius finiatur. In quantum enim dies salarii pro rata officii
praestiti cessit, in tantum debetur, et *deseruitum* esse cen-
setur, diuisione emolumentorum secundum mensium distri-
butionem instituenda et praestanda, prout in casu fere simi-
li Icti Romani censuere in *l. 7. solut. matrim.* Singulo-
rum dierum in hac computatione ratio haberi non adeo
potest,

Vel a die su-
scepti mune-
ris gratis col-
lati.

De termino
ad quem annus
deseruiti.

De termino
ad quem annus
deseruiti.

potest, tum, quia nec quævis officia et ministeria tam accurate diuidi possunt, tum etiam, quia in salariorum causis, quæ summum in iure fauorem habent, paulo benignius procedendum est, vt mensis pro completo habeatur, si quis intra eum mortuus fuerit. Hinc etiam est, quod in praxi, vbi in singulos quadrantes diuisum est salarium, salarium quadrantis deseruitum esse censeatur, si paucillum temporis tantum ei desit, sicuti non habetur ratio aliquot dierum, quibus quis finito quadrante adhuc officio functus. Ergo, si in medio quadrantis officium finitur, de stricto iure plus dimidia parte istius quadrantis salarii heredes petere nequeunt, nisi aliud lege cautum fuerit. Loquimur enim hic tantum de iure civili, a quo leges prouinciales recedere, et spatium anni deseruiti paulo latius extendere potuerunt, prout *cap. anteced.* iam obferuatum est.

CAPVT III.

De anno deseruito ecclesiastico.

§. I.

An detur annus clericorum deseruitus?

FLuctus, quos *cap. anteced.* pro viribus compoluimus, resuscitados videmus in doctrina de *fructibus beneficiorum ecclesiasticorum ultimi anni*, et salario clericorum promerito. Quidam enim in dubium vocare ausi sunt, *an detur annus clericorum deseruitus quoad redditus ecclesiasticos?* Equidem supra iam *c. I.* ostendi, ministris ecclesie omnino salaria et beneficia ecclesiastica deberi, quatenus in sacris militant, quod licet hodie plerique admittant, non tamen desuere, qui nouam, et quidem hanc litem proposuerunt: *Utrum clerici domini fructuum ex bonis ecclesiasticis perceptorum fieri possent?* Id quod si negatur, frustra quaeritur de anno deseruito, et ad heredes transmissibili, cum ne quidem fructus, qui ex redditibus ecclesiasticis tempore mortis supersunt, retineant, sed ad ecclesiam, vnde ad defunctum peruenerunt, redire de-

debeant. Non loquor de *Canonicis regularibus*, qui ob *votum paupertatis*, quod praestare iubentur, omnis proprietatis prorsus incapaces dicuntur, ut tantum *facultatem consumendi* redditus habeant, proprietatem autem ipsam fructuum ad se haud pertinere, credere debeant, id quod qua persuasione fieri possit, vix capio, cum facultas consumendi absque proprietate esse nequeat. Sed transeat hic nodus Gordius, qui in foris Protestantium gladio Alexandri non indiget, postquam tales *regulares clericos* non habemus. Cui interim anxia Pontificiorum dubia examinare et perustrare volupe est, adire potest ANDREAM MENDO *de ordin. militar. disquis. IV.* aliosque, quos enumerare non vacat. Vnice ergo quaestio superest de *clericis secularibus*, h. e. qui nullo paupertatis voto constricti sunt, an hi fructus beneficiorum ecclesiasticorum suos faciant?

§. II. Tangit hanc quaestionem ZIEGLERVS *de dote Eccles. c. XI. §. 32. seqq.* FRANCISCVS SARMIENTO *de redditib. eccles. P. II. cap. 1. seqq.* GONZALEZ. *ad c. 5. X. de peccat. clericor.* FRANCISCVS GALLVS *de fructibus Disp. 37. art. 1. n. 5. seqq.* GRANNA-NIETTO *in catena iurium ad C. II. de testam. n. 2. seqq.* ALEXANDER SPERELLVS *de iur. for. eccles. 82. n. 5. seqq.* BARBOSA *lib. III. iur. eccles. c. 17. n. 9. seqq.* aliique et de ea magnis animi motibus contendunt. Plerique tamen ex his recte censent, dominium fructuum esse penes clericos, qui ex penu ecclesiae aluntur, quod praxi hodierna inter ipsos Catholicos adeo corroboratum est, ut argumentis plurimis hanc sententiam corroborare opus non sit, praesertim, cum inter Protestantes nullus superstit dubitandi locus, nec vllum praeceptum diuinum in contrarium allegari queat.

§. III. Nec tamen sic quidem *existentia anni deserviti* satis expedita, cum dominium hoc in *c. 8. X. de testam.* adeo restringatur, ut *inter vivos* quidem de bonis disponere valeant, sed non *mortis causa*, quia ita eccle-

quod Canonicae diuersimode decidunt.

An inter Pontificios detur annus deservitus, postquam ecclesia clericis in redditibus

ecclesiasticis
succedit,

et spolia cle-
ricorum ce-
dunt ecclesiae.

inona bou
-doubt och
-1286 sbom
-1287

Sed nihilomi-
nus datur an-
nus deferuitus
inter Pontifi-
cios.

in inter Pont
-1286 och
-1287 sbom
-1287

haec, quae in bona clericorum succedit iure pontificio, prae-
iudicium inferatur. GONZALEZ ad c. cit. s. n. 3. Si itaque
ecclesia succedit in bonis defuncti clerici, frustra quaeritur
de anno deseruito, cuius potissimum neruus in eo consistit,
vt heredes defuncti siue ex testamento siue ab intestato fru-
ctus anni deseruiti consequantur. Inde forsitan ortum olim
traxit *ius spolia defuncti colligendi*, vi cuius substantia a be-
neficiato relicta, et ex redditibus ecclesiasticis acquisita cede-
bat ecclesiae, vel potius praelatis maioribus h. e. pontifici
et episcopis, vtpote qui *ecclesiam* repraesentare vulgo cre-
debantur, prout docet LVDVICVS THOMASSINVS P.
III. de veteri et nov. eccles. discipl. lib. 2. c. 37. cuius iuris
etiam fit mentio in c. 9. de offic. ordinar. in 6. Traxerunt hoc
ius postmodum Imperatores in vsus suos, illudque per ali-
quot secula exercuerunt, donec anno 1198. Otto IV. eidem
renunciaret, quod pluribus explicat HENRICVS MEIBO-
MIVS de iure quodam antiquo et antiquato Caesarum Ger-
man. in decedent. maior. Praelat. relict. possess. quae tomo III.
rerum Germanicar. pag. 185. inserta est. Verum ne sic qui-
dem quaestio de anno deseruito otiosa est ipsos inter pon-
tificios. Nam (a) dispensatione Pontificis de bonis omni-
bus, etiam intuitu ecclesiae acquisitis, in vltimo elogio suo
disponere possunt, quo casu fructus anni deseruiti heredi-
bus institutis cedere debent, quod exemplo soleenni Epi-
scopi Hildesheimensis vltimo defuncti illustrat B. STRYKI-
VS tract. de cantel. testam. in append. n. 10. Praeterea (b) non
negant Pontificii, consuetudine contrarium plurimis in
locis introductum, eamque retinendam esse censent, adeo,
vt dispositio iuris Canonici fere vbique restricta fuerit ad so-
los Episcopos, ceteris autem clericis, et imprimis canoni-
cis in ecclesiis cathedralibus testamenti factio reseruata sit,
adeo vt, eo non facto, heredes ab intestato succedant.
GRANNA-NIETTO ad c. LIX. de testam. n. 9. GALLVS
de Fructibus disp. 37. art. 1. n. 79. seqq. SARMIENTO de res-
dit.

dit. eccles. P. II. c. 8. ESPEN de iure eccles. P. II. tit. 32. c. 7. n. 20. seqq. vbi docet, seculo XV. libertatem testandi de proventibus ecclesiasticis hinc inde inualuisse. Denique (c) inter Protestantes eo minus dubii superest, cum bona defunctorum canonicorum ministrorumque ecclesiae heredibus ab intestato vel ex testamento optimo iure debeantur, et ita de *fructibus anni deseruiti* in nostris foris ecclesiasticis laepius concertationes emergant.

§. IV. Euieta ergo existentia *anni deseruiti* ecclesiastici, ratio eius paucis eruenda est. Non mirandum est, Canonistas et Ictos in hac quaestione admodum fluctuasse, cum de *iure ipso*, quo fructus beneficiorum acquirantur, mirifice titubent, et ne quidem in communi sententia *capite anteced.* impugnata, subsistant. Quidam comparant clericos, qui beneficiis nutriuntur ecclesiasticis, *usufructuariis*, indeque concludunt, eodem modo diuidendos fructus inter heredes defuncti eiusque successorem in officio, quo diuiduntur inter proprietarium et heredes, secundum *l. 64. de usufr.* hoc sensu, *vt percepti* spectent ad heredes defuncti clerici, *pendentes* vero in successorem transeant. Hanc vt arriperent sententiam, inde inducti, quod viderint, clericos non esse dominos bonorum ecclesiasticorum, quibus fruuntur, sed emolumenta tantum inde percipere, adeoque inde collegerunt, ius usufructuarium clericis competere, praesertim cum hoc ius etiam morte expiret. Vnde LVTHERVS *tom. VI. Witteberg. fol. 332.* notanter ait: Niemand kan leugnen / daß kein Pfarrherr etwas eigenes hat an der Pfarre / sondern seyn Gütte in den Pfarr-Gütern / und müssen sie hinter sich lassen / wenn sie sterben. Et hanc sententiam defendunt allegati a FRANCISCO GALLO de *Fru-ctibus Disp. 37. art. 1. n. 2.* AVGVSTINO BARBOSA *lib. III. iur. eccles. c. 17. n. 77.* PETRO BARBOSA *ad l. diuortio 7. p. 2. n. 44.* ALEXANDRO SPERELLO *Decis. for. eccles. 82. n. p.* PETRO LEVRENIO *in for. benefic. P. III. qu. 247. n.*

Quidam pu-
rant, clericos
esse usufructu-
arios.

et ita annum
deseruitum
secundum ius
usufructus
aestimandum
esse.

et ita annum
deseruitum
secundum ius
usufructus
aestimandum
esse.

et ita annum
deseruitum
secundum ius
usufructus
aestimandum
esse.

3. DE LYCA *in theatr. verit. et iustit. tom. I. de benefic. disc. 100. n. 12. et disc. 84. n. 7.* COVARRVVIA *lib. I. resol. c. 15. n. 12.* ANDREA TIRAQVELLO *de retract. convent. §. 5. gl. 4. n. 3.* Imo etiam Protestantes Icti non adeo alieni esse videntur ab hac sententia, testibus CARPZOVIO *lib. II. Iurispr. consil. def. 352. n. 12. et 353. n. 1.* SCHILTERO *lib. II. Instit. iur. Can. tit. 8. §. 4.*

Quidem eos,
praesertim in
morte, vsuari-
is comparan-
dos esse cen-
sent.

§. V. Adde et hoc, nonnullos cum ALEXAN-
DRO SPERELLO *cit. l. n. 9.* PETRO SVRDO *lib. III. conf. 333. n. 9. seqq.* aliisque paulo subtilius philosophari, ne di-
cam, magis lepide agere. Aiunt enim, clericos in *vita*
acquirari vsufructuariis, in *morte* vsuariis. Sed quid hoc
rei est? Scilicet *ut, iis decedentibus, seruandae sint leges*
de vsuario loquentes, quae prohibent fructus inexactos ad
heredes transmittere, sed illos duntaxat, quos cum effectu
percepit, et inter cetera sua bona immiscuit, siue in horrea
*recondidit, ut vtar verbis SPERELLI *cit. l. n. 10.* Ex quo*
colligunt, fructus separatos quidem a solo sed nondum in
horrea collectos, nec ad heredes clericorum, nec ad an-
imum deseruitum spectare. Huc etiam collineare videtur
IVLLII III. constitutio 7. in Bullar. tom. I. fol. 697. et noua
eiusdem declaratio fol. 698.

Vtraque com-
paratio reiici-
tur, praecuo
examine.

ob rationes
diuerficatis.

§. VI. Sed recte vtramque sententiam reprobauit COVARRVVIA *tom. I. P. I. c. 7. n. 1. seqq. et lib. I. var. resol. c. 15. n. 12.* cum non semper, quae in aliquo tertio conueniant, prorsus eadem sint, quae tamen saepius, non sine summo dedecore, confundi solent. Vsufructuarii quidem percipit fructus, percipit etiam clericus: morte tollitur ius vsufructuarii, tollitur etiam clericus. Ast (a) clerici percipiunt reditus et fructus instar *salarii pro officio ecclesiastico*, et in eius compensationem, cum vsufructuarii fructus *simpliciter* seu *gratis* percipiunt, non intuitu certi oneris vel muneris, adeoque ad paria reduci nequeunt, nec de *fructibus deseruitis* quoad vsufructuarium recte instituitur,

tur,

tur quaestio, uti quidem quoad ministros ecclesiasticos, Simpliciter percipiendo suos faciunt fructus usufructuarii, clerici vero deseruendo, et cum ita utrobique diuersum acquirendi fructus fundamentum adfit, diuerso quoque iure censerī debent. (b) Tollitur quidem morte clerici etiam ius percipiendi redditus ecclesiasticos, sed non ideo, quod usufructuarius aut vsuarius sit, sed quia causa cessat, intuitu cuius redditus illos percepit. Neque (c) iure seruitutis proprie dictae emolumenta habet, sed iure beneficii seu salarii vel mercedis, adeoque saepe contingit, ut ante mortem haec amittat, si officium ecclesiasticum translatione, resignatione, depositione, aliisue modis amittit. Quin quod (d) ne quidem eandem potestatem in praedia ecclesiastica, beneficiario iure ei assignata, habeat, quam recte sibi vindicat usufructuarius. Equidem Pastor recte locat praedia rustica, sed non ubique custodes et aeditui; e contrario aedes parochiales ne quidem aliis locare queunt, nisi ubi hoc consuetudine receptum. Vid. Dn. PRAESES in iure Paroch. Sect. V. c. 2. §. 18. STYPMANN. de salar. cleric. c. 9. n. 56. seqq. Denique ratio (e) quod clerici in morte tantum pro vsuariis haberi debeant, magis derisoria, quam vera est, cum solius glossae, nulla legis nitatur autoritate, quam hodie merito repudiamus.

§. VII. Quemadmodum ergo ex his apparet, falsam esse sententiam, quod clerici usufructuario vel vsuario aequiparentur, ita prorsus erroneum est, fructus civiles omnes ad successorem in officio spectare. Ait FRANCISCUS GALLVS cit. l. n. 6. *Donc sunt in manibus debitoris, non possunt dici fructus percepti*, h. e. donec dies pensionum nondum venerit. Nihilominus tamen n. 8. addit, ideo hanc sententiam veram esse, quia subrogatum naturam sapit eius, pro quo subrogatur. Hoc si verum est, utriusque distinguere debuisset GALLVS, utrum fructus a colono essent collecti, nec ne? id quod tamen non facit, sed sim-

H

pli-

placiter tantum respondet, videndum esse, vtrum dies solvendarum pensionum venerit, nec ne? qualis contradictoria et incerta philosophia a Icto prorsus aliena esse debebat.

Quidam distinguunt in-
 ter beneficia simplicia et non simplicia:
 non simplicia: curam animae, aliamque potestatem in plebem ecclesiasticam vel administrationem annexam habent; illa vero, quae carent cura animarum, et tantum habent obligationem horas canonicas psallendi, missas legendi, aliudque diuinum persoluendi officium. LVDOVICVS ENGEL in *colleg. iur. canon. tit. de praebend. et dignit. §. 1. n. 5.* IACOB. WIESTNER. *ad cit. tit. art. 2. n. 27.* Inde interunt, in simplicibus beneficiis, quales sunt *canonicatus, capellaniae* etc. nullam ad-
 mittentes di- uisionem in simplicibus: ad heredes praemortui transmitti, sed beneficiatos simpliciter usufructuariis comparari: aut in *non simplicibus* instituendam esse distributionem, vt *pro rata* oneris et ministerii praestiti fructuum diuisio instituat, exemplo mariti, qui pro rata temporis ob onera matrimonii, quae sustulit, fructus ultimi anni percipit. Cardinalis DE LVCA *tom. I. de benefic. disc. 100. n. 12.* PARISIVS *lib. 4. cons. 33.* PETRVS BARBOSA in *l. diuortio pr. soluto matrim. P. 2. n. 59.*

Examinatur
 haec distinctio
 et reicitur.

§. IX. Sed, si verum fateri licet, nullum solidum huius distinctionis apparet fundamentum. Aequè Canonici praestant, vel saltem praestare debebant officium sacrum, ac quidem illi, quibus cura animarum aliaue administratio ecclesiastica commissa est. Aequè illi accipiunt redditus ecclesiasticos pro officio, ac quidem hi, et sic quoque aequè *deservire* dicuntur emolumenta, cum *beneficium* in genere *pro officio* detur. Si ergo in beneficiis *non simplicibus* fructus sunt diuidendi pro rata temporis, quo clericus in ultimo anno vixit, etiã eodem diuidendi sunt modo

in *simpliibus*, vt canonicatibus. Equidem qui ita distinguunt, forsitan respexere ad praxin hodiernam capitulorum, et animaduertentur, canonicos et capitulares parum laboris sustinere, et officio suo adeo superficialiter defungi, vt ne quidem horis canonicis amplius, vel saltem rarius intersint, per vicarios suos officia ecclesiastica obeant, et ita absque vilo onere et sudore fructus et redditus ecclesiasticos percipiant. Verum non spectandum est, quid Romae fiat, sed quid fieri debebat. Hoc certum est, ex fine primordiali dari praebendas beneficiaque *pro officio*, et ita non *absolute*, sed *ob causam*, et licet praxis peruersa inualuerit, vt per vicarios sacram rem facere possint, sufficit tamen in foro, quod officium ipsum obeant, siue per se, siue per alios, intuitu cuius percipiunt redditus. Nec multo sententiam, si quis urgeat, nullam esse proportionem inter officium et redditus praebendarum, qui saepe adeo pingues sunt, vt vel tribus sufficere possent; hoc enim vitio seculi adscribendum est, et praeterea officia haec sacra non sunt *mercenaria*, vt proportio quaedam, vt in *mercede* operariorum, in iis attendi debeat, sed sufficit, quod *instar salarii* et *compensationis* pro diuino officio praebentur his, qui ad munera sacra obeunda sunt vocati.

§. X. Porro non mirandum est, adfuisse, qui ad initium anni spectandum esse censuerunt, vt, clerico post initium anni defuncto, totius anni redditus in heredes eius transmitti debeant, qui sine dubio memores fuere communis Doctorum sententiae in *cap. anteced.* examinatae et reprobatae. Quod enim in genere circa salarios iura dispositum fuisse credebant, hoc etiam pastoribus aliisque clericis nullo iure denegari posse censuerunt, nisi aliud lege prouinciali cautum fuerit. CARPZOV. *lib. I. iurispr. consist. def. 17. n. 5.* STYPMANN. *de salar. cleric. c. XI. n. 20. seqq.* B. STRYK. in *not. ad ius eccl. Brunnem. lib. 2. c. 5. §. 10.* Postquam vero, quae circa hanc sententiam monenda sunt, capite anteceden-

nec in canonicatibus diuersum ius obtinere debet.

Quidam ad initium anni respiciendum esse censuerunt, vt totius anni redditus in heredes transmitti debeant.

dentis plenius sunt exposita, non necesse esse duco, huic dubio diutius immorari.

Ex hac sententia in capitulis quibusdam iuribus singularia sunt nata.

Inde orti sunt dies critici de seruitio salarii praestituti.

In quibusdam capitulis terminus anni deseruiti est dies Margarethae.

§. XI. Interim quaedam vestigia sententiae huius hinc inde in capitulis et ecclesiasticis docent, ut eo magis mirer, qui factum fuerit, ut Canonistae huius sententiae, iuris civilis interpretibus admodum familiaribus, prorsus haud meminerint. Interim si statutis specialibus et locorum ordinationibus pro parte vel in totum sententia haec approbata est, ei sine dubio standum est, cum nihil impediatur, quo minus latius terminus salarii promeriti extendi queat. Vnde in pluribus capitulis certi *dies critici* sunt constituti, quos qui superuixit, fructus praebendae suae deseruisse dicitur ad hunc effectum, ut in heredes eos transmittat, non habita ratione illius termini, quo in possessione vel quasi constitutus est, quod ea ratione factum esse credo, ut generalis et vniuersalis terminus, a quo dies omnium redituum cedere incipit, omnibus canonicis sit praescriptus, et ita tantum in eo a sententia communi, in *cap. anteced.* impugnata, discessum est, quod *terminus a quo* non sit ex eo die constituendus, quo canonici in possessionem vel quasi canonicatus sunt constituti, vel quo *residentiam* incipiant.

§. XII. Sic in quibusdam capitulis (1) terminus anni deseruiti est *dies Margarethae*, h. e. dies XIII. Iulii, hoc effectum, ut Canonici, qui *hunc diem criticum* superuixit, reditus adhuc instantes deseruisse videatur. Forasan ex moribus Saxonice, qui fere Germaniae olim communes fuisse videntur, haec obseruantia inualuit, quibus primario ratio habetur *operarum* in agriculturam et vindemiam factarum, ut, qui, iis absolutis, decesserit, fructus acquisiuisse censeatur. Interim terminus latius quodammodo extensus est, ut etiam iis sese accommodarent, qui existimarunt, simul ad tempus instantis mensis esse respiciendum.

dum, ut potentia fructus percipiendi proxima pro ipsa perceptione haberetur. Sic in statutis Sufarenfibus ita cautum est: *Et quia immemorabili tempore citra et ultra semper in Ecclesia nostra obseruatum fuit, deinceps etiam obseruabitur, quod Canonicus, praebendatus et emancipatus et in perceptione fructuum suorum Canonicatus et praebendae existens, dummodo non sit suspensus, si moriatur post festum S. Margarethae, quo consueverunt fructus praebendarum huiusmodi deseruiri, habeat tres, si vero antea moriatur, duos duntaxat habeat annos gratiae, et illis finitis, Capitulum et Ecclesia habeat duos alios in canonicatu et praebenda praedictis, et si huiusmodi Canonicus emancipatus et residens atque in perceptione omnium residuorum ac etiam graduum (si modo de iisdem sit pronisus) existens, diem S. Margarethae superuixit, ipsa etiam residua istius anni absque ulla contradictione habeat, et interim Canonicus nouus dicti defuncti praebendam assecutus, a fructuum perceptione expectare teneatur, nec ante illorum lapsum possit quomodo emancipari.* Illustrari hoc ipsum ulterius potest per sententiam illustr. Facultat. iurid. huius loci Quod illustratur responso. mense Nou. 1705. latae huius tenoris:

In Sachen NN. Klägers an einem N. N. Beflagten andern Theils erkennen V. G. G. Friederich König in Preussen etc. auff vorgehabten Rath der Rechts-Gelehrten vor Recht:

Daß Kläger dasjenige / so Ihm zu beweisen obgelegen / und Er sich angemasset / zur Nothdurfft erwiesen / dannenhero Beflagter die, nach N. N. Tode verfallene Decanat - Renthen von einem Jahre / als anno deseruito, Klägern abfolgen zu lassen schuldig / es werden auch Klägern so viel das besagten Decano zugehörige Canonicat betrifft / nebst dem anno deseruito, die in denen Statuten geordnete zwey Nach - Jahre billig gegönnet. V. N. W.

Rationes decidendi:

Swohl/ so viel die Decanat - Renthen und den von Klägern praetendirten annum deferuitum betrifft/ Ihme Klägern in actis commissiois fol. 11. auferleget worden/ daß er die angezogene Obseruanz, daß nemlich ein Decanus, welcher diem Margarethae erlebet/ annum deferuitum habe/ und die Renthen auf seine Erben transferire/ gehörig erweisen solle/ Kläger aber die desfalls von Anfang vorgeschlagene Zeugen hernach nicht abhören lassen/ und es daher scheinen möchte/ daß Er das fundamentum actionis nicht erwiesen/ hiernächst Beklagter wegen des Canonicats und dahin gehörigen anni deferuiti et annorum gratiae anführet / daß der verstorbene Decanus N. N. die residentiam iuxta statuta nicht gehalten/ und er also aller emolumentorum so wohl vor sich / als seinen heredem, den jetzigen Kläger/ sich verlustig gemacht habe. Dennoch aber und dieweil quoad annum Decanatus deferuitum der fol. 17. in act. commiss. befindliche Extract Statutorum Suslarensum wahr besaget / quod quilibet Canonicus emancipatus, praebendatus et in perceptione fructuum suorum existens, si moriatur in festo Margarethae, vel postea, tres annos gratiae (quorum primus deferuitus est) habere debeat, und dann daher noch in art. 41. disponiret wird / quod nulla dignitas annos gratiae habere debeat, eo ipso sich zu Tage leget / quod exceptio in dignitatibus sit quoad solos annos gratiae, dispositio generalis praecedens autem quoad annum deferuitum ad omnes indistincte pertineat, wie denn/ was die Distinction inter annos gratiae et annum deferuitum betrifft/ und daß solche gegründet/ die Partheyen in Actis einersey Meinung sind / wozu kommet / daß Kläger durch die in Actis, sonderlich fol. 33. b. seqq. befindliche attestata dargethan/ daß auch in andern benachbarten Stifftern derer Decanorum Erben annus deferuitus gelassen werde / daher denn/ wie die Umstände geben / auch in denen zwischen dem verstorbenen Decano N. N. und

und jetzigen Beklagten / vormahls aufgerichteten Vergleich fol. act. 5. eben zu dem Ende des termini Margarethae gedacht worden / und das attestatum fol. 32. b. besaget / daß nach des vormahligen Decani von N. Absterben der Pächter dessen Schwesern den Pacht bezahlet habe / weshalb die anfangs vorgeschlagene Zeugen abhören zu lassen / umb so viel weniger nöthig gewesen / da Beklagter fol. 44. b. selbst anführet / daß keiner derselben das Absterben eines Decani vorhin erlebet / und also auch von dem anno deservito keiner einige gegründete Nachricht geben könne. Hiernächst quoad reditus Canonicatus et annos gratiae Kläger durch das attestatum num. act. 6. lit. G. beygebracht hat / daß der verstorbene Decanus N. N. in denen letzteren Jahren fast immer mit allerhand Leibes Gebrechen behaftet gewesen / und aber aus denen Rechten bekant ist / quod iustum impedimentum, vt morbus et aduersa valetudo, a residendo excuset :

C. 10. in f. X. de cleric. non resident.

C. 1. X. de cleric. aegrot.

Zugeschwiegen / daß S. Churfürstl. Durchl. zu Brandenburg Friederich Wilhelm / Glorwürdigsten Andenkens laut fol. act. no. b. bereits Ao. 1669 dießfalls gnädigst und ohne restriction ad certum tempus dispensiret ; So ist dergestalt zu erkennen gewesen.

§. XIII. In aliis capitulis (2) *vigiliae St. Iacobi* pro Alibi termino anni deserviti sunt constitutae, adeo, vt si primum nus anni de- tantum campanae pulsus aegrotans adhuc audiuerit, annus seruiti est dies deservitus esse censetur, et reditus integri anni ad heredes Iacobi, transmittantur. Hunc morem seruant ecclesiae Cathedra- vt in ecclesia lis et collegiatae Halberstadiensis, vt noto notius est, ad Halberstadi- eo vt si capitularis vel canonicus post primum campanae pul- ensibus, sum in vigiliis St. Iacobi (quod vocant, wenn er den Adam vt campana dicitur, noch gehöret hat) mox moriatur, heredibus eius integri anni, cuius initium ab hoc tempore com- pu-

et Hildesien-
bus. putatur, fructus obueniant. Similiter in ecclesiis Cathedra-
li et collegiatis Episcopatus Hildesienfis eundem obserua-
ri morem, Dn. PRAESES ex actis, quondam ad facultatem
transmissis, obseruauit, vnde sequentia testimonia huc trans-
ferre libet. Primum sunt simpliciter litterae testimoniales
hujus tenoris:

Hoch-Würdige /

Auff Euer Hochw. an mir abgethane schriftliche Anfrage
berichte mit wenigen zuverlässig / daß bey hiesigen Col-
legiat - Kirchen / dessenigen praelati, siue Canonici,
welcher horam duodecimam festi S. Iacobi überlebet / alle die
ordinarii reditus ceu fructus, praesertim in frumentis consi-
stentes, deren Zahlung umb Martini allererst zugeschehen pflegt/
ob derselbe schon ante dictum festum S. Martini stirbt / gleich-
wohl die Erben genießen / und sehe auch nicht/aus was Ursa-
chen sothane fructus ihnen fönten vorenthalten werden / die der
defunctus alhier in termino S. Iacobi, wie daselbst in termino
S. Margarethae, bey Lebzeiten bereits iure acquiriret hat. Man
hat alhier casum praesentem, dieweil unser Herr Probst von
der S. leider den 16. Octobris nechsthin verstorben ist / des-
sen Ergenehmen hiesiges Capulum das ordinarium praepo-
siturae in frugibus circa hoc tempus soluendis consistens
nicht vorenthalten wird noch kan / und sehe nicht / was sehigen
Herrn Dechanten von Ss. helfen kan / quod fuerit confir-
matus coadiutor ante festum S. Margarethae et futurus suc-
cessor, quia haec regia confirmatio non tribuit ius ad re-
ditus decanales iam alteri in viuis iure cessos, sed ad ceden-
dos a tempore mortis defuncti Dni, Decani, id est in termi-
no proximo S. Margarethae. Dieses ist meine geringschätzige
ohnmaßgebliche Erinnerung / und glaube / daß bey hiesigem ho-
hen Stiffte durchgehends bey allen so Cathedral - als Colle-
giat.

giat - Kirchen also auch gehalten werde / womit denn nechst Empfehlung Gottes beständig verharre

Erw. Hochwürden

Dienst-ergebenster
Diener

N. N.

Secundum documentum est attestatum ecclesiae collegiatae S. Mauricii huius tenoris :

Nachdemahlen seine Hochwürden Herr von N. hiesiger hohen Dohm-Kirchen zu Hildesheimb Canonicus Capitularius et Cellerarius, qua Testamentarius seines Brudern sel. Weyland des Hochwürdigen und Hochwohlgebohrnen Herrn/Herrn N. von N. Gottseligen Andenkens/ obwohl gemelpter hohen Dohm-Kirchen respectiue gewesenem Canonici Capitularius Senioris, Drosken in Peine und Dechanten zu Goslar. bey dem Collegiat-Stiftt Sancti Mauricii prope et extra muros Ciuitatis Hildesheimensis umb ein beglaubtes Attestatum, (wie es nach besagtem Stiftts zeitlicher Herr Dechanten Tod nach Jahren und gebührenden intraden gehalten würde) Ansuchung gethan/ als wird hiemit attestiret / daß dem zeitlichen Herrn Decano de Praebenda Canonicali prouiso (daferne Er primas vesperas Sancti Iacobi überlebet) demselben ex vera obseruantia , denen Kirchen-Statutis gemäß/ die fructus decanales ac praebendales cum an- et connexis, hiesiges Orts Obedientien genant / taluis tamen ministracionibus von zwey Jahren / als von dem / darin er gestorben/ und darauff nächst-folgenden Jahre ohn disputirlich gereicht und abgefolget werden. Dessen zu Urkund ist gegenwärtiges Attestatum mit obgedachtem Collegiat-Stiftts Sancti Mauricii gewöhnlichem Insegel wissentlich bedrucket und unterschriben

terschrieben worden. So geschehen auffm Berg. Flecken vor Hildesheim den 29ten Ianuari 1703.

Ex mandato Dominorum,

N. N. Voigt
daselbst.

Denique addo etiam attestatum capituli ecclesiae collegiatae S. Crucis, quod ita se habet:

Mir Decanus, Senior, Scholasticus und sämtliche Capitulares der Collegiat-Stifts-Kirchen zum heiligen Creuß binnen Hildesheim Urkunden und befehlen hiemit: Demnach der Hoch, Würdig, und Hoch, Wohlgebohrne Herr N. N. von N. hiesiger hohen Thum-Kirchen zu Hildesheim Canonicus Capitularis und Cellerarius als testamentarius seines Bruders, Weyland des Hoch, Würdigen und Hoch, Wohlgebohrnen Herrn N. von N. dieser Hohen Thum-Kirchen zu Hildesheim / auch gewesenen Canonici Capitularis und Senioris, wie auch Drostes zu Peina, und Dechanten der Archidiaconat-Weltlichen Stifts-Kirchen zu Soes / 2c. bey uns umb ein beglaubtes Attestatum (wie es bey unsrer Kirchen nach Absterben eines Decani oder Canonici mit denen Nach, Jahren und fructibus Praebendarum und obedienciarum gehalten und obseruiret würde) gebührende Ansuchung gethan; So haben wir dessen geziemenden Suchen umb desto weniger zu deferiren und Statt zu geben / Bedencken getragen / da es der Billigkeit ganz gemäß ist / und keinem zum Nachtheil gereichet. Bezeugen demnach und attestiren, daß wenn ein Decanus oder Canonicus unserer Collegiat-Kirchen primas vesperas S. Iacobi Apostoli (als einen in statutis Ecclesiae enthaltenen terminum deferuicionis) u-

berlebet / der oder dieselben alsdenn annum deseruitum undannum gratiae völlig verdienen und genieffen / und deren Erben oder testamentariis, die von diesen beyden Jahren percipirende Fructus praebendarum et obedientiarum unweigerlich gereicht und abgefölget werden. Urkundlich haben wir dieses mit unserm gewöhnlichen Inseigel bedrucken / und durch unsern Syndicum eigenhändig unterschreiben lassen. So geschehen Hildesheimb den 7. Februarii 1703.

N. N.

Capituli S. Crucis
Syndicus.

§. XIV. (3) In ecclesia cathedrali Magdeburgensi anni deseruiti terminus est *dies Matthiae* h. e. 25. Februarii, hoc effectu, vt qui tantum primum pullum maioris campanae audierit, et mox postea decesserit, fructus eius anni deseruissē censeatur, vti patet ex Dn. BERGERI *respons. p. P. I.* (4) In Episcopatu Misnensi sunt duo termini MICHAELIS et WALPVRGIS, ita vt qui alterutrum horum superuixit, tantum reditus illius termini deseruissē censeatur, cuius illustrationis gratia responsum Dn. BERGERI *cit.* hic adferre lubet:

Wenn ihr nun gleich zu eurem und derer übrigen Interessenten Behuff / vorzuwenden hättet / daß / nach Anleitung der gemeinen Käyserlichen Rechte / und bewährter Rechts, Lehrer einhelligen Schlüsse / im Fall ein Bedienter / auch im Anfang des Jahres verstirbet / nicht minder das vollständige Jährliche salarium für verdienet geachtet / und anff die nachgelassenen nächsten Erben durch Erbgangs, Recht verfället werde / ingleichem / solchem gemäß die Primar - und

Erz-Bischöfliche Kirche zu Magdeburg, nach deren Stylo so
 wohl als anderer Erz-Stifter in Teutschland die übrigen in
 zweifelhaftigen Fällen sich zu conformiren pflegen / Inhalts
 des ertheilten Actestats fol. 4. geordnet / welchergestalt / da ein
 Canonicus daselbst am Tage Matthiae nach bescheynen
 Schlag der größten Glocken gleich alsofort verstürbe / jedennoch
 desselben Erben des folgenden / und am nechst-kommenden Ta-
 ge Mauricii angehenden Jahrs. Einkünfte völlig gefolget wer-
 den sollen / welches dann umb so viel desomehr alhier statt fin-
 den müste / indem gedachter massen euer Bruder nicht anfangs
 des Jahrs / sondern erst 14. Tage vor Endigung dessen / und
 da intra trigesimum das streitige Zins-Geträndig fällig wor-
 den / Todes verblichen / wannhero es auch der natürlichen
 Billigkeit zuwider scheine / daserne dasjenige / so die Rechte dis-
 falls aus vernünftigen Ursachen denen Erben zu gute / auch im
 Fall des bloß erlebeten und angetretenen Jahrs geordnet / bey
 so gestalten Sachen und da offte gedachter euer Bruder solches
 fast gar vollendet / und das hiervon gehörige Einkommen ver-
 dienet / aus denen Augen gesehet werden solte / in mehrerer Er-
 wägung / wie durch die vorhin angemerkte Zulassung des Ca-
 pituli, und / nachdem dasselbig bey Einbringung des Getränd-
 des euch weder Einhalt gethan / noch sonst widerprochen /
 ihr ein beständiges Befugniß / woraus hinwieder ohne Verschul-
 dung ihr nicht zusehen / erlanget zu haben vermeynet / hierli-
 ber und lezlich auch allenfalls auf die Churfürsil. Sächs. sech-
 zende Constitution des 2ten Theils ein Absehen zu richten wä-
 re / Krafft welcher bey denen Zinsen / so auff eine gewisse
 Zeit zu fallen pflegen / die Eintheilung pro rata temporis zu
 machen.

Dennoch aber und dieweil nach Ausweisung des fol. 2.
 befindlichen Extracts unter andern ein Stifftisches Statutum
 vorhanden / vermittelst dessen in gegenwärtigen Fall deutlich de-
 nen Käyserlichen so wohl auch Churfürsil. Sächs. Rechten de-
 rogiret / und versehen worden / daß / im Fall ein Dechant oder
 an

anderer Canonicus einen dieser beyden Terminen, als Michaelis und Walpurgis überleben würde/ so dann desselben Erben der Einkünfte desjenigen Termins allein/ welchen der verstorbene zurück geleyet/sich zu erfreuen haben sollen / bey welcher Bewandniß denn solch Statutum, weder / Eurer Meinung nach auf die halbe Jahres-Begnädigung/so ohne diß/als ein ius singulare ad Praelaturas süglich nicht gezogen werden mag / noch bloß von Ausschließung des angefangenen Jahres sich deuten lästet / immassen auch auff obige Rechte / ingleichen der Primat- und Erz-Bischöflichen Kirchen zu Magdeburg / (da zumahlen von derselbigen das hohe Stifft Meissen nicht dependet) Statutum ihr mit Zug euch nicht zu beziehen / noch damit zu behelffen habt / daß/ungeacht in Chur-Fürstl. Sächsisch. Landen der Pfarrer Wittwen und Erben wegen des Ihnen gegönneten halben Gnaden-Jahrs / das Pfarliche Einkommen / bloß pro rata temporis und so lange der Pfarrer dem Predigt-Dienst vorgestanden / gefolget wird / gleichwohl / wann derselbe im Monath Augusto mit Tode abgegangen / die Einkünfte des darauff folgenden Termini Michaelis nebst denen übrigen hierzu gehörigen / auf Wittwen und Erben bringe/gestalt obiges hinzugehörigen / auf Wittwen und Erben bringe/gestalt obiges hinzugehörigen / vermöge des 41. general. Articuls, hierüber in fa- No sich alhier ereignet / daß Euch und denen übrigen Mit- Erben / nicht des ganzen Jahres Einkommen / massen Inhalts der vom Capitulo ertheilten Resolution fol. 5. das an Walpurgis gefällige euer Bruder selbstn eingehoben / sondern allein / nach Anleitung des oft angeführten Statuti, die Michaelis betragten Intraden entzogen worden / in Erwägung dessen dann ihr umb so viel desto weniger einiger Unbilligkeit hierunter euch zu beschwehren / endlich auch was ohne Inhalt und contradiction eines und des andern Capitularis, von euch geschehen / zu Behauptung des petitorii, zumahlen nach Gelegenheit dßfalls und wieder ein gang Capitulum nicht zulänglich ist.

So erscheinet dannhero so viel / daß im Fall auch gleich /

gleich / euren Anziehen nach / diß statutum anseho hinwie-
derumb geändert / und nach dem Magdeburgischen einge-
richtet wäre / jedennoch / in Ansehung / wie dergleichen Ver-
änderungen ohne ausgedruckte disposition auf vergange-
ne Fälle nicht zu ziehen / ihr samt denen übrigen Erben der
streitigen und Michaelis 1674. fälligen Dechaney Einkünfte
mit Bestande Rechtens euch anzumassen nicht befugt. B.
N. W.

Desideratur
tamen, vt re-
sidentia im-
pleta sit ante
mortem.

§. XV. Sine dubio autem desideratur, vt residen-
tiam statuto tempore impleuerit, quia fructus annui dantur
propter annuam residentiam in loco canonicatus. LVD O-
VICVS ENGEL in collegio iur. canon. ad tit. X. de cleric. non
resid. n. 24. quamuis etiam hic mores variant. Sic in illu-
stri quodam capitulo Germaniae haec res ita definita est:

Su wissen / daß zwischen Endesbenannte Herren Cines
Hoch. Würdigen Dohm. Capituls wegen des anni deser-
uiri und gratiae nächstehende Abrede genommen / und selbige
in diesen verbindlichen Vergleich gebracht worden.

1. Wenn ein oder ander unter ihnen zu solcher Zeit /
e. g. anno 1671. mit Tode abgehen solte / da Er seine vom Mau-
ritii 1670. angefangene Residenz noch nicht compliret / und al-
so annum deseruiri zurück geleyet hätte / daß demnach des-
sen hinterbliebene Frau Witwe und Leibes. Erben die portion
von dem Getreydig Erndte 1671. und Geld Einnahme Oculi
1672. inclusiue, von denen Dohm. Capitularischen Aufskünften/
so der Verstorbenen / wenn Er annum deseruiri hätte / ge-
bühret / (darunter auch die von denen Praelaturen / obedi-
entien und andere dignitäten gefällige reuenuen mit zu verste-
hen) von der Endesbenannten überlebenden Herren paciscen-
ten contingent pro rata, nebst den reuenuen ratione anni
gratiae von der Erndte 1672. und Geld Einnahme 1673. inclu-
siue soll abgefolget werden.

2. Sät.

2. Hätte er aber 2. annum residentiae, so sich exempli gratia Mauritii 1670. angefangen / tempore mortis völlig deseruiret / so sollen seine hinterlassene Frau Wittve und Leibes-Erben ultra annum hunc e. g. 1671. deseruicium & annum e. g. 1672. gratiae, als welche beyde ohnedem in Krafft der Statuten (zumahl aber den Herren / so praelaturen / obedientien und dignitäten besitzen / allemahl / wenn annus deseruiret worden / den pulum campanae maioris in die Matthiae geböret / hernach aber ohne complirung der folgenden Jahrs Residentz mit Tode abgangen / bedeuteter praelaturen / obedientien und dignitäten behörige des folgenden Jahrs betagte reuenuen abgeseget werden / und daher auch bey dieser Bewandnis / wenn der Tag Matthiae nicht erlebet worden / nicht mit der deren zweyhährige gefällige Einkünfte als eines anni deseruici, und eines anni gratiae wegen völlig denen Wittven oder Kindern zu lassen seyn) Ihnen gebühren / die Dohm-Capitulrische Aufskünfte der praebende (darunter aber / solchensals der praelaturen / obedientien / und dignitäten reuenuen nicht mit zu verstehen / sondern solchen dritten Jahrs halber denen Herren / so per optionem, oder sonsten solche zukommen würden / deren bedeuteten praelaturen / obedientien und dignitäten Nuzungen und Einkünfte gelassen werden sollen) an der Korn-Erüdte de anno 1673. und bis Oculi 1704. inclusue betagten Geld-Einnahme und von dem darauf folgenden dritten Jahre gegeben werden / massen auch der fünfftigen Jahre wegen / da ein oder andere Herren mit Tode nach Gottes Willen abgehen würden / es solcher gestalt ferner / wie bedeutet / gehalten und extendiret werden kan und soll.

3. Welches denn drittens erfolgen soll / es sey daß der verstorbene Wittve und Kinder zusammen / oder respectiue allein hinterlassen würde. Auf collateralische oder auswärtige testaments-Erben aber soll dieser Vergleich nicht extendiret werden. Geschehen bey dem General-Capitul. Oculi den 5. April 1671.

§. XVI.

Si residentia
per dispensa-
tionem remis-
sa, anno de-
seruio nihil
decedit.

Quod illustra-
tur et declara-
tur.

§. XVI. Cui tamen residentia per dispensationem principis est remissa, ille pro residente habetur, ad hunc effectum, vt anni deseruioi reditus heredibus debeantur, qui residentibus adscripti sunt. Dn. LYNCKER *resp.* 42. n. 12.

Quod si autem Capitulari aliquod tantum temporis spatium ratione residentiae remittatur, intuitu certi negotii in aula principis forsan peragendi gratia, et ille mox in iplo itinere decedat, an haec remissio ipsius heredibus prodest, ad anni deseruioi fructus integros percipiendos? Negatiua placuit illustri Facultati iuridicae in casu, quem c. 1. §. 12. exhibui. Rationes ex his, quae sequuntur, apparent:

Wenn gleich eingewandt werden möchte / daß der annus residentiae vorkommenden Umständen nach pro completo zu halten/ indem der Verstorbene 8. Wochen von vorigem Jahre noch wirklich residiret / und an den nöthigen 17. Wochen nicht mehr als 9. Wochen ermangelt/ welche doch das Capiculum auf Anhalten Sr. Fürstl. Durchl. remittiret / und laut Beyslage sub lit. D. an seiner capitularischen Residentz mit deutlichen Worten 9. Wochen erlassen / also nach denen statutis capicularibus der annus pro deseruio zu halten / nach welchen nichts mehr erfordert wird / als daß der capicularis die gesetzte 12. Wochen residiret. Dieweil aber dennoch solche Erlassung der 9. Wochen ad instantiam Serenissimi, welcher den Verstorbenen in seine Dienste nach Hoffe wieder verlangt / gesehen / und in dieser Absicht allein erfolgt / hiernächst in der sub lit. C. befindlichen Commission gleichfalls ausgedrucket / daß das Capiculum wegen der auf die Commission zu verwendenden Zeit den Verstorbenen an seiner Residentz 9. Wochen zu gute gehen lassen wolte / in beyden Fällen aber die Conditio, wenn er solche Zeit auch überleben und in des Fürsten Diensten seyn würde / ex natura ipsius remissionis tacite darunter verstanden wird / nachdem das Capiculum nicht schlechterdings / sondern weil Serenissimus ihn nach Hoffe verlangt / die begehrte remission der restituirenden Zeit

Zeit

Zeit eingewilliget / gleichwohl der verstorbene Capitularis sol-
che Zeit nicht überlebet / sondern auf der Reise nach Hoffe ver-
storben.

So halten wir davor / daß des Verstorbenen Brüdern der
annus deseruitus nicht ganz / sondern nur pro rata, gebüh-
re. **B. R. W.**

§. XVII. Ceterum si statuta, mores, pactaque circa Deficientibus
annum deseruitum deficiunt, meo quidem iudicio, substi-
stendum in illa doctrina, quam capitibus antecedentibus rata temporis
defendi, ut pro rata temporis fructus annui, qui loco *salarium* redditus prae-
sunt, defuncti heredibus debeantur. Cum enim benefi- bendae here-
cium detur propter officium et seruitium ecclesiae, c. 16. de dibus cedunt:
praebend. c. f. de rescript. in 6. merito quoque heredes plus
petere nequeunt, quam quatenus officium debitum defun-
ctus praestitit, ut docent GARCIAS *de benefic. P. 2. c. 1. n.*
96. COVARRUVIAS *lib. 1. var. resol. c. 15. n. 12. seqq.* SAR-
MIENTO *de re dit. eccles. lib. IV. c. 6. n. 13.* FLAMINIUS PA-
RISIUS *de resignat. benefic. lib. 1. qu. 6. n. 79. seqq.* PETRVS
LEVRENIUS *in for. benefic. P. III. qu. 247. n. 1.* MONET,
de distribut. quotid. P. III. qu. 4. n. 24. ESPEN *P. II. iur. ec-*
cles. tit. 82. c. 8. n. 24. seqq. Suo modo etiam hanc diuisio-
nem pro rata temporis admittit ALEXANDER SPERELLYS *Sine distincti-*
decis. for. eccles. 82. n. 24. sed eo tamen duntaxat casu, si one fructu-
um.
beneficii ecclesiastici redditus in solutione pecuniae confi-
stunt, secus si in fructibus naturalibus. Rationem diver-
satis inde petit, quod commoda haec pecuniaria quotidie
currant, et quotidie deberi incipiant, cum commoda ex fru-
ctibus naturalibus debita, regulariter iuxta eorum naturam ac-
stimanda sint, quia certo anni tempore tantum percipiuntur,
et ita ad diem *perceptionis* respici debet; quam sententiam
ante SPERELLYM iam pluribus argumentis exornauerat
PETRVS BARBOSA *ad l. Dinortio 7. D. solut. matrimonio*
P. 2. n. 27. seqq. Verum (a) fluxit haec distinctio ex com-
paratione canonicorum cum usufructuariis, antea iam reie-

Etia: (b) reditus pecuniarum non sunt vnus eiusdemque naturae: quidam enim in salario annuo consistunt, quidam vero continent pensiones, certo anni tempore debitas, quae instar fructuum certo anni tempore percipiendorum censentur; quidam denique quotannis soluntur locationis iure, pro fructibus, quorum diuersitas in usufructu maxima est. Si itaque comparatio cum usufructu hic admittenda foret, distinctius quoque circa reditus pecuniarios procedi debuisset, quod SPERELVS haud obseruauit.

In determi-
nando tamen
anni initio
mores ecclesi-
arum variant.

§. XVIII. Sicuti vero in huiusmodi distributione ad terminum a quo, seu initium anni, est respiciendum, ita mores ecclesiarum in determinando hoc termino variant. In Episcopatu Abulensi annum a primo die Ianuarii computari testatur GARCIAS *cit. l. n. 99.* In Archiepiscopatu Caesaraugustano anni initium a die I. Aprilis constitutum est, teste eodem *cit. l.* In Synodo Antwerpensi relata ab ESPENIO *cit. l. n. 26.* ita cautum est: *Fructus pastoratus aut beneficii vacantis per decessum vel cessum debentur domini mortuariae pro rata temporis, quo possessor resedit post festum S. Ioannis Baptistae.* Alibi alii dies critici, a quibus anni initium auspicandum est, sunt constituti, maxime vero ad eos, deficiente statuto, respiciendum esse arbitror, quibus quis residentiam suam in anno claustrali, vulgo im Kloster, Jahr/ auspicari debet, quia eo ipso censetur officii sacri initium facere. Termini hi variant. Alibi annus claustralis inchoatur in vigilia D. Thomae, alibi in vigilia Aegidii vel Margarethae, alibi aliter, vt obseruat ZIPAEVS *consult. IV. de Success. ab intest. et, in pluribus, ait, ecclesiis annum computari consuetum est a festo S. Ioannis, seu alterius Sancti, pro cuiusque Ecclesiae obseruantia, eo quod ad eum diem praecise beneficiarii residentiam inchoare possint et debeant, et renoluto anno ad eum diem finiant; vnde eundem computum ratio fructuum sequitur. Atque eius quidem rationis semper ea causa manet, vt ad ratam praestitum anno seruatum operae pretium, quatenus operarius di-*

gnus

gnus est mercede sua. In Synodo Mechelensi cautum esse testatur ESPEN cit. l. vt instituti a capta possessione et inchoata residentia pro rata temporis fructibus gaudeant.

§. XIX. Vbi vero secundum ius commune reditus annui beneficiorum pro rata temporis debentur, non sufficere existimo, canonicum defunctum ad aliquot menses anni ultimi vixisse, sed etiam desideratur, vt residentiam inchoauerit, et pro aliqua temporis parte perfecerit. Residentia enim exigitur propter officium sacrum peragendum, cuius intuitu reditus praebendae percipit, et quamuis hodie residentia fere otiosa et officii omnis facti expers esse solet, id tamen de facto magis quam de iure fit, et inter abusus capitulorum referendum. Interim expeditum est, residentiam in omnibus capitulis adeo esse necessariam, nisi dispensatione ab illa quis liberatus sit, vt sine ea fructus deseruire nequeat, adeoque nec ultimi anni fructus pro rata deseruiri sunt, si omnis deest residentia. Ceterum in plerisque Germaniae capitulis sufficit residentia ad aliquot menses, v.g. in ecclesia Cathedrali Magdeburgensi ad septendecim hebdomadas, adeoque si intra tempora residentiae moritur Canonicus, pro rata residentiae anni deseruiri reditus cedunt heredibus: si residentiam in totum absoluit, puto heredibus integros fructus anni ultimi deberi, etiam in iis capitulis, vbi pro rata tantum fructus deseruiri censentur. Reditus enim beneficiorum debentur capitularibus et canonicis propter officium sacrum; hoc vero hodie absolutum censetur, si debito tempore canonici et capitulares residentiam absoluerint, et ita fructus integri quoque deseruiri videntur.

§. XX. Solent praeterea in quibusdam capitulis vel statuto vel speciali pacto capitularium heredibus praeter annum deseruatum et gratiae adhuc reditus vnius vel duorum annorum concedi, quos vocant, die Nach-Jahre/ de quibus non raro quoque lites emergunt. Cardo contro-
Si heredibus plures anni indulgentur; vt un sint gratiae an vero deseruiri censendi?

trouersiae in eo consistit, *Virum hi anni, die Nach. Joh. re) qui praeter annum deseruitum et gratiae heredibus ex pacto debentur, ad deseruitum, an vero gratiae annum spectent?*

Ratio diuersitatis patet ex eis, quae cap. I. §. XI. seq. adducta sunt, primario vero inde, quod *annus gratiae* in nonnullis capitulis viduae et liberis debeat, non *iure hereditario*, sed *singulari*, adeoque etiam liberis, hereditate paterna abstinentibus, denegari nequeat. Sed *annus deseruitus* heredibus, qui talibus, competit, et ita ad lucra hereditaria spectat. Grauis admodum controuersia hac de re

Quod casu illustri illustratur.

anno 1694. mota fuit, vbi Decanus illustris cuiusdam ecclesiae cathedralis mortuus erat, qui viduae et heredibus suis prospexerat de relictibus quorundam annorum post mortem suam percipiendis. Mortuo eodem d. 17. Febr. vidua mox d. 14. Martii eiusdem anni decesserat, inde inter huius et Decani heredes contendebatur: *utrum reditus annorum ex speciali pacto debiti, heredibus viduae, an vero Decani essent soluendi?* Illi pro se allegabant, hos reditus ad annos gratiae pertinere, qui viduae in defectu liberorum essent praestandi, et cum horum dies cessisset, vidua viuente, heredibus quoque eius ius illos petendi esse. Hi vero arbitrabantur, reditus annorum duorum, post mortem ex pacto debitos, *annis deseruitis* annumerandos esse, et sic *heredibus* Decani, non viduae, nec eius heredibus deberi.

et sententia illustri Facultatis Iuridicae Hallensis refertur.

Re ad illustr. Facultatem huius loci *mens. April. eiusd. anni* delata, existimatum fuit, pro vtriusque heredibus esse respondendum. Illustrationis gratia ipsum responsum subiicere lubet:

Si bey einer hohen Stifts. Kirche in denen Statutis cap. de resignatione et morte Canonorum §. 9. wegen des Gnaden. Jahrs folgendes verordnet:

Annorum tamen gratiae nulli alii, quam defuncti Canonici vidua et descendentes capaces sunt, collaterales vero quoad dictos annos gratiae penitus excludantur.

Und

Und hat sich zugetragen / daß ein Dohm. Dechant bey derselben Stifts. Kirche mit einem Hoch. Würdigen Dohm. Capitul alda den 9. Septembris anno 1673. wegen des anni deseruiti et gratiae sich verglichen / wie folgende formal-Worte lauten:

So sollen des Herrn Decani Erben so wohl in linea collateralis als descendentis den annum deseruitum. und auff dem noch 2. Jahr zu genieffen haben und plene mit percipiren.

Welches anno 1679. den 10. Sept. auf die Wittib extendiret worden / his verbis:

Daß alsdenn Seine etwa nachbleibende Fr. Wittib und Erben / so wohl in linea collateralis als descendentis nichts destoweniger / als wenn Er hier in loco seine residenz vollkommlich gehalten hätte / percipiren sollen etc.

Und wie hernach anno 1694. den 17. Febr. gedachter Herr Dohm. Dechant verstorben / und dieses 94sten Jahres Einkünfte / als pro redditibus anni deseruiti zu halten / auch bald darauf und zwar an 14. Martii selbiges Jahres / die Fr. Wittib mit Tode abgangen / und also den Tag / da annus gratiae, nemlich Mauritii 94. angehen sollen / nicht erlebet / so entsethet zwischen des seligen Herrn Dohm. Dechanten und der Fr. Witwen Collaterales, weil jener keine Descendenten verlassen / die Frage:

Ob vigore pacti die fructus anni deseruiti und der beyden Gnaden. Jahre des seligen Herrn Dohm. Dechanten Bruder / als Collateral. Erben / oder aber der seligen Fr. Witben Collateral. Erben zugehören?

Ob es nun zwar das Ansehen gewinnen will / daß der Wittben Erben von dem Gnaden. Jahre gänzlich zu excludiren / indeme solches nicht eher seinen Anfang gewinnet / bevor der annus deseruitus verflissen.

arg. l. diem functo ff. de offic. assessor.

l. fin. C. de domest. et protector. et ibi BRUNNEMANN.

in Comment. COTHMANN. Resp. Acad. 46.
n. 15.

Die Frau Wittib aber 4. Wochen nach des Herrn Dohm, Dechantens Tode verstorben / und also / da sie den Anfang des Gnaden-Jahrs nicht erlebet / Sie auf ihre Erben nichts transmittiren können / indem bekannt / quod heres plus iuris non consequatur, quam quantum defunctus habuit.

L. Nemo 54. ff. de R. 1.

Zügeschweigen / daß die praestatio anni gratiae ein debitum annum ist / von welchem in den Rechten deutlich versehen / quod primi anni, qualis hic est annus deferuitus, debitum sit purum, secundi vero, quorsum pertinet futurus gratiae annus, sit conditionale, si vixerit.

L. 4. ff. de ann. et mensr. legat.

Hiernechst die Wittib auch kein ander Recht / als ex pacto defuncti cum capitulo haben könnte / indem sie keine ordentliche Erbin desselben ist / per pactum autem obligatio alteri acquiri non potest,

§. 18. 1. de inutil. stipul.

Weil aber dennoch das Gnaden-Jahr nicht allein ex pacto, sondern ex statuto capituli dependiret / darinnen expresse verordnet / quod vidua et descendentes anni gratiae capaces sint, und also vidua ein gedoppeltes Recht zu solchem Gnaden-Jahr hat / hingegen die Collaterales durch solches statutum gänzlich davon ausgeschlossen sind / wie Sie denn auch sonst ad annum gratiae ministrorum ecclesiae nicht zugelassen werden.

FINCKELTHAVS, de iur. Patron. c. 6. n. 3.

CARPZ. Iurispr. Eccles. lib. 1. def. 217.

Dieses Recht aber / daß denen Collateralibus ex statuto versaget worden / denenselben per expressum pactum, et quidem geminarum hinwieder beygeleget / dergleichen pactum denen Rechten nach beständig ist / cum quisque sibi non tantum, sed et heredibus suis per pactum prospicere possit,

L. Ve.

L. Veteris 13. C. de contrah. stip. per Tit. C. de action. ab hered. incip.

Et quicquid statuto constitui potest, idem etiam potest induci per pactum.

BARBOS, Argument. legal. n. 1. et seqq.

Und solchergestalt / da das erfolgte pactum der Wittib und Erben zugleich das Gnaden Jahr zueignet / des defuncti Herr Bruder so wenig die Wittib / als diese jenen excludiren kan / Particula enim copulativa et aequalem et aequae principalem concursum omnium copulatorum inducit.

arg. l. Ea tamen 46. ff. de legat. 3.

L. reos 11. ff. de duob. reis.

L. Paulus 43. ff. de re indic.

VULTEIVS Consil. Marpurg. Vol. 2. Conf. 13. n. 9.

Deshalben auch sonst bey denen Predigern die Wittib mit denen Kindern zum Gnaden Jahre zugleich gelassen werden.

CARPZ. Jurispr. For. P. 2. Conf. 2. d. 12.

FINCKELTHAVS de Jur. Patron. c. 6. n. 96. et seqq.

Und mag nicht hindern / das bey Lebzeiten der Wittib / das Gnaden Jahr den Anfang würcklich nicht genommen / sondern der annus deferivus noch darzwischen gewesen / immassen es genug / das die Wittib des mariti Tod erlebet / und also das ius ad annum gratiae tam ex statuto, quam ex pacto auf Sie verfallen sey / welches ius sie sonder Zweifel auf ihre Erben transferiren können.

CARPZ. Jurispr. Eccles. lib. 1. def. 216.

Und kan hier nicht behauptet werden / quod dies anni gratiae non cesferit, weil solche cession in momento mortis des Hrn. Dohm Dechants geschehen / obgleich die praestatio ipla erstlich nach Ablauf des Sterb. Jahrs ihren Anfang nimmt / nam et in legatis in diem certum relictis dies cedit a tempore mortis testatoris.

L. vn. §. I. C. de caduc. toll.

L. 21. C. quando dies legat. cedat.

et

et debitum in diem promissum mox cedit, licet peti, antequam dies venerit, non possit.

L. Cedere diem 213. ff. de V. S.

Wie denn auch nicht gleich ein debitum annuum ist / wo der Jahre gedacht wird / weil solche pro determinando illo, quod solvendum est, öftters hinzugesetzt werden.

L. 3. pr. ff. de ann. et mensr. legat.

Wie denn ferner was de annuis legatis disponiret / auf die promissiones annuas ex pacto et contractu dependentes nicht zu ziehen ist.

per *L. 16. §. 1. ff. de verb. obligat.*

So erscheinet aus diesen allen so viel / daß des sel. Herrn Dohm Dechants Frau Wittwen Erben und dessen Herr Bruder die redditus anni gratiae unter sich pro dimidia zu theilen schuldig seyn. W. R. W.

Inclytæ facultatis iuridicæ Ienensis sententiæ referitur.

§. XXI. In alia omnino eundum esse censuit inclytæ

Facultas iurid. Ienensis, vti ex Dn. LYNCKERI *respons. 42.* liquet. Existimarunt enim viduæ heredibus deberi annum gratiæ ex statuti capitularis tenore; redditus autem illorum annorum, qui speciali pacto determinati erant, *deseruitis annis accensendos*, et sic heredibus Decani præstandos. Rationes Ictorum Ienensium in compendium reducam, quæ sunt hæc: (1) quod ultra *annum ordinarium deseruitum* adhuc redditus duorum annorum heredibus speciali pacto assignati fuerint, qui eiusdem deberent esse cum *ordinario deseruito anno naturæ*: (2) quod simpliciter in pacto dictum fuerit: und auffer dem noch *zwey* Jahr / nec vlla mentio *annorum gratiæ* facta fuerit: (3) quod duorum annorum redditus heredibus ideo assignati fuerint, quia defunctus Decanus ingentes sumtus in acquisitionem præbendæ ex bonis propriis facere debuit, in quorum compensationem pactum de redditibus extraordinariis duorum annorum heredibus solvendis conceptum sit: (4) quod viduæ tantum vnus annus gratiæ debeat, et ad hunc casum

sum vnice referenda sint verba recessus de anno 1679. quibus *indefinite* defunctus Decanus viduae et heredibus ius quaesitum conferuare, non vero viduae nouum ius attribuere voluisse videtur, etc.

§. XXII. Si integrum foret tantas componere lites, existimarem, primario respiciendum esse ad *causam adaequatam* eiusmodi statuti vel pacti, quo nonnullorum annorum redditus post mortem referuantur. Si *in solatium viduae et liberorum* redditus hi referuantur, sine dubio ad *annum gratiae* referri debent: si alia de causa referuati sunt, possunt *deseruito* accenseri. Huc refero, si Canonici duobus primis annis redditibus praebendae suae carere ex statuto capituli debuerunt, quos vt plurimum vocant die *Carentz-Jahre* in quorum compensationem duorursus anni post mortem referuantur, qui ideo *deseruiti* censendi sunt, quod intuitu duorum primorum annorum, quibus nullos percepit fructus, quamuis officio sacro functus sit, soluantur, et sic magis solutio eorum differatur, quam ex *singulari gratia* concedatur. Noui quidem, a plurimis indistincte die *Nach-Jahre* vocari *annos gratiae*, si vel maxime propter *annos carentiae*, vt loquuntur, soluantur; sed a dici adesse non valet consequentia, nec erroneus loquendi vsus naturam rerum veram immutare potest. Interim, vbi ex hoc errore in statutis capitulorum redditus quorundam annorum post mortem canonici *annis gratiae* expresse annumerati, et ad viduam liberosque restricti sunt, standum omnino statuto est. Si vero verba statuti vel pacti ratione der *Nach-Jahre* dubia sunt, constatque, eos esse referuatos in compensationem *annorum carentiae*, in dubio potius hi anni pro *deseruitis* habendi sunt. Sed si in compensationem ingentium sumtuum, quos in acquisitionem praebendae capitularis facere debuit, redditus vnus vel duorum annorum post mortem referuantur, vix est, vt deseruitis accenseri queant. Neque enim *deseruitum* dicitur,

Ostenditur, vnde iudicari queat, vtrum anni hereditibus assignati sint gratiae an deseruiti.

citur, nisi quod in seruitii praestiti compensationem praebetur, quorsum causa adducta minime spectat, nisi generatim hac denominatione quaecunque emolumenta, quae titulo oneroso praestanda, complecti velis, quo casu tamen a proprietate huius vocis magnopere receditur. Breuiter: posteriori casu anni reseruati magis *gratiae*, quam *deseruiti* dici queunt.

an diuersum
ius obtineat
in resignatio-
ne beneficii.

§. XXIII. Atque haec quidem obtinere in capitulis censeo, si morte beneficium vacare incipit. De *resignantibus canonicis* nouas formant lites, sed meo quidem iudicio, sine vlla necessitate, cum ratio diuersitatis solida adferri non possit. Qui resignat beneficium in fauorem tertii, renunciat emolumentis potissimum futuri temporis, redditibus autem, in quos ipsi pro rata temporariam ius quaesitum est, renunciasse non videtur, praesertim cum omnis renunciatio stricti iuris sit, nec ad ea, quae resignanti titulo *deseruiti* iam debentur, extendi queat. Praeterea resignatarius ex noua *collatione* et noua *institutione* beneficium accipit, et ita commoda praebendae nouiter collatae, acquirere nequit, antequam residentiam auspicatus est. Si ergo residentiam resignans impleuit, redditus illius anni deseruiti esse censentur: si non impleuit, pro rata temporis illos tantum petere potest, statuto vel pacto deficiente. Ita meo iudicio recte censent *COVARRVVIAS lib. I. var. resol. c. 15. n. 12.* *PARISIENSIS de confident. qu. 35. n. 49.* *GVTIEREZ. l. I. qu. canon. 3.* *GARGIAS cit. l.* Equidem *FRANCISCVS GALLVS de fructibus disp. 37. art. 2. n. 9. seqq.* rursus distinguit inter *fructus naturales* et *ciuiles*, putatque, illos, quatenus adhuc pendentes sunt, pertinere ad resignatarium, quod resignans sibi per pactum prouidere poterit, adeoque dum sibi eosdem non reseruauit, eisdem renunciasse censetur; in his vero, h. e. in pensionibus, diuisionem admittit, quia singulis diebus percipiuntur, id quod tamen rursus restringendum est ad illas res locatas, quae singulis

an hic distinctio
fructuum
seruanda?

singulis diebus emolumentum praestant, veluti si aedes sune locatae. Verum, quia GALLVS in errore illo haeret, quod beneficiarius instar *fructuarii* sit, nequiquam eius sententiae accedendum esse arbitror. Nec ei praepiudicare debet, quod fructus potuisset sibi referuare, cum ante omnia inquirendum sit, an eosdem sibi referuare debuerit? quod vel ideo haud necesse fuisse videtur, quia tantum *futuro iuri* censeretur renunciaffe, nec renunciatio ad incogitata trahenda est, quod ipse GALLVS *cit. l. n. 15.* admittit.

§. XXIV. Cum vero, prout antea dictum, in quibusdam capitulis circa annum deseruitum in casu *mortis* dispositio diuersa, quae a communi iure deuiat, reperitur, iusta dubitandi ratio nascitur, an etiam eadem ad casum resignationis trahi possit? Nam qui moritur post vigiliis Iacobi in ecclesiis cathedralibus et collegiatis quibusdam, annum deseruitum, h. e. redditus anni instantis ad heredes transmittit, num ergo qui mox post vigiliis Iacobi resignat, totius anni sequentis fructus adhuc percipit iure *deseruiti*? Id equidem non dixerim, quia hoc in casu alia est ratio *viuentis*, alia ratio *decedentis*. Ille, vt redditus *deseruiisse* dici queat, residere et residentiae annexum officium praestare debet, quod tamen post resignationem cessat, quia beneficium non simpliciter, sed ob officium datur. Huius specialis est ratio, cui statutum speciatim providere voluit, adeoque, cum a iure communi in casu *mortis* exorbitet, nequiquam ad consequentias trahi debet. Equidem antea monui, in casu *mortis et resignationis* eandem esse rationem, videlicet, quatenus in casu *mortis* iuri communi, quod pro rata tantum heredibus assignat redditus, insistitur: ast si statuta a regula in hoc casu recedunt, si speciale ius heredibus indulgent, hoc minime extendendum est, iuxta *l. 14. D. de LL.* sed potius *in dubio* regulae insistentium. Dico *in dubio*: facile enim largior,

L 2

in

In ecclesiis
parochiali-
bus redditus
diuiduntur
pro rata.
Quod ex or-
dinat. eccles.
declaratur.

Speciatim
Marchica.

in casu *resignationis* idem recipi potuisse, quod in casu *mor-
tis* est receptum, de quo si constat, res expedita est.

§. XXV. In *ecclesiis parochialibus* vtpurimum res
fatis determinata est per ordinationes ecclesiasticas, quae
vel cum doctrina nostra prorsus conspirant, vel parum ab
ea recedunt, prout paucis declarandum. Sic in der *Nir-
chen-Ordnung der Wild- und Xhein-Gravsschaten/ de
anno 1693. c. 7. p. 60.* ita cautum est: und soll/wan schon ihre
Männer ein Viertel-Jahr nicht ganz vollkommen ausgelebet
hätten/ sondern noch modicum temporis, etwa eine/ zwey
oder drey Wochen daran fehlten/ ihnen dennoch das Viertel-
Jahrs-Salarium, quasi desertivum, vöslig gelieffert werden.
Wäre aber ein Pfarrer oder Diaconus vier oder mehr Wochen
vor Endigung des Viertel-Jahrs gestorben/ soll von der Zeit
an/ da er diese Welt gesegnet/ das salarium desertivum auf-
hören/ es wäre dann/ daß es der Successor mit guten Wil-
len weiter extendiren lassen wolte. Similiter in *Ordin. Con-
sist. March. tit. 23.* iuris communis sanctio confirmata est:
Darnach soll ein jeder Pfarrer das Einkommen und Früchte
der Pfarren zu jeder Zeit pro rata temporis haben und be-
halten. Sicuti vero hoc de pastore, qui officium suum auspi-
catur, intelligendum, ita simili ratione de *pastore resignan-
te* vel *decedente* idem legislatori placuit: Würde ein Pfar-
rer/ der auf Michaelis angezogen/nach vor Martini sterben/oder
abziehen/ so soll sein Weib und Erben alle Einkommen der ac-
cidentien/ so die Zeit über vor Michaelis bis auf Martini ge-
fallen/ bekommen/ und das Pfarr-Recht vollend bis auf Mar-
tini bestellen/ soll auch den Antheil der Winter und Sommer-
Saar auch der Pächte samt den Korn/ Flachs und andern Ze-
hend von sechs Wochen gegen den Sommer haben. Also ist
auch ferner zu halten/wann ein Pfarrer auf Michaelis angeucht/
und resigniret oder stirbt auf Weynachten oder Bartholomaei/
der soll haben alle Nutzungen/ die in solchen Zeiten gefallen/
auch sein Antheil der Winter- und Sommer-Saar/ desgleichen
der

der Pächte/ auch Korn/ Flachs und andern Zehend pro rata temporis. Et paucis interiectis: Hätten die voriaen Pfarrer Korn/ Lein und anders in den Garten vor ihren Abziehen oder Absterben gesäet/ so folgt denen Erben die Gebühr pro rata temporis nicht unbilllich.

§. XXVI. In *Saxonia electorali* diuersum ius non obtinet, sed eundem modum faciendae diuisionis fructuum pro *rata temporis* in supremo consistorio receptum esse testatur *CARPZOVIVS lib. I. Iurispr. consst. def. 172* his verbis: Auf den Dörffern und auch in den Städten/ da die Pfarrer und Decani ihre Besoldung nicht am Gelde und Quartals-Weise bekommen / sondern decem, Acker, Bau und Haushaltung haben / wird es also gehalten/ daß des ganzen Jahrs Einkommen und Verdienst zu rechnen von Michaelis an bis wieder auf Michaelis, und was von decem am Getreydig oder auch Geld-Zinsen zum Einkommen gehören/ werden gerechnet / daß sie Michaelis verdieret/ ob sie schon erst umb Martini, Weynachten oder Fastnacht fällig. In eo tantum recedit ius Saxonicum a *iure communi*, quod anni initium computandum sit a festo Michaelis, non a die suscepti officii ecclesiastici, prout alias de iure communi fieri solet. Eadem computandi ratio recepta et approbata est in *ordin. eccles. Magdeburg. c. 20. §. 13. segg.* his verbis: und soll die Computation jedesmahl von Michaelis bis Michaelis angeleget werden/ dergestalt / daß alle Ein- und Aufkünfte von solcher Zeit bis dahin in eine massam geschlagen/ und die Partheyen darnach entschieden werden. Hoc declaratur in §. 16. et segg. hoc modo: da nun ein Pfarrer umb Michaelis mit Tode abgeheth / so genießen dessen Witwe und Kinder alles dasjenige/ was der Vater bey seinen Leben verdienet auff das ganze Jahr. Ingleichen wann ein Pfarrer / sechs Wochen nach Michaelis, Weynachten/ Ostern oder Iohannis verstirbet / soll dessen Witwe und Erben das halbe Jahr die Besoldung genießen. Wann aber der Fall im Ausgang des Quar-

L 3

In *Saxonia*
initium anni
computatur
a festo Michaelis.

Similiter in
ducatu Mag-
deburgico.

tals

tals geschieht / alsdenn haben des Verstorbenen Witwe und Erben desselben Quartals mit dem halben Gnaden-Jahr zu genießen. De salario pecuniario in §. 18. ita cautum est: An welchen Orten aber der Pfarrer keine decem noch Haushaltung oder Acker-Bau hat / sondern die Besoldung an Gelde von Quartalen entrichtet wird / sollen des verstorbenen Pfarrers oder Diaconi Witwe und Erben die Besoldung des Quartals, darinnen der Fall geschieht / weiter nicht/denn pro rata temporis haben / es wäre denn/das die meiste Zeit des Jahrs bis auf einen Monath zur Zeit des Absterbens abgelauffen / auf solchen Fall verbleibet des Verstorbenen Erben das Salarium nebst denen accidentien völig.

Et Ducatu
Guelpherby-
tano.

(1) quoad sa-
larium pecu-
narium.

(2) quoad ac-
cidentalia.

(3) quoad fru-
ctus natura-
les.

§. XXVII. In Ducatu Guelpherbyitano, et quidem vigore renou. ordin. eccles. Guelpherbyt. P. 1. c. 17. distinctissime, quae circa annum deseruitum occurrere possunt dubia, determinata decisaque sunt. Nam (1) de salario pecuniario in §. 1. ita cautum est: Wann das Salarium des Predigers zum Theil oder ganz in bahren Gelde bestehet / so soll das quartal, worin ein Prediger stirbt / pro deseruito geachtet werden. Item quoque in Academia Rostochiensis et Viadrina obseruari testis est B. STRYKIVS de anno gratiae c. 2. n. 26. Imo in hac Alma Fridericiana quoque idem obseruari experientia docet. (2) Ratione accidentalium, vt loquuntur, in §. 2. terminus mortis constitutus est: Bey Einnahme der accidentien aber / so die Prediger insgemein zu genießen haben / soll der terminus des halben Jahrs so fort a die mortis computiret werden. (3) Si reditus parochiales in fructibus naturalibus consistunt, haec in §. 3. placuerunt: Wann aber des Predigers Salarium, in Acker-Bau oder Wiesen-Wachs beruhet / so seynd die reditus des ganken Jahrs von Michaelis bis wieder zu Michaelis in einen ohngefährlichen Umschlag zu bringen / davon zuförderst die impensae in agrorum cultum et messem factae abzuziehen/und dem jenigen / so solche ausgeleget / zu restituiren / das residuum aber dergestalt zu theilen/

theilen / daß/wenn der Todes-Fall e. g. im September geschiehet / der eine Halbscheid des folgenden Jahrs • redituum der Wittven und Kinder / der andere Halbscheid aber dem Successori zukomme. Stirbe aber der Prediger im October, so erlangen Witwe und Kinder sieben Zwölff-Theile von solchem residuo (computato scilicet anno gratiae) und bleiben dem Successori nur fünf Zwölff-Theile. Begebe sich der Fall im Nouember, so kommen jenem 8. Zwölff-Theile / diesem dem Successori aber nur 4. zu / und ist / wenn in folgenden Monathen sich der Todes-Fall begiebet / die computation nach solchen Fuß leicht zu machen / wenn nur allezeit pro regula gesetzt wird / daß der Sterbe-Monath pro deseruito zu achten / und der Witwe und Kindern zum besten zu rechnen. Solte aber etwa in April oder Maio ein Prediger versterben / so genieffet die Witwe und Kinder nicht allein die völligen reditus desselbigen von Michaelis bis wieder Michaelis gerechneten Jahres (computato anno gratiae) sondern sie hat auch von folgenden Jahres Aker-Nutzungen nach proportion ein / zwey oder mehr Zwölff-Theile zu erwarten / nach dem der Todes-Fall sich früher oder später begiebet.

§. XXVIII. Locum hunc integrum vel ideo hic dare volui, quia in nulla ordinatione ecclesiastica tam distincte, et perspicue ipsa ratio computandi est determinata. Simul vero egregie explicat illustratque doctrinam, tum quam ex *principiis rectae rationis cap. I.* adstruxi, quam admodum exacte refert: tum quam ex *iuris Romani scitis* deduxi, et contra dissentientes propugnauimus, quae in dem in verbis adductis est conseruata. Videor enim mihi videre in hoc textu illam ipsam doctrinam, quam Ictus expresit in *l. 7. D. soluto matrimon.* vnde etiam *cap. II.* argumentum deduxi, et saniores Icti deducunt. Et vt in compendio loquar, vbi statuta modum computandi annum a festo Michaelis auspiciantur, non possunt tutius superare ingruentes difficultates,

Ordinationis
Guelpherby-
ranae consti-
tutio lauda-
tur.

tates, quam adhibita methodo in ordinatione Guelpherbytana praescripta.

In deferuito
anno non re-
spiciendum
ad diem per-
ceptionis fru-
ctuum.

§. XXIX. Generatim his praemisissis ad specialia descendam: scilicet fuit ex dictis (1) non ad *iura seminis*, nec ad *tempus messis* hic respiciendum esse, quo percipiuntur fructus. Alias quidem leges disponunt, *fructus non iure seminis sed iure soli percipi, et in percipiendis fructibus magis corporis ius, ex quo percipiuntur, quam seminis, ex quo oriuntur, aspiciendum esse*, ut Ictus ait in l. 25. pr. et §. 1. D. de usur. quam doctrinam per varias conclusiones egregie illustrat Dn. COCCIVS de iure seminis Sect. III. §. 7. 199. At hanc doctrinam ad casum praesentem, ubi fructus ob causam et propter officium percipiuntur, prorsus applicari non posse, per se ex haecenus dictis satis liquet. Ut vero res speciali declaratur exemplo, adiciam responsum illustr. Facult. Jurid. Hall. mens. April. 1707. conceptum, quod huius tenoris est: Si Euer Mann/ ein gewesener Prediger / 8. Tage nach Heil. Drey Könige 1704. verstorben / und erit umb Iohannis desselben Jahrs der folgende Prediger wieder ins Amt kommen / zwischen welchen and euch einige differentien und Mißverständniß wegen bestellen der besteller und meliorirten Aecker auch der Erndte entstanden / und also erstlich gefraget wird: Ob nicht diejenigen Aecker / so bey des Mannes Leb.zeiten brach gelegen / und also das Jahr Winterfeld geworden / und da auch einige davon der Witwen sel. Ehe. Herr vorgehenden Herbst mit Weizen und Rocken bestellet gehabt / also von dessen Witwe alleine müsse geerndtet werden. Wenn nun gleich möchte eingewant werden / daß die Prediger in den Pfarr. Aeckern nicht anders / als blosser usufructuarii zu consideriren/

Quod respon-
so demon-
stratur.

Rationes du-
bitandi.

SCHILT. *Instit. iur. Can. lib. 2. c. 8. §. 4.*

CARPZ. *Iurispr. consist. lib. 2. def. 353. n. 1.*

Col.

Solches auch denen antiquis canonibus conciliorum gang
gemäß scheinet.

c. Episcopus 2. C. 10. qu. 2.

c. 23. et vlt. C. 12. qu. 1.

DVAREN, de SS. eccles. ministr. lib. 2. c. 4.

Wie denn auch der selige Lutherus dieses bezeuget und erin-
nert / daß kein Pfarr-Herr etwas eigenes an der Pfarr habe/
sondern nur in den Pfarr-Güthern Gätte wären/ und solche hin-
ter sich lassen müssen.

LVTHER. tom. 6. Witeb. fol. 332.

Einsfolglich denen Rechten nach des Vfructuarii Erben/so fern
der Vfructuarius vor der Erndte stirbt/ die künftigen Früch-
te zu fordern/nicht berechtiget seyn könne.

l. 13. et 58. quib. mod. vsusfr. amitt.

Dennoch aber und dieweil kein beständiges und allgemeines *Ratione de*
argumentum ab vsufructuario ad pastorem ecclesiae *ratione de*
honorum et agrorum parochialium zu ziehen/ ob wohl in ei-
nigen Stücken eine Gleichheit anzutreffen seyn möchte/

CARPZ. cit. l. n. 6.

Vornemlich aber darinn ein merklicher Unterschied sich befin-
det / daß die Pfarr-Güther dem Prediger an statt des ordentli-
chen salarii und alimentorum assigniret werden / welcher End-
zweck in dem vsufructu praecise nicht anzutreffen / einsfolglich
gleich wie die salaria ministrorum pro rata temporis, quo
praesuerunt officio sacro, zwischen dem Erben des verstorbe-
nen Pfarr-Herrn und dem Successore müssen getheilet werden/
also auch ein solches billig in fructibus messium, qui surro-
gati sunt in locum salarii, gehalten werden muß/ fructus
enim ratione salarii ministris debiti sunt, in quibus cum ra-
tio habeatur operarum praestitarum, oportet vtique diuisionem
ita institui, vt pro rata temporis inter nouum pastorem
et antecessorem eiusue heredes fructus messium, foenum,
olera, aliique tam naturales, quam industriales distribuantur.

CARPZ. lib. 1. Iurispr. eccl. d. 178. n. 6. seqq.

M

Ein

Einfolglich alhier nicht praecise auf die Zeit der Erndte gesehen werden mag / weil sonst / da die meisten reuenuen eines Predigers öfters in Acker-Bau bestehen / es sich leicht zu tragen könte / daß/ob er gleich sein Amt treulich verrichtet/ doch seine Erben dieserwegen nichts mehr genießen würden / wenn er etwa noch vor der Erndte sterben solte/ auch sonst die al-gemeines Rechte extra calum vtusfructus in andern Fällen diese computation approbiren / vt scilicet ratio fructuum habeatur inter vxorem et heredes mariti pro rata temporis, licet nondum percepti fuerint, cum fructus ibi percipiantur pro hactenus sustentatis matrimonii oneribus.

l. 5. 6. 7. ff. solut. matrim.

Gleichwie in diesem casu ein Pfarrherr die Früchte propter labores et operam praestitam genießet / und da nun der verstorbene Pfarrherr umb Michael ins Predigt-Amt gekommen / hergegen 8. Tage nach Heil. Drey Könige verstorben/ so ist das erste Viertel Jahr bis Weennachten ohnstreitig deseruiret/ und weil der verstorbene Pfarrherr auch das andere Viertel Jahr angefangen / und solches denen Rechten und Gewohnheiten nach pro impleto gehalten wird/

BRUNNEM. de iure eccles. lib. 2. c. 5. §. 10.

DN. STRYK. diss. de anno gratiae c. 2. n. 25. seqq.

So folget von selbstn daraus / daß die übrige Zeit von Ostern bis Michael zum Gnaden-Jahr zu rechnen/ und also ihr nothwendig das ganze Winter-Korn allein zu gute kommen muß / quia beneficio anni gratiae medietatem omnium fructuum extra promeritum salarium vidua consequitur.

CARPZ. lib. I. Iurispr. Consist. def. 185.

So erscheinet daraus so viel / daß der Witwen das ganze Winter-Korn alleine den Rechten nach gebühre.

Quaestio secundae.

Hey der andern Frage: Was dem neuen Prediger / welcher erst umb Johannis 1704. sein Amt angetreten / an Früchten und Sommer-feld / und was von solchen der Witwen zu erndten zu stehe?

Erken-

Erfennen wir vor Nicht/ ob wohl eingewandt werden möchte/ Rat *iones du-*
 daß bey wählenden Gnaden. Jahr solches Sommerfeld nur *bica ndi.*
 ein Viertel. Jahr bestellet gewesen/ einfolglich pro rata tem-
 poris ihr nur quarta gebühren müsse.

Die weil aber dennoch/wie in voriger Frage ausgefüh-
 ret worden/ in diesen Fällen man nicht allein auf den *annum*
gratiae, sondern auch *ratam anni deseruiti* vornehmlich se-
 hen muß/ und ob das Feld gleich nach des verstorbenen Pre-
 digers Tode erst bestellet worden/dennoch derselbe / bereits ein
 Viertel. Jahr von dem letzten Jahr und etwas darüber er-
 lebet / und seine Arbeit verrichtet/ einfolglich *ratio salarii*, in
 cuius locum hi *reditus substituti sunt*, es mit sich bringet/daß
 nach proportion der Arbeit er oder seine Erben auch von den
 künftigen Früchten participiren mögen/ dahero auch in sol-
 chen Fällen in Sachsen der Witwen nebst dem *anno gratiae*
 von dem anno *deseruito pro rata temporis* so viel assigniret
 wird / als der Pfarrer in dem Jahre noch gelebet:

CARPZOV. *libr. I. Jurispr. consil. def. 24.*

Welches/ da in den Brandenburgischen auch nur ein halb
 Gnaden Jahr statt findet/ alhier gar wol zu appliciren.

So ist die Witwe auch die Erndte der Sommer-Früch-
 te zu thun befugt.

§. XXX. *Fluit quoque (2) ex haftenus dictis, lucra* *Accidental*
quaecunque obuientia in diuisionem esse deducenda, cu- *in diuisionem*
iuscunque demum sint naturae et rationis, exceptis solis acci- *non veniunt*
dentalibus, vtpote quae pro singulis quasi seruitis sacris prae-
 stantur, et ei statim priuatiue acquiruntur, qui illa praesti-
 tit, quorsum pertinent nummi baptismales, missatici, con-
 fessionarii, qui pro precibus publicis soluuntur etc. Cete-
 ra lucra autem, quae non *intuitu specialis officii sacri*, sed
indefinite, pro *officio ecclesiastico* quotannis percipiuntur,
 obiectum demum sunt diuisionis, de quibus nobis sermo est.

§. XXXI. *Sunt autem haec lucra vel ordinaria vel* *Bene tamen*
extraordinaria. Illa quotannis percipiuntur stas quamvis *quaeuis lucra*
tem- *alia,*

Enumeran-
tur extraor-
dinaria.

temporibus: haec vero rarius obveniunt, sunt tamen, ubi obveniunt, simul inter redditus parochiales referenda, maxime cum etiam usufructuario debeantur. B. HARPPRECHT. *vol. nono Consil. 35. n. 7.* Huc refero (1) *ius patronatus officio ecclesiastico cohaerens*, vi cuius pastor ecclesiae ius praefertendi exercet, et in quibusdam locis etiam *laudemium* percipit. *c. 7. X. de iure Patron.* HARPPRECHT. *cit. l. n. 73.* (2) *ius domini directi* in emphyteusi, vi cuius emphyteutam fundo certis in casibus priuare, et sic quoque redditus illius percipere potest, quamdiu fungitur officio sacro. IDEM *cit. l. n. 74.* (3) *ius mortuarium*, das Hauptrecht oder Hauptfall, quod commoda ex hereditate hominum propriorum concernit. IDEM *n. 75.* (4) *Mulctae et poenarum compendia*, quae extra ordinem quandoque redditibus parochialibus assignata sunt. (5) *Laudemia*, quae pro inuestituris in bonis emphyteuticis soluuntur. IDEM *cit. l. n. 129. seqq.* FRANZ. *de Laudem. c. 7. n. 76. seqq.* (6) quaedam *decimae*, quae non quotannis, sed post diurna saepe interualla percipiuntur, quorum pertinet *der Söhlen und Vieh Zehens* de etc.

Quae etiam
in diuisionem
veniunt.

et ab acciden-

§. XXXII. Quod si itaque huiusmodi *lucra extraordinaria* in annum vltimum incidunt, et quidem, viuentem adhuc pastore, dubitari solet, vtrum deficientibus ordinationibus ecclesiasticis, in diuisionem *deseruitum* venire debeant, an vero lucro defuncti pastoris cedant, et ad *deseruitum* simpliciter referri debeant? Iuxta sententiam FINCKELTHYSII *de iure patron. c. VI. n. 118*, qui speciatim de *Laudemio* loquitur, haec lucra in diuisionem non essent deducenda, quod accidentis, ut putat, *sini annumeranda*, id quod etiam praeiudicio consistorii electoralis Lipsiensis illustrat. Quod vero de *Laudemis* asserit, sine dubio quoque de aliis lucris *extraordinariis*, antea relatis, intelligendum erit. Non immerito tamen de hac sententia dubitat CARPZOVIVS *lib. I. Iurispr. consist. def. 192. n. 10. seqq.*

prae-

praefertim cum ratio adducta omnino erronea videatur. Minime enim concedi potest, haec lucra cum *accidentalibus* reliquis conferri posse, cum potius naturam ceterorum lucrorum *ordinariorum* imitentur, et non pro certo *definito officio sacro*, vt *accidentalia*, sed *in genere*, sicuti reliqua emolumenta, pro onere pastoralis soluantur. Quod *accidentalia* priuatiue acquisita esse censeantur, nec in diuisionem veniant, vel hanc rationem habet, quod sint *compensatio certi officii praestiti*, pro quo simpliciter soluantur, adeoque illud duntaxat, *an praestita sint?* respiciatur, quod ad haec lucra *extraordinaria* referri nequit, adeoque merito in diuisionem fructuum ultimi anni deduci debent.

§. XXXIII. Cum itaque lites hac de quaestione olim saepe concitatae fuerint, in quibusdam ordinationibus ecclesiasticis peculiaris decisio de *Laudemia* reperitur, cui merito simpliciter standum erit. In *ordinat. Magdeb. eccles. c. XX. §. 18.* huic rei ita prouisum est: Die Lehn-Wahren/ wenn der Fall bey des Pfarrers als Lehn-Herrn Leben sich ereignet/ überkommen dessen Witwe und Erben/ entsünde er aber nach des Pfarrherrs Tode/ bey wärenden halben Gnaden-Jahre/ sollen des verstorbenen Pfarrers Witwe und Erben die Lehn-Wahre/ welsche so denn gedoppelt abgestattet werden muß/ unter sich und den neuen Pfarrherrn gleich theilen. In *ordinat. Gothan. eccles. P. II. c. 19. n. 10.* *laudemia* a ceteris redditibus diuidendis haud separantur, sed expresse dicitur: Darunter auch die Lehn-Wahre begriffen. E contrario de *decimis pecudum* aliud placuit in *ordin. consist. Marchica tit. 23.* Welcher Pfarrherr auf die Zeit/ da der Fleisch-Zehend gegeben wird/ Pfarrherr ist/ derselbige soll denselbigen allein haben und behalten.

§. XXXIV. Dantur etiam (3) lucra quaedam, *certis anni temporibus* soluenda, et in panibus, pensionibus, aliisque similibus redditibus consistunt. Peculiari deficiente ordinatione, cum reliquis redditibus coaceruanda et diuidenda.

Consensus
ordinationum
ecclesiarum
sticarum, ad-
ducitur.

Quomodo
lucra certis
anni tempo-
ribus debita
diuidantur.

denda sunt, siue dies eorum venerit tempore mortis defuncti pastoris, nec ne? Vbi vero anni initium a festo Michaelis defumitur, paulo aliter hi computari solent. In *ordin. Guelpherbyt. eccles. cit. l. §. 5.* ea de re haec habentur: Dabey jedoch zu obseruiren/ daß/wenn gleich Zehent Korn/ Meyer, Zinsen/ und andere dergleichen intraden erst nach Michaelis fällig werden/ selbige dennoch / da sie wegen der vorhergehenden Erndte abgetragen werden/ in die Aufkünstte des bis Michaelis gerechneten Jahres zu computiren. Pastore itaque circa festum Michaelis decedente, etiam hi reditus ad *deseruitum* spectant, nec diuisioni subiiciuntur, licet dies eorum demum post mortem defuncti pastoris veniat. Similiter in Saxonia electorali, teste *CARPZOVIO lib. l. iurispr. Consist. def. 197.* huic rei ita prouisum est: Wann von decem an Geträydig oder auch Geld, Zinsen zum Einkommen gehöret/ werden gerechnet/ daß sie Michaelis verdienet/ ob sie schon erst umb Martini, Weynachten oder Fastnacht gefällig/ non propterea, prout *CARPZOV. cit. l. fin. arbitratrur*, quod fructus et census de proximo colligendi pro iam collectis haberi debeant; sed quod intuitu *mesiss*, cuius dies, viuente pastore, cessit, soluantur, et sic merito *deseruito* accenseri debeant.

Impensae
fructibus de-
ducendae.

§. XXXV. Vltcrius (4) inde colligitur, impensas, antequam portiones fructuum fiunt, deducendas esse, vt in simili casu dicitur in *l. 7. pr. solut. matrim.* cum fructus haud intelligantur, nisi deductis impensis. Ita disertè in *ordin. eccles. Guelpherbytana P. I. c. 17. §. 3.* Davon zufferst die impensae in agrorum cultum et messem factae abzuziehen / und dem jenigen / so solche ausgeleget / zu restituiren. Idem in Saxonia iuris esse testatur *CARPZOV. lib. l. iurispr. Consist. def. 176.* id quod etiam recta ratio suadet. In *ordin. consist. Marchic. tit. 23.* de impensis in *culturam agrorum* faciendis, ex quorum messe heredes defuncti portionem sperant, ita prouisum est: Dagegen soll auch der abgie-

abziehende Pfarrhery/ oder seine Erben die zukünftige Winter-
Saar auch pro rata temporis, nach dem sie von denen Früch-
ten nehmen/ geben/bestellen und säen helfen/ als da ein oder
zwey Viertel-Jahres weniger oder mehr die Früchte nimmt/so
giebt und bestellet er auch den vierten Theil oder die Helffte/
weniger oder mehr die Saar/so sort an nach Anzahl der Früchte/so
er bekommet. Gleichergestalt soll es auch mit der Sommerfaat
und Bestellung der Aecker darzu gehalten werden. Ita quo-
que censuit ill. Facultas iurid. huius loci mens. April. 1707.
ad quaestionem: Ob nicht der neue Prediger / die in
den Aeckern bey seinem Anzuge befindlich gewesene/ und
nach Landes-Art/ was billig und recht/ dieserwegen an-
gesetzte *meliorationes cum usuris* der Wittwen bezahlen
müsse?

Ob wohl die Wittve ratione anni deseruiti et gra-
tiae von denen redditibus percipiendis vieles participiret/ und
dahero es das Ansehen gewinnen möchte/ als ob sie über dem
nichts mehr praetendiren könne;

Die weil aber dennoch die impensae und melioratio-
nes ex noua plane causa debendi herrühren/ und auch
sowen ein Prediger die impensas fructuum pro rata mit tra-
gen muß;

CARPZ. lib. I. iurispr. Consist. def. 176.

Diejenige meliorationes aber / so in perpetuam rei utilita-
rem gemacht worden/ dem künftigen Successori allerdings
zu gute kommen/ auch über dem der jetzigen Wittve verstor-
bener Ehemann bey seinem Anzuge solche ersiätten müssen/ sol-
che auch bereits liquidiret / und doch bisher nicht abgetragen
worden/ einfolglich der Successor in mora soluendi gewesen /
quo casu etiam debentur usurae, so ist der neue Prediger solche
cum usuris a tempore morae der Wittwen zu bezahlen schuldig.

§. XXXVI. Denique (s) hoc etiam ex hactenus
dictis fluit, heredes quoscumque ad anni deseruiti redditus
esse admittendos, cum ad patrimonium defuncti spectent.

Annus deser-
uitus ad here-
ditatem de-
functi spectat,
et

et hereditati insunt. Proinde etiam (a) aes alienum inde deducendum, STYPMANN. *de salar. cleric. c. II. n. 34. seqq.* RAVCHBAR. *P. I. qu. 25. n. 22.* et concursu super defuncti bonis moto, ad massam referri debent. CARPZOV. *lib. I. iurispr. Consist. def. 180.* (b) Inventarium quoque ecclesiasticum inde supplendum est, cum defectus inventarii ad *aes alienum* spectet. CARPZOV. *cit. l. def. 181.* (c) Vidua in iis locis, ubi marito non succedit, de hoc deseruito quoque haud participat. Si autem vigore pactorum dotialium, vel ex statuto ius succedendi habet, etiam ad hos redditus pro meritis est admittenda etc.

CAPVT IV.

De anno deseruito feudali.

§. I.

Datur annus
deseruitus
feudalis, quod
ex natura
feudorum
primaeva o-
stenditur.

DOctrinam in praecedentibus capitibus explicatam, etiam in iure feudali usum habere, vel ipsa feudorum origo ostendit. Quid enim *feuda* vel *beneficia* ab initio fuere, quam *salarium, stipendium, merces pro seruitio, vel militari vel antico praestando*? Formata enim hanc vocem ex antiqua voce Saxonica *Feo, Feh* vel *Feoh*, quae *merces* et *stipendium* denotat, iam dudum ex SELDENO observavit CANGIVS in *Gloss. in voce Feudum*. Vnde ab initio *Feudum* etiam dictum fuit, mutato forsitan *h. in d.* vel, prout DR. LYNKER in *anal. ad Ius Feud. Struu. c. II. aph. 1. n. 3.* arbitratur, quod sit compositum ex *FE*, quod est *stipendium seu merces*, et *OD*, quod bona seu possessionem notat, quasi sit possessio *stipendiaria*, hoc est, bona in stipendium seu *salarium*

deseruitus
annus
deseruitus
feudalis
quod
ex natura
feudorum
primaeva o-
stenditur.

29

larium alicui assignata. Plenius hoc demonstrat exc. DN. LV-
 DEVIC. *diff. de Indole Feudor. c. II. §. 2. seqq.* Id ipsum
 quoque status antiquorum temporum prodit, quibus salaria
 ministris et officialibus, imprimis vero rei militari operam
 nauantibus, non soluebantur in pecunia, cuius sufficiens
 copia deerat, sed in aliis emolumentis ex praediis, quae in
 promptu erant, percipiendis, prout adhuc hodie ex antiquo
 instituto rem diuinam facientes eiusmodi commoda pro diui-
 nis officiis percipiunt. conf. GREGORIUS TVRONENSIS
in Praef. ad Lib. V. HADRIANVS VALESIVS *Lib. VII.*
Franc. p. 360. Et cum Francorum gens bellis prorsus dedi-
 ta esset, et ita officia militaria fere omne in republica pun-
 ctum ferrent, non mirandum est, ab initio pro *seruitiis*
militaribus feuda fuisse a regibus Francorum constituta,
 quamuis praeterea aliae causae, Francis peculiare, concur-
 rere potuerint, ab Ill. DN. THOMASIO *in diff. de origin.*
Feudal. expositae. Postquam sensim officia aulica inualue-
 re, nobilibus, in sensu latiori sumtis, assignata, feuda
 quoque his concessa sunt pro praestatione officii alicuius, sti-
 pendii salariique loco; et ita pedetentim progressus vberi-
 ores fecerunt.

S. II. Ab initio stipendia haec dicta fuisse BENE-
 FICIA, noto notius est, quae *appellatio*, sicuti olim diuer-
 sos significatus habuit, quos explicat SAMVEL PITISCVS
in Lexic. antiq. Rom. voc. beneficium, ita feudis ideo applica-
 ta fuisse videtur, quod, quae ex liberalitate principum, sicuti
 ab initio feuda ex concessione Francorum Regum, pro-
 fecta essent, beneficia dicerentur, notante EODEM *cit. l.*
 Eleganter AVGVSTINVS *Serm. I. in Vigil. Pentec.* Notum
 est, ait, quod milites seculi beneficia temporalia a tempo-
 raliibus Dominis accepturi, prius sacramentis militaribus
 obligantur, et dominis suis fidem se seruaturus profitentur.

N

Ime

Imo ipsa be-
 neficia pri-
 maquam feu-
 dorum ratio-
 nem refer-
 runt.

ih holla 1081
 -1094. 1085
 -1091. 1094
 -1091. 1094

Imitata est hunc morem Ecclesia, et pro *seruitutibus ecclesiasticis* clericis certa bona perfruenda concessit, eaque *beneficiorum* appellatione insigniuit, quae nihil aliud quam *feuda ecclesiastica* fuerunt. Iam circa finem seculi V. nonnunquam bona ecclesiae quibusdam perfruenda concessa fuisse constat c. 61. c. 16. g. 1. quod tandem in morem constantem adeo abiit, ut veram et genuinam feudorum antiquorum indolem adhuc in *beneficiis ecclesiasticis* cernere liceat, quae alias hodie admodum immutata est. Obseruat id ipsum ESPENIVS P. II. *Iur. Eccles. tit. 18. c. 1. §. 9.* docetque, quod, *sicut praedia, quae beneficiario iure a principe possidebantur, mortua persona, extinguebantur, et ad principem reuertebantur, ita quoque primitus comparatum fuerit, ut res ecclesiae iure beneficiario concessae tantum ad eorum vitam censerentur datae, ipsasque possiderent non iure tituli, sed tantum iure personali, ut ita post mortem totaliter ad Episcopi dispositionem reuertentur.* Postquam vero hoc ipsum in constantem abiit morem, ut loco salarii redditus ecclesiastici certo officio deputarentur, Episcopi quoque, tanquam ordinarii beneficiorum collatores, *modo feudali clericos de iis inuestierunt, et iuramentum fidelitatis ab iis receperunt, quod variis exemplis illustrat GERARDVS DVBOIS tom. II. histor. Paris. lib. 17. c. 7. §. 10.* Imò nec aliunde natales *inuestiturae per annulum et baculum* arcessendi sunt, quam quod Imperatores, a quibus praelaturae primariae erectae erant, Praelatos *de bonis ecclesiasticis, tanquam domini feudi et patroni* inuestirent, et idem ius, quod patronis in ecclesiis ruralibus vigore *des Pfarr. Lehns* competit, exercerent.

Nec aliud dicendum, postquam feudorum ratio mutata est,

§. III. Quae cum ita sint, expeditum est, etiam *de iure anni deserti* in feudis recte quaeri, et quamuis *traetu temporis* pristina feudorum natura admodum mutata fuc-

fuero, generalem tamen retinuerunt naturam, vt sub lege fidelitatis, et quidem vt plurimum ob seruitia vel definita vel indefinita praestanda concederentur, prout plenius docet ANDREAS KOHL de seruit. feudaliibus. Videamus ergo de fructibus ultimi anni, quatenus iure deseruiri ad heredes allodiales transmitti queant.

§. IV. Constat autem variis finiri feudum modis:

(1) morte vasalli, quo casu vel reuertitur ad dominum, deficientibus descendentibus, qui a primo acquirente sanguinem trahunt; vel ad successores feudales transit. Priori casu vt plurimum recurrunt ad 2. f. 28. §. 18. his consequenter, quamuis interpretes non eundem gustum circa decisionem textus habeant. Ait Feudista: *His consequenter dicitur, quod si vasallus decedat sine herede masculino, et contingat feudum ad dominum reuerti, sic distinguitur, quod si ante Martium, omnes fructus illius anni ex feudo prouenientes ad dominum pertineant. Si vero post Kalendas Martii usque ad Augustum, omnes fructus, qui interim percipiuntur, ad heredes vasalli pertineant, si vero post Augustum, omnes fructus anni percipiet dominus. Quidam tamen dicunt, quocumque tempore anni decedat, omnes pendentes fructus ad dominum pertinere.* Fluctuat Feudista, nec mirandum, cum capite praecedente obseruatum fuerit, circa beneficia ecclesiastica doctores etiam admodum fluctuasse. Interim hoc expeditum est, ab eodem magis priorem sententiam approbatam, et posteriorem, quae a Legistis ex l. 44. D. de R. V. assumpta videtur, tantum relatum fuisse. Quae vero praxeos Longobardicae ratio fuerit, secundum quam adducta temporum interualla adeo distincta fuerint, maiorem difficultatem habet. Admodum probabilis est sententia Ill. Dn. COCCETTI diff. de Iure Semin. Sect. VI. §. 1. statuentis, *ius hoc debere suos quasi natales inri Sa-*

Si ad dominum deuoluitur feudum morte vasalli, ditius in naturalibus fructibus iustici soler, secundum ius Longob.

Cuius ratio traditur.

xonico. Nam, pergit, quia Longobardi, iuris huius feudalis autores, e terris Saxonis vel Saxoniae vicinis olim profecti in Italiam migrarunt, non vana est coniectura, ius, quod apud Saxones a cultura dependet, in Italiam inuectum, et sic a collectoribus feudaliū consuetudinū nobis relictum esse. Eandem sententiam suam fecit excell. Dn. LVDE-
 VVIG. *diff. de differens. iur. Rom. et German. in fruct. attribut. p. 43. lit. H.* eamque paulo vberius illustravit ex iuris Saxonici vulgato asserto: was die Egge bestrichen/ und die Hacke bedecket/ folget dem Erbe/ de quo vid. B. HERTIVS in *Paroem. iur. Paroem. 20.* Ideo enim Kalendae Martii pro termino a quo constitutae esse videntur, quia in Italia eo tempore ager iam rastris subactus, et opera in producendos fructus necessaria absoluta erat. Finis Augusti autem rursus pro termino a quo constitutus est, quia eo tempore messis et vindemia etiam vt plurimum in oris Italiae iam facta erat. De vindemia hoc luculenter probat BITSCHIVS ad 2. *Feud. 28. p. 540. ex l. 2. C. de Feriis*, et PLINIO *lib. XVIII. nat. histor. c. 31.* quod etiam excell. Dn. LVDE-
 VVIG. *cit. l. p. 44.* approbat.

Interim ius Longobardicum cum grano salis moribus Germanicis applicandum est.

§. V. Sed ita non omnes superatae sunt difficultates. Nam (1) termini hi ad mores Germaniae simpliciter haud quadrant, cum hisce in oris Kalendis Martii ager non sit rastris subactus, nisi quoad semina, quae tempore hyberno terrae sunt insita, ne dicam de vineis, quarum cura et cultura demum post Martium finitur. Similiter circa finem Augusti nec vbiq̄ue messis, nec vindemia facta est, unde, si FEVDISTAE sententia recipienda est, terminis hisce non simpliciter inhaerendum, sed potius ius Saxonicum sequendum erit. (2) Distinctio Feudistae ad quaedam lucra feudalia applicari nequit, sed tantum pertinet ad fructus naturales, adeoque quid de ceteris compen-

pendiis dicendum sit, maxime ambiguum est. Videamus de singulis.

§. VI. Agit de his **CARPZOVIVS P. III. C. 32. De fructibus**
def. 9. et inter *fructus industriales* refert lac, lanam, ius
 coquendi cereuisiam, venationes, fructus aucupiorum, la-
 pidinarum, cretifodinarum etc. additque, cum ad hos
 fructus non applicari possit dispositio iuris Saxonici, stan-
 dum esse etiam in foro Saxonico dispositioni iuris commu-
 nis. Inde infert *n. 9. cui consequens, heredes lucrari lanam*
et lac, nec non venationibus vti per totum annum, si va-
sallus post Kalendas Martii decesserit. Ex hac pariter rati-
one in foro etiam Saxonico heredes allodiales vasalli, qui
post Kalendas Martii decessit, per totum illum annum in
praediis feudalibus cereuisiam coquere, illamque vendere po-
terunt. E verbis adductis liquet, **CARPZOVIVM** existimas-
 se, iuris Longobardici placitum a iure Saxonico diuersum
 esse, id quod tamen erroneum est. Dum itaque concedit,
 iuris Saxonici dispositionem ad adductas emolumentorum
 species applicari haud posse, praesertim cum Feudista tan-
 tum de *fructibus naturalibus* disponat, simul adstruere de-
 bet, nec ius Longobardicum his applicari posse. Proinde
 Dn. **SCHVEDER. diss. de Fructibus Feud. §. 21. seqq.** in
 alia omnia iuit, et de singulis speciebus diuersam formauit
 decisionem. Nam (1) *ius venandi* heredibus per integrum
 annum competere negat, quocumque etiam tempore vasal-
 lus decesserit, quod sit privilegium reale, ipsi feudo cohae-
 rens, adeoque ipsum sequatur feudi successorem. Idem
 (2) de *iure coquendi cereuisiam* dicendum esse iudicat, et
 multo magis de *iurisdictionis feudalis commodis*, seu *mul-*
ctis, cum illa, qua talis, ad heredes haud transeat. (3) *La-*
nam onium nondum detonsam abiudicat heredibus allodi-
 alibus, sed instar fructus pendentis assignat successori feu-

cialibus di-
 uidendis va-
 rie sentiunt
 Doctores.

nomi illi
 fructibus

est
 ob
 am
 qu
 an
 ni
 ma
 au

Sententia
 Schveder
 refertur.

dali iuxta *l. 42. de usur.* (4) *Pisces* in piscinis et stagnis attribuit itidem successori feudali, si vasallus pisces simul a domino directo in feudum acceperit. (5) *Mortuaria*, utpote viuo vasallo non debita, itidem successori feudali cedere ait. (6) *De annuis redditibus* plenius agit §. 31, docetque eos, vasallo ante terminum solutionis mortuo, successori feudali esse assignandos etc. Denique in *fructibus civilibus* solent hanc construere regulam, quod, *quia dispositio iuris feudalis ad eos non quadret, iuri communi hic standum sit.* Longe aliter sentit FRANCISCUS GALLVS *de Fructib. disp. 27. art. 2. n. 7. seqq.* qui varie, sed fere sine certo fundamento distinguit, et infinitum foret, omnes Doctorum enumerare sententias, quae in decisione feudali tam inad-aequata non possunt non variare.

Galli sententia diuersa.

Si ad agnatos feudum deuoluitur, diuisionem pro rata anni instituendam esse volunt.

§. VII. Posteriori casu, feudo ad successores feudales deuoluto, adhuc magis ambigunt, dum quidam procedendum esse volunt iuxta *l. 64. D. de usufr.* quod decisio iuris feudalis sit exorbitans nec extendenda: quidam procedendum esse arbitrantur iuxta *2. f. 28. cum 2. f. 45.* Feudista se referat ad priorem textum, eumque etiam ad hunc casum applicasse videatur: quidam denique pro rata temporis fructus diuidendos esse volunt, quod feudum possideatur ex causa onerosa, et vasallus propter fructus praestet seruiticia, et ita pro rata temporis fructus promeruisse censentur. Hanc ultimam sententiam etiam defendit SCHRADER *de Feud. II. p. 9. part. princ. sect. 3. n. 82.* argumento desumpto a fructibus fundi dotalis anni ultimi, cui adhuc duodecim addit argumenta, parum roboris in se habentia, et *n. 92. seqq.* ad rationes dissentientium responderet, putatque in *2. f. 45.* non agi de *transmissione fructuum ultimi anni in heredes allodiales, sed de debitis ex fructibus ultimi anni soluendis.*

dis, quo casu tantum distinctio *e. f. 28.* adducta obseruanda esset, quae tamen responsio satis lubrica est.

§. VIII. Tot tantisque dubiis fluctibusque est exposita doctrina haec de *anno deseruio feudali*, quae tamen ferere quotidiana est. Si a iuris feudalis dispositione discederemus, facillimo studio omnia obstacula dissipari posse crederem, si recursus ad principia antea explicata fieret. Feuda enim instar *salariorum* data ab initio fuisse in compensationem *seruitiorum feudaliu* §. 1. *segg.* dictum est, et sic emolumenta vltimi anni eodem ceteri debent iure, quod in genere in *anno deseruio* obtinet. Et quamuis feudorum ratio hodie in plurimis admodum mutata sit, in eo tamen retinere primaeuam suam indolem, quod *fidelitatis praestandae* intuitu et inde dependentium seruitiorum vasallis dentur, et consequenter non omnem rationem *salarium stipendii*que amiserint. Id quod animaduertentes nonnulli doctores generaliter, vel in certis casibus, diuisionem reddituum admiserunt, vt antea vidimus. **CONF. BERLICH.** *P. III. conclus. 43. n. 25. segg.*

§. IX. Quia vero ius feudale Longobardicum Vera ratio ab hac doctrina prorsus recessit quoad *fructus naturales*, procedendi in praxi hoc modo procedendum esse arbitror. Antea in hac materia omnia distinguendum inter *fructus naturales*, quos natura producit, et *ciuiles*, qui ex prouisione hominis partiumque conuentione proueniunt, et occasione rei percipiuntur, vt sunt mulcta, laudemium, mortuarium, gabella, vsurae, decimae, redditus etc. In *natura* (1) videndum ante omnia ad statuta et prouinciales locorum ad statuta locorum constitutiones respiciendum, quae a iure Longobardico nonnunquam recedunt, vt exemplo *iuris Saxonici* et *Marchici* liquet. His deficientibus, rursus videndum, (2) An ius *vtum*

Longobardi- vtrum dispositio iuris feudalis recepta sit in eo loco, in
cum sit rece- quo haec quaestio incidit, nec ne? Praxin enim eius de-
prum. biam esse asserunt. W E S E N B E C. in *addit. ad Schnei-*
devvin. in §. 30. de R. D. n. 5. lit. F. SVEVVS Ex-
ercit. Feud. 9. ass. 2. excell. Dñ. LVDEVVIG. Diss. de
different. iur. Rom. et Germ. in fruct. attrib. p. 52. et
57. cum ius Feudale Longobardicum non vbiq̄ue ean-
dem habeat autoritatem, et tunc maxime respuendum
sit, si vel cum moribus Germaniae pugnat, vel ratio-
ni iuris non adeo conforme esse videtur. Alleganti
ergo obseruantiam in hac doctrina incumbit probatio,
qua deficiente, reditus regulariter inter successorem
feudalem vel dominum et heredes allodiales, diuiden-
dos esse existimarem, cum haec diuisio et rectae ratio-
ni, et principiis iuris communis admodum conformis
sit, exceptis tamen redditibus *quotidianis*, qui, sicuti
vsque ad mortem vasalli iam percepti sunt, ita in diui-
sionem amplius venire nequeunt. Probata autem et
asserata obseruantia iuris Longobardici, diuisioni antea
allatae insistendum, non tantum si ad *dominum*, sed
etiam si ad *successores* feudum deuoluitur, quod ex 2. f.
45. aperte liquet. Nec admittenda est SCHRADERI
supra relata restrictio, quod in hoc textu tantum de
debitis ex fructibus vltimi anni soluendis agatur: ideo
enim debita inde soluenda sunt, quia ad allodium
spectent, ex quo debita vasalli sunt soluenda. Aut er-
go vtroque casu admittenda est diuisio fructuum pro
rata anni, aut distinctio iuris feudalis ad vtrumque appli-
canda est casum. Quod vero in casu feudi ad agnatos de-
uoluti plurimi ad diuisionem fructuum prouocauerint, non
leue sane indicium praebet, iuris feudalis dispositio-
nem a plerisque desertam fuisse, et ita praxin eius eo
magis dubiam esse, quod haec ex interpretum doctrina
et commentatione ortum traxerit.

§. X. In *fructibus civilibus* ius Longobardicum deficit, vtore de quibus non loquitur, obseruante Dn. COCCIO *de iur. Semin. sect. VI. §. 13.* excepto solo eo casu, si vassallus praedia feudalia locauerit, cum locarium soluatur pro *fructibus*, et ita fructuum ius sequi debeat. Quocirca etiam in iis locis, vbi ius Longobardicum receptum est, subsistendum in *iure communi*, et diuisio horum reddituum pro *rata ultimi anni* suscipienda. Nec sequenda CARPZOVII §. VI. adducta sententia, quae erronee praesupponit, ius Longobardicum de quibusuis intelligendum esse lucris, cum tamen ratio eius potissimum quaerenda sit in *cultura et cura*, quae in civilibus euidenter cessat. Subsistendum ergo magis in diuisione *pro rata anni*, quod etiam concedit ill. Dn. COCCIO *cit. l. §. 15. seqq.* Nec in piscina aut stagno, cum piscibus in feudum dato, aliud dicendum esse arbitror, vt vt doctores hic admodum varient, teste BERLICHIO *P. III. concl. 45. n. 20. seqq.* Quamuis enim non vbique ad fructus annuos commoda piscinae referri queant, quia alicubi singulis, alicubi ternis annis piscatio fieri solet, hoc tamen non impedit, quo minus hereditibus pars horum reddituum commode assignari queat. SCHRADER *de feud. cit. l. n. 72.* In *lana ouium* aliisque similibus lucris eadem aequitatis ratio deprehenditur, adeoque laudemia, gabellaeque et mortuaria, si in vltimum annum incidunt, in diuisionem venire debent. Quod vero BERLICH. *P. III. concl. 43. n. 39.* limitationem in feudo *Camerae et Cauenae* (vel vt aliqui loqui malunt *Canenae*) constituat, rationem non habet. Ait, *vassallos in tali feudo, anno semel coepro, decedentes, redditus totius anni transmittere ad heredes*, quod ex principiis *c. II.* reprobatis fuit, adeoque peculiari refutatione non indiget.

Ad fructus et
uiles applica-
ri nequit ius
Longobardi-
cum,

Ergo diuisio
pro rata anni
facienda.

O

§. XI.

Quid obtineat in feudo ob feloniam amisso.

§. XI. Denique si per feloniam amittitur feudum, diuisionem fructuum cessare arbitror. Praesupponit felonia, vasallum egisse contra fidelitatem domino debitam, intuitu cuius commoda feudalia percipit. Quemadmodum itaque vasallus ipsa substantia feudi priuatur in poenam *perfidiae commissae*, ita multo magis redditibus nondum perceptis priuandus erit, quos ob *causam* percipere debebat, quae, felonia commissa, cessat. Ceterum a quo tempore fructus quoque amittat, utrum a tempore *commissae feloniae*, an vero *sententiae priuatoriae*, ex illa praecudiciali quaestione dependet: an et quatenus feudum *ipso iure* amittatur, et quatenus sententia sit *declaratoria* vel *priuatoria*? quam late Feudistae explicant, ad quos breuitatis studio B. L. remitto. conf. STRVV. *Ius Feud. c. XV. aph. XI. n. 4.* DN. SCHVVEDER. *de fructibus feud. §. 35. seqq.* ROSENTHAL. *de Feud. c. X. concl. 42. n. 14. seqq.* GALVS *de Fructib. c. 27. art. 2. n. 13.* Ego vero riuos claudendos esse arbitror, cum sat prata bibisse videantur.

S. D. G.

Gene-

Generoso atque doctissimo
R E S P O N D E N T I

S. P. D.

P R A E S E S .

Primum militiae peractae sti-
pendium censetur rerum gesta-
rum gloria, et literarum inte-
riorum Academicorumque la-
borum desideratissima merces
in ipsis studiorum fructibus
deprehenditur. Illa quidem
homines allicere solet, ut quae-
uis pericula grauisima subire, et ipsam denique
O 2 mor-

mortem obire alacres promptique sint, nec tot molestiis et perferendis laboribus deterreantur: hi vero, quos militia togata producit, in summa percipiuntur tranquillitate, hostium furorem non sentiunt, nec iacturam rei inestimabilis, qualis est vita, secum trahunt, sed sine vlllo vitae discrimine acquiruntur, adeoq; ὑπεροχὴν haud spernendam illis attribuendam esse expeditum est. Tristissima utique merces laborum est, pro patria sanguinem profundero, et tamen tot fortia pectora illam appetunt: Laetior omnino seges speranda est ex sudoribus Academicis, quibus ipsis animus ab erroribus, quos naturaliter amat, purgatur, ad quaeuis negotia publica pertractanda praeparatur, instruiturque, ut per tramitem iustitiae et legum culturam non minus publicae rei salutem promouere queat, quam hi, qui hostem a finibus reipublicae propellunt. Hanc ipsam ingressus es viam, **GENEROSE RESPONDENS**, Teque totum iis dedisti studiis, quae praemia eminentissima cultoribus suis non possunt non adferre. Neque enim tantum propria, quae in Te est, alacritas Tibi hunc in literas elegantiores ardorem indidit, sed praeterea **PATRIS TVI PERILLVSTRIS**, Viri ad bonum rei et publicae et literariae nati, exemplo praeclarissimo adeo excitatus es, ut non potueris non omnes animi neruos ad parandam solidam eruditionem intendere, Quotidie enim Tibi ab ineunte aetate ob oculos versatus est

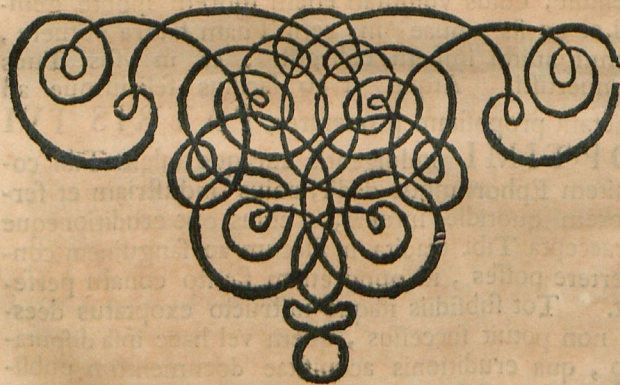

est ille indefessus labor, quem inusitata sua prudentia Reipublicae impendit; quo fatigata recreat, corrupta emendat, et quae salutis publicae prodesse queunt, consiliis sacris suggerit. Et quod praeclarissimum Tibi accidere poterat, simul animaduertisti, inter tot eximios labores publicos animam EIVS literis interioribus adeo deditum fuisse, ut vel requiem in earum cultura quaesiverit, nec ab officio ministri status intimi alienum esse duxerit, in literis vivere. Longum utique iter esse per praecepta, breue et efficax per exempla, sciuisti. Sed nec praecepta Tibi defuerunt, quibus PATER PERILLVSTRIS TVVS, Te in Academiae Tubingensi et hac Fridericiana imbuendum esse censuit, cuius voluntati etiam morem sponte gessisti, et ex iis, quae in rem Tuam facere potuere, omni animi impetu collegisti, et in usus Tuos conuertisti. Atque ut eo facilius feliciusque ad metam propositam properares, PATRIS TVI OPTIMI indulgentia curaque talem Tibi comitem Ephorumque dedit, cuius industriam et feruorem quotidie intueri, et cuius ope eruditioneque praecepta Tibi tradita in succum ac sanguinem conuertere posses, id quod etiam fausto conatu perfecit. Tot subsidiis itaque instructo exoptatus deesse non potuit successus, quem vel haec ipsa disputatio, qua eruditionis acquisitae documentum publicum edere intendis, declarat. Nam ex consilio

O 3

PER-

PERILLVSTRIS PATRIS TVI eius-
 modi thema in publicum sistis , quod vario doctrinae genere se commendat , simulque ostendit , Te in quibusuis iurisprudentiae partibus satis exercitatum esse. Sicuti itaque mihi iura tradenti inter alios sedulam dedisti operam , meque directorem publici certaminis esse voluisti , ita quoque meum est , publice Tibi applaudere , et approbationi publicae meam subiungere gratulationem. Faxit DEVS , ut iter , quod iam dudum ingressus es , quotidiana cura et industria perficere , et ex **PATRIS PERILLVSTRIS TVI** formula vivere semper pergas. Dab. Halae d. XXIII. Mart. MDCCXV.

Halle, Diss., 1775 A-B

ULB Halle

004 526 937

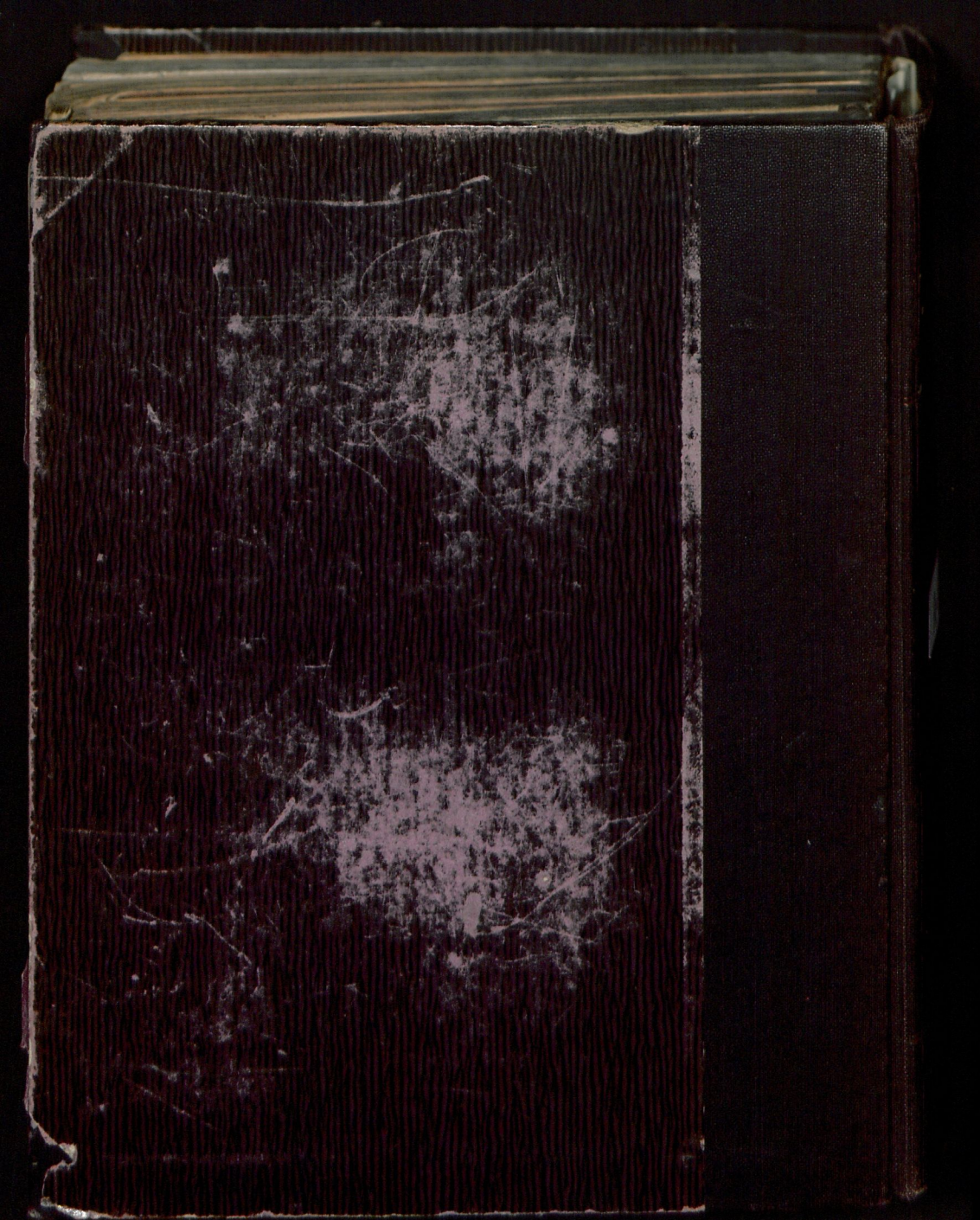
3

f

Sb.

20
DISSERTATIO IVRIDICA
DE Pri. 41. num. 18.

ANNO DESERVITO

SEV 1715 ga 7

SALARIO PROMERITO,

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO DOMINO

C A R O L O

PRINCIPE PORVSSIAE MARCHIONE BRAN-
DENBURG. RELIQUA

P. 260.

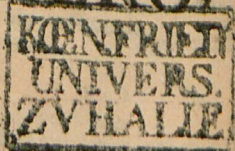
IN
REGIA FRIDERICIANA

PRAESIDE
DOMINO

IOHANNI HENNINGIO BÖHMERO,

I. V. D. PROFESS. IVR. ORDINAR.
D. XI. APRIL. MDCCXV.

IN AUDITORIO MAIORI
PUBLICO EXAMINI SUBMITTET

IOHANNES ADOLPHVS DE LVEDECKE,
WOLFENBUTTELENSIS.

HALAE MAGDEBURGICAE,
TYPIS IOANNIS GRVNERI, Academ.

